

provincie limburg

Limburgs
Parlement

Concept Notulen Statencommissie Leefomgeving (LEO) van 24 januari 2025

Inhoud

Voorzitter	4
Aanwezig:	4
9. Heropening	6
9.1 Spreekrecht externen	6
9.2 Overzicht aanbevelingen, moties en toezeggingen.....	6
10. REGIONALE BEREIKBAARHEID EN OV	7
10.1 G-24-041 Statenvoorstel inzake basisrapportage groot project N280 Leudal, brief GS van 3 december 2024 (GS DOC-00723769).....	7
10.2.1 Rondvraag	26
10.2.2 Mondelinge mededelingen portefeuillehouder	26
10.2.3 Actualiteiten IPO.....	26
11 MILIEU, ENERGIE EN KLIMAAT	26
11.1.1 Rondvraag	26
11.1.2 Mondelinge mededelingen portefeuillehouder	26
11.1.3 Actualiteiten IPO.....	26
11.2 Lunch.....	26
12 RUIMTELIJKE ONTWIKKELING	26
12.1 P-24-008 Statenvoorstel van de commissie Leefomgeving naar aanleiding van ZRK-rapport inzake Drinkwater Provincie Limburg	26
12.2 Sonderend stuk Aanscherping Provinciale Omgevingsvisie Limburg	59
12.4 Limburgse woningbouwopgave	84
12.5.1 Rondvraag	102
12.5.2 Mondelinge mededelingen portefeuillehouder	102
12.5.3 Actualiteiten IPO.....	102
13 Sluiting	102

Presentielijst van de leden van de commissie LEO voor de vergadering van 24 januari 2025

Voorzitter

Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.
Goossen, I.J.G.

Griffie

Birgelen-Droog, mevrouw L.G.M. van
Oppen, C.M.P.J. van

Leden

Partij

Aanwezig:

Berghorst, mevrouw mr. A.	PvdA
Bloi MA, J.M.	VVD
Bosch, M. Th.	PVV
Boven, mevrouw I.	Partij voor de Dieren
Hermans, L.J.	PVV
Hoks, F.J.R.	PVV
Huizing, J.	BBB
Ijpelaar, W.A.J.	CDA
Nijenhuis, D.J.	BBB
Nijskens, H.L.M.	VVD
Pol, mevrouw H.A. van der	BBB
Schuuring BA, mevrouw E.A.	PvdA
Sol MSc, H.P.A.	GroenLinks
Wesseling, mevrouw A.	D66
Wolters Gregório, J.	SP

Afwezig

Driessen, R.B.	Forum voor Democratie
Fischer, mevrouw A.M.J.N.	50PLUS
Loomans, ir. P.J.M.	Horizon
Mertens, mevrouw mr. K.G.M.	GroenLinks

Het College van Gedeputeerde Staten

Kuntzelaers, J.J.M.
Theuns, M.L.M.

Burgercommissieleden

Beucken, L. van den	LOKAAL-LIMBURG
Erkamp, F.H.A.M.	50PLUS
Est, drs. A.M.B. van	50PLUS
Hendriks, J.M.G.H.	CDA
Loijer BSc, S.A.M. de	BBB
Luttels, B.J.G.	BBB
Roso, R.L.W.	JA21
Stone, J.J.W.	D66

Overige aanwezigen**Agendapunt 12**

De heer Van den Berg (inspreker namens WML)

Agendapunt 12.4

De heer Jansen Schoonhoven (teammanager Omgevingsrecht)

Mevrouw Schoofs (beleidsmedewerker Wonen)

De heer Waelen (beleidsmedewerker Landelijk Gebied)

Notulist

Het Notuleercentrum

9. Heropening

De voorzitter: ... mensen die hun plek aan het innemen zijn. Ja, wij raken langzaam compleet. Wij hoeven deze vergadering overigens niet te openen, want dat hebben wij vorige week al gedaan. Dit is een heropening van de vergadering die vorige week gestart is. De Griffie heeft uw neusjes niet geteld, want dat is niet zo relevant voor deze vergadering. De heer Loomans van de fractie Horizon heeft zich voor vandaag afgemeld. Zijn er nog vragen voor de rondvraag? Zo niet ... Nee. Zijn er nog mondelinge mededelingen vanuit GS? Nee. Er zijn geen spannende dingen gebeurd deze week. Vast wel. Ik wou net zeggen. Ik had er zo één kunnen bedenken, maar dat is niet aan de voorzitter. Zijn er nog vragen of mededelingen inzake IPO-actualiteiten? Ook niet. Dan gaan wij naar agendapunt 11 – dat schiet op – van deze vergadering. Eens even kijken. O nee, ik ga even wat te snel. Ik ga wat te snel. Nou, keep dreaming. Ik ga u nogmaals wijzen op de vergaderorde, zodat zowel de mensen die naar ons zitten te kijken vandaag als degenen die de notulen moeten maken dat op een correcte manier kunnen doen. U spreekt via de voorzitter – ik ga daar heel streng op zijn – en krijgt het woord na het opsteken van uw hand. Ook voor de kijkers: het opsteken van de hand is het woord. Eventuele technische vragen had u vooraf kunnen stellen. We hebben als commissievoorzitters nogmaals afgesproken dat we daar wat streng op gaan zijn. U vraagt terecht om een efficiënte vergaderorde. Wij vinden dat er daarin vooral ruimte moet zijn om de beleidsmatige, bestuurlijke en politieke zaken met elkaar te bespreken. U mag tienduizend technische vragen stellen, maar niet in deze vergadering. Dat had u vooraf kunnen doen. Mocht er tijdens de vergadering toch nog een vraag bij u opkomen, dan kunt u die na afloop alsnog schriftelijk aan de Gedeputeerde sturen en dan wordt die ook beantwoord. Dus u wordt altijd bediend, maar niet in deze zaal. Dat gaat dan via de Griffie? Ja. Vragen bij de Griffie indienen. Zij zorgen er dan wel voor dat die op de juiste plek terechtkomen. Indien nodig schors ik heel even tussen agendapunten om de toezeggingen juist te formuleren. Dat ligt er natuurlijk ook aan of die toezeggingen er A zijn en B hoe ze in elkaar zitten. Maar mocht dat een beetje nauw luisteren, dan schorsen we gewoon even een minuutje, zodat dat op een goede manier gaat gebeuren. Volgens de huidige planning vergaderen wij na 18.00 uur nog even door. Voor die tijd krijgt u nog een warme snack met veel zout, zodat uw bloeddruk weer een beetje omhooggaat en uw hersenen weer gestimuleerd worden, zodat u ook het laatste agendapunt nog vol frisse energie kunt behandelen.

9.1 Spreekrecht externen

De voorzitter: Dan ga ik naar het spreekrecht externen. Via de nazending heeft u kunnen zien dat er één inspreker is, van WML. Dat is bij agendapunt 12.1, het Statenvoorstel ZRK-rapport. De inspraak is zoals altijd direct voorafgaand aan het betreffende agendapunt. Volgens onze planning zou dat na de lunch zijn.

9.2 Overzicht aanbevelingen, moties en toezeggingen

De voorzitter: Dan ga ik naar 9.2, overzicht aanbevelingen, moties en toezeggingen. Zijn er van uw kant nog opmerkingen daarover? Ik zie geen handjes. Nee. Dan kunnen we die lijst ongewijzigd vaststellen.

10. REGIONALE BEREIKBAARHEID EN OV

10.1 G-24-041 Statenvoorstel inzake basisrapportage groot project N280 Leudal, brief GS van 3 december 2024 (GS DOC-00723769)

De voorzitter: Dan zijn wij ... Waarom zat ik nou al bij agendapunt 11? Ik ging echt veel te snel. Dan zijn we bij agendapunt 10, Regionale bereikbaarheid en OV. De betreffende Gedeputeerde zit al naast mij. We hebben op de agenda staan het Statenvoorstel inzake de basisrapportage groot project N280 Leudal. Ook de Statenonderzoeker is aanwezig om eventuele vragen van uw kant te beantwoorden. We bespreken dit stuk in twee termijnen. Voor de eerste termijn heeft u vijf minuten spreektijd en GS vijfendertig. Ik geef als eerste het woord aan de heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): dank u wel, voorzitter. Ja, dan gaan we bijna over naar het eerste deel van de realisatiefase en wel in de voorbereiding. De uitvoering en realisatie moeten nog later komen. Het grootste risico op dit moment is een uitspraak van de Raad van State dat het plan zou kunnen vernietigen, maar ook het opschuiven van de zittingsdatum is onderdeel van het kritieke pad. Dat hebben we goed tot ons genomen. De verwachte kosten zijn gebaseerd op de marktraming van medio 2024. Als je de kostenstijgingen van het afgelopen jaar bekijkt, half jaar, dan moeten we vrezen dat we op 1 juli nog een keer een minder fraai plaatje krijgen. Maar we begrijpen dat voor een dergelijk risico gereserveerd is op basis van de verwachte kostenstijgingen, tot aan het einde van het project. We vragen ons wel af of deze verwachtingen nog steeds reëel zijn gezien de steeds sneller oplopende inflatie. Is dat wat gereserveerd is tot 2028 nog wel afdoende? We komen een aantal mogelijke versoberingen tegen, waarbij de laatste is afgevoerd, ook tot genoegen van de wethouder in Leudal. We vragen ons wel af: in welk stadium moet uiterlijk over die versoberingen besloten worden om ze überhaupt nog te kunnen toepassen in het gebied? Zijn er mogelijkheden om ooit een keer in de toekomst bij een hevig opbloeiende economie alsnog aanpassingen te doen? Dan zien we nog vier verkeerslichten. Die staan allemaal op groen. Verhogen verkeersveiligheid, doorstroming, leefbaarheid en behoud van natuur en landbouwgebruik. Nee, dat is even een andere. De vraag die LOKAAL-LIMBURG heeft aan de Gedeputeerde is: wat gebeurt er met de kleur van de verkeerslichten als één of meerdere van de versoberingen doorgevoerd worden? We zien nog een risico nummer 4. Dat is de bereikbaarheid van Midden-Limburg. Dat is niet geborgd tijdens de uitvoerfase. Dat is een benoemd risico. Eén van de twee genoemde oorzaken is dat niemand zich primair verantwoordelijk voelt. Dat is één van de twee genoemde oorzaken. Dat onderwerp was ook aanleiding voor de collega's van de VVD om vragen te stellen, maar zoals wij het zien is de hoofdverantwoordelijke toch de Provincie. Immers, er wordt aan de provinciale weg gewerkt door de Provincie en dat heeft invloed op de N280 en ook andere wegen. Ja. Hoe zit dat nou? Dat is de vraag. Kan die verantwoordelijkheid niet uitvoerig beschreven worden? Je kunt de oorzaak eigenlijk wegnemen naar ons idee door de stellingname in de basis al te veranderen, door gewoon te zeggen: hoofdverantwoordelijke is en voelt zich de Provincie. Verder moeten we zeggen dat de risico's in hun aard ook goed in beeld gebracht zijn in het rapport. Dat constateert ook de onderzoeker van de Griffie. Wat dat betreft is dat in orde. Zelf zie ik in de risicoanalyse graag toch ook een kant-en-klaar raamwerk van een risicomatrix, de kans van voordoen en de impact. Dat missen wij wel. Maar ja, een kniesoor die daarop let. Voor de rest een prima rapportage, waarmee wij uit de voeten kunnen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van den Beucken. Dan ga ik naar de heer Bloi.

De heer Bloi (VVD): Dank u wel, voorzitter. Dank voor het beantwoorden van de technische vragen, dus mijn termijn gaat heel erg kort zijn, drie of vier vragen. Ook dank aan de Statenonderzoeker voor de heldere analyse. Een drietal vragen. Eén van de technische vragen ging over het verkeersmodel

van 2016. Dat blijkt dus niet meer actueel te zijn. Maar je hebt een nieuw actueel model nodig voor toekomstige procedures. Wanneer komt dat er? Of zijn we er al mee bezig? Dat is de eerste vraag of eerste vervolgvraag. Dan een vraag over de raakvlakprojecten. Er wordt beschreven dat het risico groot is dat de aanpak van de N280 gelijktijdig valt met de verbreding van de A2. Ik zie het al voor me in dat gebied als die twee wegen tegelijkertijd dicht zijn. Ik wens de verkeerskundige van deze Provincie veel succes. Goed dat alle partners als overheden, Arriva en de hulpdiensten hierbij altijd aangehaakt blijven. Dan nog een vraag – de heer Van den Beucken zei het eigenlijk ook al – over de regie. Wie heeft die nu eigenlijk? Ik heb daar een vraag over gesteld. Ik heb daar een uitgebreid antwoord op gekregen, maar niet op de vraag van: wie is nu de regievoerder? Dat zou ik graag nog willen horen. Hoe vallen de versoberingen waarover gesproken wordt bij politiek-bestuurlijk Leudal? Voor de rest; ja, goed, ik kan alle vragen nog eens herhalen. Ik ga dat niet doen. Ik zou mijn collega's willen adviseren: lees vooral de antwoorden en dan zijn we snel klaar. Tot zover de eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Bloi. Ik geef het woord aan de heer Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Hartelijk dank voor de technische vragen van de VVD uiteraard, die wij allemaal gelezen hebben als commissie. Maar ja, er zijn toch nog wat vragen over voor het CDA. Ja, laten we even beginnen; misschien is het goed om te zeggen dat motie Ijpelaar, 'Infra in Control', misschien een addendum had moeten hebben met 'behalve de N280' in de titel. Deze zat er dan nog aan te komen. Maar als die er dan aan komt, dan komt die toch hard aan. Het is gewoon € 17 miljoen wat het gat is. Ja, dat is toch wel een behoorlijk bedrag. Ja, het is ook nog een project waarbij we al heel veel versoberingen hebben gezien de afgelopen jaren. Ik vraag me dan een beetje af: zijn we niet bezig om met de kaasschaaf over de kaas te gaan en wanneer is de kaas nou eigenlijk op? Is die niet al op? Alle stoplichten staan nog op groen, zoals mijn collega ook terecht heeft gezegd. Ja, ik verwacht dat als we deze versoberingen doorvoeren dat het voor het grote stoplicht niet zo heel veel uitmaakt, maar de vraag is wel: hoever is dit project nu dadelijk uitgekleeft? Het gaat ook om relatief kleine bedragen. Ja, goed, er zit eigenlijk niet echt een heel goede duiding bij het stuk, als ik heel eerlijk ben, van de Gedeputeerde, wat dan deze versobering nog rechtvaardigt, per onderdeel. Het is dat mijnheer Bloi inderdaad technische vragen heeft gesteld over de breedte van het viaduct over de Kasteelweg. Dan zie je een plaatje en dan kunnen we daar ons iets bij voorstellen. Dan staat er dat de kosten natuurlijk zijn gestegen door inflatie. Dat is bekend, hè? Oorlog in Oekraïne et cetera, et cetera. Maar er komt nu een nieuw feit bij. Dat is namelijk dat er wat vertraging zit op het verwerven van gronden. Ik vroeg me dus af ... Wij als CDA vroegen ons af: hoeveel procent van de gronden is nu verworven? Dat is een politiek-technische vraag, mevrouw de voorzitter. De gronden die nog verworven moeten worden; hoe groot acht de Gedeputeerde de kans dat dat nog minnelijk wordt verworven? Wat betekent deze manier van middelen verwerven ...

De voorzitter: Ik ben blij met die toevoeging.

De heer Ijpelaar (CDA): En wat betekent deze manier van minnelijk verwerven eigenlijk voor de gestegen kosten? Als ik tussen de regels door mag lezen, dan lijkt het erop alsof wij met deze manier van gronden verwerven ook ergens ... Dat er ergens in die € 17 miljoen ook een kostenstijging zit als het gaat om een andere manier van gronden verwerven. Ik ben wel blij om te lezen dat de motie Ijpelaar voor de geluidswerende voorziening van € 200.000 er nog steeds in staat. Dat was dan toch eigenlijk geen echte versobering die we door konden voeren. Nog even een aantal procesopmerkingen. Ja, ze vallen een beetje in de schaduw van de € 17 miljoen, maar het gaat om een basisrapportage die we vandaag bespreken. Eigenlijk, altijd als we het over basisrapportages hebben bij de Provincie hier, dan wordt er door de commissies en de Statenleden gevraagd: goh, maak dat nou eens structureel en help ons nu eens in plaats van alles in tekst door te voeren. Tot mijn

grote schrik staat er geen enkel plaatje in. Nul visuele uitleg over de versoberingssituatie. Ik weet dat de afdeling Infra kaarten heeft opgehangen als een soort behangpapier op de gang. Zoveel visueel is er bij de afdeling. Maar ja, dat is voor ons niet beschikbaar. Ik heb nog gekeken op de website. Daar staat nu een prachtige 3D-video. Maar ja, het was misschien wel handig geweest om daar in de basisrapportage ook wat aandacht aan te besteden. Ja, goed. Dan misschien nog een procesopmerking en dan sluit ik af, mevrouw de voorzitter. De relevantie van de basisrapportage staat eigenlijk in één tabelletje op pagina 16, als een soort bijlage, en het komt nog één keer voor. In datzelfde tabelletje staat dan inderdaad de € 17 miljoen beschreven in vijf zinnen, terwijl er een heel lange inleiding is en een nog veel langere contextanalyse. Ja, ik weet niet of een basisrapportage zich daar nou voor leent. Dat zijn misschien nog wat procesopmerkingen die ik toch in de schaduw van de € 17 miljoen durf te maken.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Dank u, voorzitter. Ja, middels de brief van GS van 3 december worden we geïnformeerd over de stand van zaken rond de uitvoering van het groot project N280 Leudal. In die brief en ook de begeleidende analyse van de Griffie wordt volgens ons een goed inzicht gegeven in de gang van zaken van 2011 tot heden, ook de budgettaire ontwikkeling tot op heden en de verwachting tot mogelijke afronding van het project. Dat inzicht als zodanig ziet er goed uit, met als belangrijkste conclusie dat als we straks een lintje mogen doorknippen we terug kunnen kijken op een doorlooptijd van zeventien tot achttien jaar. Volgens mij nog langer, want als mijn geheugen me niet in de steek laat zijn daar destijds nog de nodige inleidende schermutselingen aan voorafgegaan. Dat brengt ons gelijk bij de twee grootste pijnpunten. Het project dient een groot aantal doelstellingen, waaronder ook met name de verkeersveiligheid. Ieder jaar doorlooptijd extra levert een jaar langer onnodig ongevallen op, iets wat met name schuurt wanneer de vertraging wordt veroorzaakt door de wel zeer lange doorlooptijden bij de Raad van State. Het andere pijnpunt: de financiën. De laatste inschatting houdt rekening met verwachte projectkosten van € 133,5 miljoen met een tekort van € 20,9 miljoen. Het voorstel is dat met de jaarrekening definitief vast te stellen. We kunnen hier op dit moment niet veel anders van zeggen dan dat we daarmee gaan instemmen, met frisse tegenzin, omdat een deel van deze overschrijding ook weer toe te schrijven is aan die genoemde trage besluitvorming bij de Raad van State. Hoe kijkt de Gedeputeerde daartegen aan? Gedeeltelijk wordt dit aangegeven in de tekst, maar we hebben een aantal vragen ter verduidelijking. Op het randje van technisch-politiek. Dat laat ik graag aan de overige aanwezigen over, dat oordeel. De laatste raming gaat uit van een aanvang van de realisatiefase in Q2/Q3 2026 en een gereedkoming in het voorjaar van 2028. Graag even ter bevestiging: klopt dat? Wanneer het onherroepelijk worden van het PIP nog een jaar uitblijft, medio 2026, dan schuift dit allemaal nog een jaar op en kan er begin 2029 – ik heb heel lang 19 zoveel moeten zeggen; ik moet nog steeds wennen aan jaartallen die beginnen met 20 – overgegaan worden tot het doorknippen van het lint. Klopt dit? Klopt het ook dat de inschatting dan is dat we nog eens 3% aan de raming kunnen toevoegen? Ik ga uit van een kostenstijging van 3% voor ieder jaar vertraging. Kunt u daar iets meer over zeggen? Dan worden een aantal mogelijke versoberingen genoemd. We worden niet echt enthousiast van deze versoberingen, met name ook omdat ze mogelijk weer een negatief effect hebben op de doelstellingen die nu juist worden beoogd en de financiële impact beperkt is. Hoe kijkt de Gedeputeerde daartegen aan? Ons wordt verder de eventuele besluitvorming met betrekking tot die versoberingen niet helemaal duidelijk. Kunt u dat ook even toelichten? Dan één specifiek punt wat ons ook niet helemaal duidelijk werd: er wordt ergens een termijn genoemd van 100 weken als mogelijke vertraging ten gevolge van kabels- en leidingentrajecten. Hoe moeten we dat zien in relatie tot de andere doorlooptijden? Komt dat erbij of loopt dat parallel? Dat was niet helemaal duidelijk. We weten van een ander traject dat kabels en

leidingen een soort van detaildingen zijn, maar toch soms heel vervelend uit kunnen pakken. Dat is ons niet helemaal duidelijk geworden uit het verhaal. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Huizing. Dan ga ik naar de heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. De meeste goede vragen zijn al gesteld, dus ik zal het heel kort houden. Al decennia blijven we op infra kostenoverschrijdingen houden, vaak door externe factoren en niet zozeer door onze eigen incompetentie. Maar ik vraag me wel af: als het blijkbaar een feit is dat er wereldwijd hoge inflaties zijn en wij moeten onze bereikbaarheid verbeteren ten bate van verkeersveiligheid of ten bate van bereikbaarheid, voor de groei van onze economie, noem het allemaal maar op, dan zou ik eigenlijk verwachten dat we in ons Provinciefonds of middels SPUK's daar door het Rijk ook in worden bijgestaan. Dat mis ik eigenlijk al jaren in elk infraverhaal dat we hebben. Ik ben eigenlijk benieuwd: hoe lopen de gesprekken tussen GS en de ministeries hierover? Ik verwacht ... Kijk, onze Provinciebegroting heeft maar een bepaalde rek erin zitten. Op een gegeven moment is het gewoon op. Als we hier in dit huis met zijn allen zeggen 'er is geen geld voor schoolontbijten op basisscholen, maar we plempen wel elk half jaar € 20 tot € 50 miljoen neer voor welke andere overschrijding dan ook', dan is dat een heel zuur verhaal om te brengen naar onze samenleving. Ik ben daar wel een beetje klaar mee. Dus dat is geen verwijt richting het College of richting de ambtenarij in deze casus, maar ik verwacht dat we daar wel een andere houding in gaan aannemen. Ik denk, als die rondvraag wordt gedaan bij het IPO of bij de andere Provincies, dat de meeste Statenleden of de meeste volksvertegenwoordigers daar wel hetzelfde tegen aan zullen kijken inmiddels. Graag een reflectie daarop. Dank je wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Ja, zelfs voor een partij die altijd pleit voor fietsen en OV is het aanpakken van de N280 natuurlijk een non-issue. Dank voor de rapportage. Die is helder. Ook dank voor de analyse. Ik schrik niet van de overschrijding, want dat is inderdaad eigenlijk al grotendeels toe te rekenen aan vertraging. Ik denk dat de 3% van collega Huizing nog aan de zeer optimistische kant is. Dat zou best nog wel meer kunnen zijn. Bij de risicoanalyse zie ik wel op een aantal plekken verwijzingen naar de uitspraak van de Raad van State, maar eigenlijk wat minder aandacht voor de onteigeningen, of althans, de verwervingen moet ik zeggen. Collega Ijpelaar vroeg daar ook al naar. Ik ben inderdaad wel op zoek naar hoeveel risico daar nog in zit en ik ben ook wel benieuwd of een effect merkbaar is van het aannemen door de Staten van motie 3035 Van der Pol over het niet willen inzetten van onteigening als het gaat over natuurcompensatie. Ik kan me voorstellen dat dat de onderhandelingspositie in ieder geval niet vereenvoudigt. Ik weet niet of daar ... Ik ben benieuwd of daar aanwijzingen voor zijn in ieder geval. Daar wou ik het bij laten.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, dank voor het voorstel en ook dank voor de heldere analyse van de Griffie. Het grote voordeel van lid zijn van dit gremium is dat je steeds meer te weten komt van deze mooie provincie. De vraag die je krijgt als je steeds maar wacht op een datum van de Raad van State is of dat zomaar kan. 50PLUS is van mening dat iedere burger zijn rechten mag gebruiken, maar als we zien dat bij een niet-tijdige afhandeling van een asielprocedure de overheid boetes krijgt, dan vraag je je af of een niet-tijdige afhandeling door een Raad van State ook eigenlijk niet beboet moet worden, al was dat maar om de gevolgen van de inflatie te compenseren. Voorzitter, papier is geduldig en 50PLUS denkt dat met de kennis van nu het redelijk goed beschreven is. De technisch aanvullende vragen zijn allemaal gesteld. De praktijk is echter: als

de schop de grond in gaat, kom je nog allerlei onverwachte zaken tegen. Met betrekking tot de risico's wordt vermeld dat het grootse risico is de vernietiging van het PIP door de Raad van State. De beschrijving is een beetje vaag. Bedoelt u een klein risico met grote impact of is het echt een groot risico? Ik wacht het antwoord eventjes af. Mocht het komen tot een gedeeltelijke vernietiging, heeft u dan plan B al klaarliggen, begint men bijvoorbeeld dan met gedeeltes die niet vernietigd zijn of is het een integraal project? Tot slot, na de uitspraak van de Raad van State lijkt het mij verstandig om het project nog eens op de agenda te zetten, al vraag ik mij wel af of dat nog in deze periode gaat gebeuren. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Stone.

De heer Stone (D66): Ja, voorzitter. Dank. D66 kan het ook kort houden. De belangrijke vragen zijn denk ik al gesteld. D66 sluit zich hier ook wel bij aan. Overigens dank voor de analyse van de Statenonderzoeker en aan de heer Bloi voor de door hem gestelde technische vragen. Beide helpen oprecht bij het bestuderen van de basisrapportage. Voorzitter, verder kunt u de gebruikelijke opmerkingen over tijd en scope noteren, want natuurlijk willen we het financieel zo goed mogelijk in de hand houden. Goed dat GS nog in gesprek is over de mogelijke versoeringen. Wat D66 betreft is het ook goed dat de fietstunnel geen deel meer uitmaakt van die versoeringen. Voor ons mag het stuk verder als hamerstuk naar PS. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter. Het is fijn om te constateren dat sommige dossiers langer meegaan dan ik in deze Staten. Dit is één van die dossiers. Ja, nee, dat is gewoon zo. De bijdrage ... De PvdA is van mening dat wij de voortgang goed genoeg kunnen volgen op basis van deze basisrapportage. Het hele spannende in de heilige driehoek van tijd, scope en geld is nu vooral tijd. Ik vind, als je naar de tabel op pagina 9 kijkt, de planningstabel, dat daar de risico's wat omslachtig omschreven zijn, maar gelukkig wordt het helderder in de risicotabel. Daarmee is dat voor ons oké. Als ik kijk naar het financiële overzicht; dat is nu gewoon een begroting. Dat snap ik. Maar mijn vraag is wel of we naarmate we deze voortgangsrapportage gaan zien en we meer in de realisatie komen, ook inzichtelijk gemaakt wordt waar we in de financiële realisatie zijn, dus of wij op basis van die tabel in deze voortgangsrapportage kunnen gaan zien of we binnen of buiten budget zitten als we gaan realiseren. Dan nog vier puntjes op de inhoud. Dank aan de VVD voor de technische vraag over projecten en wensen. Het aanmoedigen van een aantal projecten en wensen wordt als tweede van de vier doelen genoemd. Ik lees in de antwoorden dat daar een hele waslijst aan allerlei projecten en wensen, stammend uit de periode 2009-2011, mee bedoeld wordt. Een deel van die projecten is inmiddels ook al gerealiseerd. Ik vraag mij ook af in hoeverre, als dit het doel van een project is, je dan in zo'n basisrapportage niet ook gewoon moet uitsplitsen welke wensen en projecten op dit moment nog afhankelijk zijn van de realisatie van deze weg. Nu staat er 'wensen en projecten'. Ja, dat kan echt van alles betekenen. Ik bedoel, een feest voor de lokale carnavalsvereniging is ook een project, maar niet afhankelijk van realisatie van de N280. Nou ja, goed, het zou denk ik goed zijn als we dat in een voortgangsrapportage of in een basisrapportage specifieker maken, zodat we ook kunnen toetsen of ook daar het project de gewenste effecten heeft. Dan de brug bij Kelpen-Oler. Ik ben blij om te zien dat in 2021 is afgesproken dat het Rijk € 7,8 miljoen bijdraagt of financiert in het vervangen van die brug. Dat is hard nodig. Goed denk ik dat wij dat doen. Ik bedoel, je moet ook goed samenwerken. Maar ik vraag me wel af: prijsstijgingen, kostenstijgingen. Wat is er nou afgesproken over indexatie van die € 7,8 miljoen? Ik ken het Rijk als een partner die soms ook gewoon afdwingt: €7,8 miljoen. Dat het dan drie keer zo duur is, is jammer voor jullie. Ik wil wel heel helder hebben wat hier nu de afspraak is, want het kan niet zo zijn dat wij eenmalig een bedrag van € 7,8 miljoen krijgen en de rest

zelf mogen gaan opdweilen. Dus graag wil ik daar nog even ... Ik zie de Gedeputeerde knikken. Dat maakt mij een beetje bang. Dan het tekort. Wij steunen de afweging van GS om de versobering van het fietstunneltje niet door te voeren. Ik denk dat dat naar de omgeving niet uitlegbaar is. Maar ik ben ook wel benieuwd welke afspraken we met partners in het project gemaakt hebben om het resterende tekort, het dekkingstekort van € 17 miljoen na de versoberingen, dan wel af te dekken. Tot slot een actualiteit. Deze week is door de rechter een nogal spannende uitspraak gedaan inzake de Greenpeace-zaak. We hebben in het verleden gezien dat uitspraken van de rechter over stikstof ook op mobiliteit projecten stilleggen, vertragen. Daar staat niks over in deze rapportage. Dat is ook heel begrijpelijk, want dat is van een veel eerdere datum. Maar nu we er toch zijn zou ik toch willen vragen: kan de Gedeputeerde alvast het inzicht geven of we hier een risico aan de tabel moeten gaan toevoegen? Kan hij toezeggen op basis van deze nieuwe uitspraak een analyse te maken aangaande wat dat voor effect heeft op alle andere mobiliteitsprojecten?

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Bosch.

De heer Bosch (PVV): Ja, voorzitter. Nogmaals, collega's hebben het al verwoord: de basisrapportage groot project N280, met daaraan gekoppeld de basisrapportage groot project en de analyse daarvan. Het is zeer verhelderend, moet ik zeggen. Het is een goed leesbaar stuk, waarbij ik toch wel het plezier heb ervaren dat het zo snel kan gaan, waar we eerder jaren hebben gezeten over hoe het zou moeten en hoe we daarachter zouden komen. Dat is inderdaad een groot goed. Ja, er zijn al heel veel vragen gesteld. Mevrouw Berghorst heeft het er ook even over gehad: die € 7,8 miljoen, indexerende we die of hebben ze gezegd: hier, die € 7,8 miljoen krijg je en dan is het afgelopen, dan zoek je het maar uit, tien jaar of vijftien jaar. Dan de percelen. Die zijn nog niet verworven allemaal. Men zegt: je kan wel beginnen. Maar als we beginnen denk ik niet dat je dan nog percelen moet gaan verwerven. Dan zegt men; men wil dat natuurlijk minnelijk. Maar het zou natuurlijk een utopie zijn als we zeggen: nou krijgen we alles minnelijk geregeld. Er zijn dadelijk ook processen die zich gaan voordoen en dat gaat alleen maar vertragen. Ook die vraag had ik graag gesteld. Dan de beslissing van de Raad van State. Die kunnen we afwachten. Daar kunnen we dus helemaal niets aan doen. Dat moeten we maar afwachten. Maar dat betekent wel dat het tijd en geld kan gaan kosten, nog veel meer geld dan we nu moeten betalen. We moeten nu € 20,9 miljoen bijplussen, in de begroting. Ik denk dat we nog niet aan het einde zijn. Waar we wel nog opmerkingen bij hebben is de minderwerken, noem ik ze maar. Wij zijn er niet van gecharmeerd. Laten we daar duidelijk in zijn. Ik weet ook niet in hoeverre dat in overleg met Leudal is en dat we daar consensus over hebben. Ook dat had ik graag geweten. Dan kunnen we er in ieder geval in de tweede termijn even op terugkomen, want ik vind het wel belangrijk. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan steek ik nog even over naar de heer Roso.

De heer Roso (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Allereerst wil ik iedereen van harte feliciteren. Ik neem aan dat er ook vlaai is straks en alles. Het is namelijk twaalf en een half jaar geleden vanaf het eerste besluit in 2013. Twaalf en een half jaar moeten we vieren volgens mij. Daarnaast wil ik de VVD danken voor de technische vragen – die hebben heel erg geholpen – en natuurlijk de Griffie voor de analyse. In tegenstelling tot het CDA hebben wij geen stripboek nodig om het goed te kunnen lezen, maar een plaatje zou inderdaad wel handig zijn geweest. De meeste vragen die ik wilde stellen zijn inderdaad al gesteld. Ik ga het relatief kort houden. Ik wil me graag aansluiten bij de vraag over de kabels en de leidingen van de BBB en bij de vraag van mevrouw Berghorst met betrekking tot de recente uitspraak van deze week van Greenpeace. Ik wil het liefst een toezegging en dan een daadwerkelijke fysieke sessie om een beeld te vormen voor alle projecten, niet alleen voor dit project. Even kijken. Zijn er verder nog vragen die ik wilde stellen? Nee. Dat waren ze tot nu toe, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan was dat de eerste termijn van uw commissie. Dan geef ik voor de beantwoording het woord aan Gedeputeerde Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u wel, voorzitter. De basisrapportage N280. Ik heb geprobeerd om een aantal vragen die er waren even te clusteren inderdaad. Een aantal thema's komt toch in veel betogen terug. Laat ik beginnen bij de Raad van State, het gremium dat op zich laat wachten en daarmee ook eigenlijk de tijdscomponent het meest onder druk zet. De analyse van de heer Huizing is dan ook terecht: naarmate dat langer duurt, zul je ook jaren erbij moeten tellen en procenten erbij moeten tellen. Onze indexatie is nu nog wel ... Onze inschatting is op dit moment: zolang wij niet kunnen voorspellen wanneer dat is, zul je telkens toch mee moeten bewegen. We kunnen niet zeggen 'het gaat twee jaar langer duren', maar achteraf 'ja, toch een jaartje minder'. Dat is geen manier van voorspellen. Op dit moment mikken wij dus nog steeds op een start in Q1 of Q2. Op het moment dat het op de agenda komt van de Raad van State kan het best snel gaan. De vraag is alleen: wanneer is dat? Daar krijg je geen antwoord op. Dat is frustrerend. Ik snap de woorden van de heer Van Est. Wij zien nog geen mogelijkheid om de middelen terug te vorderen voor indexatie via de Raad van State. Dat zie ik niet gebeuren.

De voorzitter: Mijnheer Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Ja. Zou de Gedeputeerde ook de relatie kunnen leggen met de vraag die de heer Bosch en wij ook hebben gesteld rondom de minnelijke verwerving van grond? U geeft net aan: als het op de agenda komt, kan het snel gaan. Maar zijn we dan snel genoeg? Misschien dat u daar nog even een relatie kan leggen met de vragen die wij hebben gesteld.

De voorzitter: Mijnheer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, jazeke kan dat. Het tweede punt waar veel vragen over gesteld zijn: verwerving, ook in relatie tot eventuele vertragingen. Het proces van verwerving, van minnelijke verwerving, loopt op dit moment nog steeds. We proberen op alle manieren te zoeken naar creatieve oplossingen om met mensen uit het dispuut te komen waar je in zit. Dat gaat voortvarend. We hebben 85% nu ongeveer verworven van de gronden die we nodig hebben. Er zijn elf zaken die nog lopende zijn. Die kun je uitsplitsen in twee categorieën: de categorie, daar is minnelijke verwerving op een manier nog in zicht door de gesprekken die je met elkaar voert. Dan zullen er een aantal casussen zijn – daar zitten ook de beroepsprocedures bijvoorbeeld bij die lopen tegen het PIP – waarbij je er vast van uit kunt gaan: zolang die procedure nog loopt kom je daar natuurlijk niet uit, want dat zijn ook beroepsprocedures. Er zullen een aantal casussen zijn die je niet verwerft voordat je een definitieve uitspraak hebt. Dat is ook logisch, want om over te kunnen gaan bijvoorbeeld tot onteigening heb je die definitieve uitspraak nodig van de Raad van State. Dat zijn procesmomenten, zoals dat bij ieder groot infraproject loopt. Onze doelstelling is natuurlijk om dat aantal zo laag mogelijk te krijgen. Mijn collega is daar ook druk mee bezig als het gaat over grondverwerving, dus dat proces loopt. Misschien wel in relatie tot wat de heer Sol zei over de motie 3035, die destijds is ingediend: die heeft met name een proces geschetst van hoe om te gaan met dit soort casussen. Daar zat geen definitief verbod op van onteigening. Dat is wel iets ... Dat was een last resort, waar je alleen als je alles geprobeerd hebt bij uitkomt. Dat proberen we ook echt te honoreren, want ons is er alles aan gelegen dat we er met de mensen op een goede manier uit komen. Die processen lopen. Voor een aantal casussen kom je aan het eind van de rit in de situatie dat je er niet uit komt, maar dat is een absoluut kleine minderheid.

De heer Ijpelaar (CDA): Even een verduidelijkende vraag. U zegt eigenlijk ...

De voorzitter: Mijnheer Ijpelaar, via de voorzitter graag.

De heer Ijpelaar (CDA): O, inderdaad, mevrouw de voorzitter.

De voorzitter: Oké. Goed zo. Mijnheer Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Even een verduidelijkende vraag. U geeft dus eigenlijk aan: op het moment dat het PIP onherroepelijk is, zullen wij direct ook overgaan tot de procedure voor onteigening op het moment dat dan nog niet minnelijk verworven is. Anders komen we in tijdnood. Ja, dan gaan we eigenlijk weer onnodig vertraging creëren. De periode voor het onherroepelijke PIP is in dit project – daar zou ik graag een reflectie van de Gedeputeerde op willen – ongekend lang. Normaal gesproken hebben we een eerder onherroepelijk PIP, waardoor je dus na het PIP ook nog wat tijd hebt voor de minnelijke verwerving, maar nu hebben we hem eigenlijk omgedraaid. Is dat de juiste analyse?

De voorzitter: Mijnheer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, voorzitter. Wij gaan zo snel mogelijk over tot ook de juridische procedure van onteigening, als dat noodzakelijk is. Het kan natuurlijk ook zo zijn dat een uitspraak over het PIP bij een aantal bezwaarmakers leidt tot een andere houding, waardoor ze in één keer wel in die minnelijke kant meedenken. Geef ons die ruimte. Maar in het proces is wel degelijk rekening gehouden met deze stap, dus het is niet dat hier een onverwacht grote vertraging uit voort gaat komen. Dit is in het proces wel een onderdeel waar van tevoren rekening mee wordt gehouden. Dat voor wat betreft de verschillende vragen over verwerving. Dan de versoberingen, het andere punt dat door velen van u benoemd werd, dat ook door sommigen gekwalificeerd werd als onwenselijk eigenlijk, om een aantal van deze punten eruit te halen. Laat ik eerst vaststellen: deze versoberingen zijn door u zelf destijds als Staten opgenomen als potentiële versoberingen bij een kostenoverschrijding, om op die manier een eventuele budgetoverschrijding in de toekomst te kunnen mitigeren. Daar zit wel voortschrijdend inzicht bij. Dat is ook aan onze zijde zo. Bijvoorbeeld die fietsverbinding; daar is een ernstig ongeluk gebeurd. Daarvan zeggen wij: wij vinden het zeer onwenselijk om op die locatie een versobering toe te passen. Daarom halen wij die ook zelfstandig hier al terug. Wij zeggen: dat is niet de optie. We zijn druk in gesprek met Leudal op dit moment om te kijken: hoe belangrijk vinden jullie de desbetreffende maatregelen? Is het aan Leudalse zijde een zaak om eventueel ook extra middelen voor op tafel te leggen? Dan de eindconclusie van de versoberingen: we lopen dit hele proces door. Daarin blijven deze opdrachten in het plan zitten. We kijken eerst naar de aanbesteding en pas als de aanbesteding is geweest en je weet de definitieve prijs die je daarvoor zou moeten betalen; pas dan maken we een definitief besluit over of je wel of niet versobert. Dat geeft ook de beide overheden nog de kans om als je de definitieve prijs weet dan nog te zeggen: het bedrag gaat omlaag. Daarom is het ook € 20,9 miljoen die hier genoemd wordt als tekort. De versoberingen zijn hier nog niet in verwerkt. Dus het bedrag dat wij als tekort zien is nog inclusief de aanleg van die stukken. Dat is even ter verduidelijking. Dat gesprek kunnen we dus met elkaar t.z.t. nog hebben.

De heer Huizing (BBB): Dank. Dat maakt het al een stuk duidelijker. Voorzitter, sorry.

De voorzitter: Mijnheer Huizing, via de voorzitter graag. Mijnheer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Mevrouw de voorzitter. Dit maakt het al een heel stuk duidelijker, over die besluitvorming. Dank u. Toch even: in welke fase wordt dit echt definitief besloten met betrekking tot die versoberingen, zoals het geschetst is eigenlijk, de hele procesplanning? Kunt u daar iets specifieker over zijn?

De voorzitter: Mijnheer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank u wel, voorzitter. Wij zullen dit gewoon uitvragen aan de verschillende aannemers, dus dit blijft in het bestek, als ik het goed zeg, zitten. Dan is het aan de aannemers natuurlijk om daar heel mooie prijzen op neer te leggen en dan voor ons de conclusie neer te leggen: maar het hoeft hier helemaal niet met veel extra budget. Dan is het goedkoop en dan is die afweging makkelijk. Maar zij moeten daarin een soort van trap op, trap af, de het-kan-wel- of het-kan-niet-variant intekenen. Dan kunnen wij besluiten of we die wel of niet maken, die kosten.

De heer Huizing (BBB): Voorzitter?

De voorzitter: Mijnheer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Dank u. Dus eigenlijk, als ik het goed heb, zegt u: aan het einde van het aanbestedingstraject wordt dit besluit genomen, over die versobering.

De voorzitter: Mijnheer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, ik denk dat dat de juiste analyse is. Ja.

De heer Huizing (BBB): Dank u.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dan hebben we de versobering, de verwerving en de Raad van State gehad. Dan loop ik even met u door de vragen. De heer Van den Beucken stelde de vraag over de verkeerslichten. Dan bedoelde hij niet de verkeerslichten op de weg, maar in de rapportage, neem ik aan. Die staan nu op groen. Wat ons betreft, de versoberingen hebben daar geen directe invloed op. Ik denk dat dat goed is om vast te stellen. Dat zijn in principe zaken die we van tevoren ook door de Staten hebben laten vaststellen als zijnde zaken; als er dan iets uit zou moeten, dan zijn dit de zaken die niet de impact hebben op de grote vraagstukken die we hebben aangaande veiligheid of doorstroming et cetera. Maar goed, je hebt ze liever wel, maar als ze eruit zouden vallen, dan zouden ze niet de hoofddoelen van de N280 raken. Ik denk dat dat de conclusie is. Is het mooier om ze wel te hebben? Natuurlijk. Dan de VVD. De heer Bloi stelde een prachtig stel schriftelijke vragen, waarvoor de welgemeende complimenten. Iedereen heeft daarvan kunnen meegenieten, dus dat is altijd goed om te constateren. U stelde wel nog een verdiepende vraag over het nieuwe verkeersmodel. Van 2016 dateert het vorige. U mag zich verheugen op het voorjaar van 2025. Dat is aanstaande natuurlijk. Dan komt het nieuwe verkeersmodel er. Dat moet toch tot plezier voor de insiders leiden. Dan een terechte vraag en ook een zorg die we allemaal zouden moeten hebben: de N280 in relatie tot de A2. Dat is natuurlijk een permanent overleg met Rijkswaterstaat en alle andere partijen die betrokken zijn bij het doorstromen van het verkeer in onze provincie. Wij doen dat zo goed mogelijk in overleg. Bij beide processen is het natuurlijk op dit moment niet heel duidelijk wanneer de exacte start plaatsvindt. Wij proberen dit zo goed mogelijk met elkaar af te stemmen. Dat is het enige wat ik daarover kan mededelen. Het is wel een zaak die we heel specifiek natuurlijk op het netvlies hebben. Dat voor wat betreft die zaak. Wie voert regie? Dat vroeg de VVD nog.

De voorzitter: Momentje, mijnheer Kuntzelaers. Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter, dit antwoord triggert mij wel. We hebben werkzaamheden aan de N280, werkzaamheden aan de A2, maar we hebben ook nog werkzaamheden aan de Maaslijn en we hebben ook nog ander onderhoud aan spoorwegen. Voor zover ik het nu kan inschatten zit dat allemaal zo'n beetje in hetzelfde tijdvak. Ik ben wel benieuwd hoe we daar in het bredere plaatje mee omgaan. Hoe voorkomen wij nou dat met al die belangrijke werkzaamheden, waar we zo lang op gewacht hebben, we Limburg dadelijk niet vijf jaar op slot zetten? Dus misschien dat de Gedeputeerde daar nu al ... Als hij daar nu al een antwoord op heeft: fantastisch. Als dat niet zo is: prima ook om daar een infosessie over te doen. Maar misschien is het wel iets om even over na te denken.

De voorzitter: Mijnheer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank u wel, voorzitter. Het goede nieuws in dezen is dat er ambtelijk echt een heel goed overzicht is van alle projecten die er in de provincie gedaan worden, ook door alle overheden, als het gaat over infrastructuur. Dat zijn die heel toffe kaarten waar de heer Ijpelaar het over had, die bij de afdelingen zeker beschikbaar zijn. Daar wordt ook continu gemonitord of er grote overlap tussen dit soort grote infrastructurele projecten is. Is dit een leuk onderdeel om een keer tijdens de presentatie van de IPML bijvoorbeeld met elkaar door te spreken? Vast en zeker. Als de behoefte daar in de commissie aan is, dan delen we dat natuurlijk graag met u allen. Dat horen we dan graag. Dan ga ik even naar ... Ja, daar hoort ook bij de basisrapportage en de plaatjes, de wens van de heer Ijpelaar. Kan er wat meer illustratie in zitten? Uiteraard, als dat de wens is ... De heer Roso benadrukte nogmaals dat hij geen stripboek wilde. Ik denk dat we het goede midden tussen beide kunnen faciliteren, dus **wat meer visuele ondersteuning is uiteraard mogelijk, zonder dat het een overdaad wordt**. Ik denk dat het goed is om nog even stil te staan bij het punt dat de BBB maakte in haar bijdrage, namelijk: de reden dat we dit doen is omdat het aantal ongevallen op deze weg echt hoog is en het ook echt een punt van aandacht is dat we dit met elkaar goed op het netvlies hebben. Ik weet dat er bij ons aan de ambtelijke zijde een heel groot overzicht is van waar alle ongelukken in de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden en ook wat dit voor impact heeft gehad. Dat maakt wel indruk, als je dat geheel bij elkaar ziet. Dat geeft de urgentie van het verbeteren, verbreden van deze weg ook wel echt weer. Wat dat betreft; ik wil daar toch even bij stilstaan, bij dat punt. Terecht dat dat werd aangestipt door de heer Huizing. Een ander punt dat ook door enkelen van jullie werd genoemd; de heer Huizing was de eerste: kabels en leidingen. Daarvan hebben we geprobeerd om dat parallel aan dit project te organiseren, zodat we zo min mogelijk last hebben van de vertraging die je op sommige andere dossiers ziet door kabels en leidingen. Op dit moment proberen we dat parallel aan het proces te organiseren. Dan twee vragen. De eerste was van de heer Wolters Gregório, die zei: ja, maar het geld is op het gebied van infrastructuur schaars in deze provincie, niet alleen in deze, maar in alle provincies. Dit is één van de grote onderwerpen die via het IPO wordt besproken met het Rijk. Dit is één van de grote financiële vragen die er vanuit alle provincies is. Structurele tekorten op onderhoud, dat is een discussie die we ook voeren, naast de discussie over de verdeling van het Provinciefonds. Dus ja, het staat nadrukkelijk op de agenda en er wordt ook nadrukkelijk voor gelobbyd. Dan kom ik meteen bij het tweede punt: de € 7,8 miljoen die het Rijk heeft bijgedragen, is die geïndexeerd en wordt die geïndexeerd? Nee, dat is een absoluut bedrag dat we gekregen hebben en het Rijk is ook niet van plan om te indexeren. Dat is een heel duidelijke stellingname. Gezien de druk op de Rijksbegroting op dit moment op het gebied van infrastructuur verwacht ik ook echt niet dat daar een uitzondering op komt. Ik ga u wel even zeggen dat wij hetzelfde doen bij de brug bijvoorbeeld tussen Roermond en Leudal. Daar hebben wij een bijdrage van € 3,5 miljoen gedaan. Daar hebben we ook gezegd: dat is een definitieve maximale bijdrage op dit moment.

Dat wordt ook niet geïndexeerd. Dus wat dat betreft: het is niet ongebruikelijk dat een andere overheid zegt 'ik wil eenmalig voor dit bedrag deelnemen in een project', om daarna niet meer te indexeren.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, maar er is hier wel een heel belangrijk punt te maken: dit is eigendom van de Rijksoverheid, eigendom van Rijkswaterstaat. Dat is hetzelfde als dat je een dakkapel op het huis van je burens zet, omdat je toevallig zelf ook al met een dakkapel bezig bent en dat die buurman dan zegt: ja, maximaal € 2.500 en de rest moet je maar lekker zelf regelen. Dat is gewoon ... Ik vind dat heel erg gek. Ik zou dan ook wel graag inzicht willen hebben in in welke mate die €7,8 miljoen op dit moment de werkelijke kosten dekt en ook inzichtelijk willen hebben of we nu al voorzien dat daar een gat zit. Ja ...

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, met uw goedvinden.

De voorzitter: Momentje. Mevrouw Berghorst, was u klaar met uw vraag? Oké. Mijnheer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, als iemand een dakkapel op het dak van iemand anders wil, omdat je graag wil dat daar een mooiere uitbreiding zit of dat jij je hoofd niet meer stoot aan de huidige dakgevel, wat je ook zou willen, en die ander zegt 'ja, ik wil wel een beetje bijbetalen, maar niet alles'; in die situatie zit je natuurlijk op dit moment. De andere partij werkt mee, is flexibel, maar zegt: ja, voor dit bedrag en anders niet. Dan kun je 'anders niet' doen. Dat is ook een keuze.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, maar deze brug ligt er sinds voor de Tweede Wereldoorlog. Het was volgens mij oorspronkelijk een noodbrug. Dat kun je er ook nog heel goed aan zien, dat het een noodbrug is. Hij is daarna nooit vervangen. De kans dat die brug in de komende jaren door Rijkswaterstaat vervangen had moeten worden omdat hij gewoon oud en afgeschreven is, is best wel aanzienlijk. Dus ja, ik snap dat de bestuurder er niks aan kan doen, maar het is wel weer zo'n gevalletje waarvan ik denk: ja, de Rijksoverheid schuift haar verantwoordelijkheid wel weer lekker op ons af.

De voorzitter: Mijnheer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, ik deel een deel van uw analyse, maar op datzelfde stuk water liggen nog twee, drie andere bruggen, die ongeveer even oud zijn en die worden niet vervangen op dit moment. Dus de mate waarin je vindt dat een brug vervangen moet worden namens een andere overheid; ja, ik geloof niet dat het zo werkt, dus we hebben het te doen met de huidige realiteit. Op andere bruggen zien we eenzelfde soort conflicten, als ik kijk naar Gennep, Oeffelt, waar ook gewoon voor de fietsers, met name de schoolgaande jeugd, er een probleem is op het fietsdeel: infrastructuur van Rijkswaterstaat. Daar gebeurt ook niet de juiste inzet. Hetzelfde geldt voor de Louis Raemaekersbrug in Roermond. Ook daar is de overgang bijvoorbeeld voor fietsers te krap, ook van Rijkswaterstaat. Het zijn allemaal punten waar wij als Provincie van zeggen: ja, maar hier moet iets gebeuren. Ook volgens uw eigen richtlijnen zou dat moeten gebeuren. Maar zolang Rijkswaterstaat niet investeert, gebeurt dat niet. Soms kom je in de situatie dat je als provinciale overheid – bijvoorbeeld zoals bij Gennep/Oeffelt, beide overheden, Brabant en Limburg – zegt: wij willen zelf wel bijdragen aan de oplossing met een X bedrag. Ook dan hoeft het niet tot een resultaat te leiden. Dat is

daar bijvoorbeeld gebeurd. Dus het feit dat je wil dat er iets gebeurt aan Rijksinfrastructuur betekent niet dat er iets gebeurt aan Rijksinfrastructuur.

De voorzitter: Mag ik heel even tussendoor? Vanuit de logistiek van deze vergadering; in de oorspronkelijke planning was de behandeling van het volgende stuk na de lunch gepland, maar we lopen nogal voor op schema. Dus u kunt een uur wat anders gaan doen of we kunnen het punt naar voren halen. Ik vraag even aan u of dat een probleem is voor uw woordvoerders.

De heer Van Est (50PLUS): Voorzitter, voor ons wel. Voor ons is het een probleem.

De voorzitter: Ik zeg het ook nu, zodat u eventueel uw woordvoerders alvast kunt informeren. We zijn nog wel heel even bezig. Dan kunnen we er eventueel rekening mee houden, door te zorgen dat uw woordvoerder dan het laatste aan de beurt is, maar ik noem het juist nu om u de gelegenheid te geven om mensen eventueel al op te roepen waar dat nodig is.

De heer Van Est (50PLUS): Voorzitter, het is wel fijn als die als laatste aan de beurt is, maar dan mist die wel een onderdeel van het debat en dat is natuurlijk niet fijn.

De voorzitter: Ja, maar het alternatief is dat we tot na de lunch gaan wachten en de vergadering tot vanavond 19.30 uur of 20.00 uur doorloopt. Dat kunnen we misschien vermijden als we gewoon nu doorvergaderen. Ja, dat is ... Maar goed, dan gaan we gelijk door met de behandeling van het volgende punt na deze behandeling. Dan geef ik nu weer het woord terug aan de heer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank u wel, voorzitter. Met de complimenten aan de commissie natuurlijk om in deze voortvarendheid met elkaar een gesprek en debat te voeren. Na de oproep van de voorzitter weet ik in ieder geval nu dat mijn collega in een blinde sprint deze kant uit aan het komen is, om er in ieder geval voor te zorgen dat hij wel aanwezig kan zijn bij dat vervolgonderdeel. Ik heb nog één punt staan dat zeker besproken moet worden, waar we nog niet alle antwoorden op hebben: de uitspraak van de rechter op de Greenpeace-zaak, die werd gesteld. Ik denk heel eerlijk dat die impact misschien nog iets minder groot is zelfs dan de decemberuitspraak, waar de rechter vorige maand een uitspraak over heeft gedaan. Dat is veel spannender. We zijn uiteraard aan het berekenen wat de impact daarvan is voor provinciaal beleid in de heel brede zin. Infrastructuur is daar een onderdeel van. Daar heb ik dus ook nog geen antwoord op. Wij komen natuurlijk met een uitleg vanuit onze zijde over wat de impact van deze uitspraak is op alle onderdelen waar die uitspraken op van toepassing zijn. Als ik heel eerlijk kijk naar de ladder van spanning in relatie tot die uitspraak, dan zit die N280 nog niet in de hoogste spanningscategorie. Het kan uiteraard impact hebben, maar als het impact heeft op de N280, dan heeft het ook heel veel impact op heel veel andere zaken en dan hebben we een heel ander gesprek met elkaar, denk ik.

De voorzitter: Mijnheer Roso.

De heer Roso (JA21): Ja, één verduidelijkende vraag daarover. Ik had specifiek gevraagd om een toezegging op een soort plenaire sessie, een soort informatiesessie daarover. Ik hoor nu niet of dat schriftelijk gaat worden of dat dit een plenaire sessie gaat worden.

De voorzitter: Mijnheer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Er wordt mij al ingefluisterd: omdat dit zo veelomvattend is ... Wij kunnen het infrastructurele deel uiteraard meenemen in de sessies over IPML. Ik denk, dat geeft ook

een goed overzicht natuurlijk in wat dat per verschillend project doet. Mijn collega die over stikstof gaat, zal wellicht ... Ik kan dat nog niet voor hem invullen, maar ik ga ervan uit dat hij een zo duidelijk mogelijke vorm van presentatie aan u zal geven. Of dat een infosessie is of dat dat een uitgebreid stuk is, dat weet ik op dit moment nog niet, maar u wordt op de maximale manier gefaciliteerd natuurlijk in de informatie die hierover gaat, want dit heeft gewoon impact op heel veel onderdelen waar we mee bezig zijn.

De heer Roso (JA21): Moet ik ... Mevrouw de voorzitter? Dan moet ik misschien toch even mevrouw de voorzitter corrigeren, want ik geloof dat er in de agendacommissie is afgesproken dat als er een verzoek komt tot een infosessie, dat dat meegenomen wordt naar de agendacommissie.

De voorzitter: Ik begrijp dat de Gedeputeerde nu voorstelt om hem te koppelen aan een reeds geplande infosessie, dus dat scheelt. Als zijn collega een infosessie wil organiseren over stikstof, breed, dan is dat inderdaad een afspraak die daar gemaakt is. Dat is niet om u te onthouden van infosessies, maar u bent altijd heel scheutig met de vraag naar infosessies, maar daarmee neemt uw beschikbare tijd niet toe, dus het is aan uw voorzitters om te zorgen dat het dan ook goed ingepland kan worden. Gaat u door, mijnheer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja. Laat ik daar dan in ieder geval van deze zijde uit de toezegging doen **dat we bij de volgende IPML gewoon ruimte maken voor de impact van het stikstofdossier op de infrastructuur.** Daar kunnen we zeker mee aan de slag. Tot slot: dit gesprek ging natuurlijk ook over die overschrijdingen, die we door inflatie et cetera zien. De vraag is natuurlijk: wanneer wordt die dan daadwerkelijk ingetekend? Zodra we een definitief beeld hebben van wat dat exacte bedrag is; bij het eerstvolgende P&C-document wordt dat verwerkt in de begroting. Dat heeft te maken met het feit dat het een bruteringsreserve is. Die moet je op peil krijgen, ook van de accountant natuurlijk. Als je weet dat iets duurder is, dan moet je daar ook je middelen aan koppelen. Dat zullen wij op dat moment dan ook doen. Tot zover.

De voorzitter: Dan gaan we nu ... Ik zou sowieso bij de tweede termijn bij u beginnen. Dan doen we dat bij deze. Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Bedankt voor de antwoorden. De Griffie, de onderzoeker van de Griffie, ook bedankt voor de reflectie daarop en natuurlijk mijn gewaardeerde collega ter linkerkant van mij bedankt voor de intelligente vragen. Met de antwoorden konden we in ieder geval uit de voeten. Ook een vervolgvraag kwam daarop. Ik sprak in mijn eerste termijn, voorzitter, over risico nummer 4: de bereikbaarheid van Midden-Limburg is niet geborgd. Eén van die twee redenen is dat niemand zich verantwoordelijk voelt. Het is een provinciale weg. Moeten we dan niet iets uitstralen van: tsjakka, de Provincie is verantwoordelijk. Wij gaan ons verantwoordelijk voelen. Dan neem je eigenlijk één van de deelrisico's weg, want dan ga je de regie voeren. Dan ga je onderzoeken: welke werkzaamheden zijn er gelijktijdig aan de gang met de N280 en wat kunnen we aan mitigerende dingen gaan organiseren om verstoppingen, overlast en moeilijkheden te voorkomen? Dat is één ding. Het tweede is dat we gesproken hebben over grondverwervingen. Dat zijn in hoofdzaak denk ik grondverwervingen die echt direct nodig zijn om dingen te kunnen inpassen. Maar we hebben ook een aantal voorbeelden gezien; dat ging over compensatie. Hoe staat het daarmee? Welke risico's hangen daar nog aan vast? Er waren ook één of twee melkveehouders, geloof ik dat het waren, die daar nog met de Provincie het gesprek over aangingen. Hoe zit het daarmee? Dat was ik in de eerste termijn vergeten te vragen. Het laatste gaat over vrachtwagenheffing. Dat gaan we in 2026 krijgen. Dat geldt ook voor N-wegen. Wat heeft dat voor

invloed op de verkeerscirculatie? Voor ons is het in ieder geval een bespreekstuk voor de besluitvormende vergadering.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Bloi, een tweede termijn?

De heer Bloi (VVD): Ja. Ik sluit me aan bij de vraag over: wie heeft nu eigenlijk de regie? Die is volgens mij nog niet beantwoord. Daarnaast: in de beantwoording ging het net de hele tijd over die € 7,8 miljoen van Rijkswaterstaat. Ik heb daar ook technische vragen over gesteld, maar ik ga het nog eens stellen: er komt geen geld bij. Er zijn flinke tekorten bij Rijkswaterstaat voor alle projecten. Vanochtend stond er weer iets in de krant over constructiefouten bij tientallen ook RWS-viaducten, dus er zal alleen maar geld bij moeten. Nogmaals de vraag: in hoeverre bestaat de kans dat Rijkswaterstaat terug gaat komen op die € 7,8 miljoen? Dat het misschien zelfs minder gaat worden of misschien helemaal wegvalt. Tot slot, die vraag was ik in de eerste termijn vergeten te vragen. Hij kan ook wat mij betreft schriftelijk worden afgedaan. We hebben het vorig jaar bij de eindevaluatie van de Buitenring Parkstad Limburg over leerpunten gehad. Dertien stuks. Daar hebben wij ook een mededeling portefeuillehouder van gekregen. De VVD vraagt zich af: hoe zijn die dertien leerpunten nu meegenomen in deze basisrapportage voor dit project? Tot zover.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Mijnheer Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Ja, de meeste vragen zijn beantwoord. Rest mij nog wel even één vraag te stellen rondom dat bestuurlijk draagvlak of het draagvlak bij de gemeenschap, want daar is de Gedeputeerde niet op ingegaan. Het zijn anderen die die vraag ook hebben gesteld: hoe is het draagvlak nu in de gemeenschap, in Leudal, maar ook bestuurlijk, als het gaat om de versobering, maar ook om wellicht het leveren van een extra bijdrage en over de scope op dit moment?

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Huizing, een tweede termijn?

De heer Huizing (BBB): Ja, dank u, voorzitter. Ik heb niet veel voor de tweede termijn. Wat ons aangeleverd is, was heel duidelijk en zeker ook alle antwoorden daarop nog. Twee punten. De daadwerkelijke beslissingen om de versoberingen wel of niet door te voeren ... Toch wel heel graag aandacht op dat moment, als dat moet gebeuren, voor een goede afweging tussen kosten, maar ook weer verkeersveiligheid. Een aantal van die maatregelen heeft dat ook weer als doel. Dus daar nadrukkelijk aandacht voor, om daar zeer zorgvuldig samen met de gemeente Leudal bij stil te staan. Ook dank voor uw opmerkingen over het aspect verkeersveiligheid. Ja, dat gaat mij ook na aan het hart. Als politiek moeten wij zeker geen uitspraken gaan doen over de inhoud van de rechtspraak. Iedereen heeft het recht om zijn recht te halen. Ik heb het meer over de huishoudelijke kant van de rechtspraak, namelijk gewoon hoe men zittingen plant en uitspraken doet. Ja, ik wil toch wel echt benadrukt hebben dat voor mij niet voldoende duidelijk is dat al deze vertraging en uitspraken ... Ja, dat dat gewoon regelrecht consequenties heeft in termen van verkeersslachtoffers en dergelijke. Dat vind ik buitengewoon wrang, eerlijk gezegd. Daar zijn we het niet oneens, maar ik wil het toch nadrukkelijk gezegd hebben. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Wolters Gregório, de tweede termijn?

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter en dank voor de beantwoording in de eerste termijn. De vraag die ik nog heb – die heb ik volgens mij de vorige keer bij de N280 bij een ander project ook gesteld – is: welke stappen hebben wij intern gezet om meer grip te krijgen op prijsverstijgingen, eigenlijk om ze te voorkomen? Voeren wij bij gunning van projecten ook

gesprekken met uitvoerende partijen over hun werkprocessen, bedrijfsprocessen, juist om prijsstijgingen op te vangen? Dan heb ik natuurlijk een geschiedenis als inkoper. Bij mijn vorige werkgever deden we dat expliciet wel om problemen in de toekomst te mitigeren. Ik heb daar al een keer naar gevraagd, of we dat vanuit dit huis ook doen, juist om daar ook meer zekerheid in in te bouwen, dat het in ieder geval niet altijd maar op duurdere materialen en op stijgende cao's kan worden gegooid. Dank je wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Dank voor de heldere antwoorden. Wat ons betreft geen verdere vragen.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, voorzitter, kort. Ik heb één antwoord niet gehoord op een vraag die ik gesteld had of ik heb niet goed opgelet. Ik dacht dat ik hem niet gehoord had. De vraag was: het risico van het vernietigen of gedeeltelijk vernietigen van het PIP in dat opzicht; hoe groot is dat risico eigenlijk? 'Het is het grootste risico.' Dat geeft niet aan hoe de verhouding is. Is het een klein risico met grote impact of is het een groot risico? Heeft u een soort plan B, waar de risico's zitten, van 'hoe kan ik dat snel oppakken?', om dan ook geen tijd te verliezen. Dat was eigenlijk de vraag die ik niet beantwoord had gekregen.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Stone.

De heer Stone (D66): We hebben geen vragen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wil toch nog heel even terugkomen op die brug bij Kelpen-Oler. Waarom hamer ik daar nou zo op? Wij worden geconfronteerd met versoberingen. Wij moeten besluiten gaan nemen om te bezuinigen op verkeersveiligheid, op doorstroom, op leefbaarheid. Dat is wat we in deze commissie bijna doen in ieder dossier, hè? Op zich heb ik daar niet zoveel problemen mee. Maar wat ik wel pijnlijk vind, is dat mogelijk een deel van die versoberingen dus kan voortkomen uit het feit dat een andere projectpartner eenmalig een donatie doet en daarna zegt: de rest is jullie probleem. Dat is waarom ik daar zo op hamer. Ik snap heel goed de situatie zoals die in Den Haag momenteel er is, dat het al best wel knap is dat je überhaupt € 7,8 miljoen hebt gekregen, maar ik zou toch de Gedeputeerde wel willen vragen of hij ons in een mededeling kan toesturen of het de voorspelling is dat dat bedrag van € 7,8 miljoen op dit moment de kosten dekt of in ieder geval in 2021 de kosten dekte – laat ik het zo zeggen, want je kunt ook niet vooruitkijken – en of er dus misschien ook wel mogelijkheden zijn om te versoberen op de aanleg van die brug in plaats van op leefbaarheid. Voor ons is het verder een hamerstuk, maar dat maakt niet uit, want de heer Van den Beucken wil het graag bespreken.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Mijnheer Bosch.

De heer Bosch (PVV): Ja, voorzitter. Ja, voorzitter, ik wil nog even helder hebben: de versobering ... Er werd juist gezegd: die onderhandelen wij uit. Maar als wij nu zeggen 'het is voor ons een hamerstuk', hebben we dan straks nog grip, dat ik kan zeggen: die en die versobering, daar gaan wij niet mee akkoord, dus dat gaan we niet doen. Dat moeten we wel even helder hebben. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Roso.

De heer Roso (JA21): Geen verdere toevoeging, voorzitter.

De voorzitter: Oké. Dan was dat de tweede termijn van uw commissie. Dan geef ik het woord aan de heer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank u wel, voorzitter. Laat ik beginnen met de vraag over de regie op het proces. Wij voelen die regisseursrol daar wel degelijk als het gaat over de bereikbaarheid van Midden-Limburg. Zo zitten we ook in de wedstrijd, als antwoord op de heer Van den Beucken. Ook met de medeoverheden daar proberen we zo maximaal mogelijk in Griff te zijn ten aanzien van hoe iedereen op de juiste bestemming kan aankomen en ook dat dat zo veilig mogelijk gebeurt. Zo ervaren wij het wel degelijk. Het antwoord op uw vraag 'wie voelt zich verantwoordelijk en wie heeft de regie?'; wij voelen dat wel degelijk in dit proces. Ja, zeker.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, de prangende vraag die hier bij mij opkomt is: betekent dat dan ... Dat was eigenlijk het verband dat ik wilde leggen. Betekent dat iets voor het risico dat benoemd is? Op het moment dat zo'n Provincie zegt van 'oké, wij zijn verantwoordelijk, wij voelen ons verantwoordelijk en we hebben de regie', dan bestaat toch dat risico sowieso in mindere mate dan? Ik bedoel, dan is er een eindverantwoordelijke, dan is er iemand die de regie neemt en dan loopt dat, dat gedeelte. Dan is dat hele risico nog niet weg, maar lijkt het mij dat dat een slok op een borrel scheelt.

De voorzitter: Mijnheer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank u wel, voorzitter. Het is natuurlijk ... Wij voelen verantwoordelijkheid, wij voelen die regiefunctie, maar het is natuurlijk wel een samenwerking, dus je mitigeert niet alle invloeden op de bereikbaarheid in dat gebied. U mag ervan uitgaan: wij voeren de regie in dit proces. Wij voelen ons ook verantwoordelijk voor de overige wegen in die omgeving en de bereikbaarheid van Midden-Limburg in bredere zin. We hebben natuurlijk niet overal invloed op, dus een risico op overlast dan wel anderszins blijft natuurlijk altijd bestaan. Ik ga verder naar de vragen van de VVD. De € 7,8 miljoen bijdrage Kelpen-Oler is vastgelegd in een overeenkomst met het ministerie. Daarmee is die dus ook veiliggesteld. We kunnen daar een beroep op doen en die middelen zijn beschikbaar. Daarin staat ook dat dat een vast bedrag is. Dat was destijds inderdaad op het prijspeil om die kosten op een goede manier in te schatten. Dat is dus zonder indexatie, zeg ik ook richting mevrouw Berghorst. Misschien is het goed dat ik de antwoorden op de vragen van mevrouw Berghorst er even bij pak. Rijkswaterstaat vragen om een extra bijdrage, dat geeft u al terecht aan, is uitdagend. Rijkswaterstaat heeft natuurlijk in het hele land enorme bezuinigingen op weginfra moeten doorvoeren. Ik durf ook wel de stelling aan dat de investeringen op een aantal andere plekken misschien wel over grotere volumes aan verkeer gaan, met misschien wel grotere risico's dan de brug bij Kelpen-Oler. Dus ik denk dat die inschatting wel zou kunnen kloppen. Om nou te zeggen dat we echt een verandering aan gaan brengen; het zit in het PIP, dus ik zou daar niet aan willen gaan sleutelen, want met het oog op eventuele extra vertragingen zou dat onwenselijk zijn. We zouden natuurlijk nog kunnen kijken of je daar nog op kunt versoberen. Maar of we daar echt wat mee winnen in het proces, dat durf ik niet te zeggen. Ik snap de frustratie die er is als andere overheden een beperkt bedrag beschikbaar stellen, maar in dit geval zou ik andere gevechten voorstellen met het Rijk

dan het gevecht voor de brug bij Kelpen-Oler. Dat is denk ik het beste antwoord in deze kwestie. Ik zie staan: de VVD had nog vragen over leerpunten. Ik heb hier 'na een onherroepelijk PIP' ... Kunt u die vraag nog een keer herhalen? Anders heb ik hier iets heel cryptisch opgeschreven, waar we met zijn allen geen meter mee verder komen.

De voorzitter: Mijnheer Bloi.

De heer Bloi (VVD): Dank u. We hebben vorig jaar tijdens de behandeling van de eindevaluatie van Buitenring Parkstad Limburg het over leerpunten gehad voor andere infrastructurele projecten in de provincie. Dertien leerpunten. De vraag is: hoe zijn die leerpunten nu geland in deze rapportage van dit project of landen die daar nog in?

De voorzitter: Mijnheer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank u wel, voorzitter. Zoals destijds aangegeven: die leerpunten uit de BPL hadden we voor een groot deel al geïntegreerd in de bestaande procedures. We hebben daarna nog overzichten gegeven, maar laat ik als voorbeeld hier noemen: pas na een onherroepelijk PIP gaan we aanbesteden. Dat zijn van die lessen die we getrokken hebben. Daar is er ook één uitzondering op natuurlijk, de samenwerking met het Rijk, de Maaslijn. Maar in principe is dat de grote koers geweest en de koerswijziging ook, waarin we die stappen hebben geïmplementeerd. Die zie je dan ook hier terug, dus die leerpunten zijn wel degelijk meegenomen. Het CDA vroeg naar het goede gesprek met de omgeving en ook in het bijzonder met de gemeente Leudal. Nog voordat wij hier met elkaar zijn gaan zitten, zijn wij natuurlijk al richting Leudal gegaan, want wij wilden hen niet verrassen met de ontwikkelingen op de N280 en hebben ook die gesprekken over die versoeringen al gevoerd. Er zijn nog geen definitieve conclusies, maar dat het een goed gesprek is geweest kan ik wel zeggen. Dan ook meteen richting de PVV: pas op het moment dat er een kredietbesluit komt, ligt ook die keuze voor, dus dat kan nog even duren. Voorlopig, als dit een hamerstuk zou zijn of een bespreekstuk waar u voor stemt, dan heeft u nog niet ingestemd uiteindelijk met het definitief worden van die versoeringen. Ik attendeer u er wel op dat u ooit voor de versoeringen als onderdeel van dit pakket heeft gestemd, destijds, toen we de N280 in zijn huidige vorm inbrachten. Maar die keuze ligt nog in een latere fase bij u voor. Ja, we hebben de woorden van de BBB nadrukkelijk gehoord als het gaat over het plannen van zittingen en het procedurele deel. Misschien dat we ooit een gezamenlijke brief van GS en PS richting de Raad van State moeten sturen om de gemeenschappelijke zorg die wij hebben als het gaat over het vertragen van dit soort processen, zowel aan de verkeersslachtofferskant als aan de kant van de financiële impact ... Ja, dat we dat misschien een keer moeten doen.

De voorzitter: Mijnheer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Ik vind het wat goedkoop om de bal bij de Raad van State neer te leggen, want uiteindelijk ligt de bal bij de politiek. De Raad van State attendeert ons er bij voortdurend op dat de politiek weigert keuzes te maken. Dat verklaart ook de hoge werkdruk in het juridische traject.

De voorzitter: Mijnheer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, voorzitter, ik denk dat ... Misschien moeten we een afschrift richting het Rijk sturen en ook bij de Raad van State onze zorgen neerleggen, in ieder geval dat er een breed signaal uit deze Staten komt dat we ons zorgen maken over enerzijds het proces bij de Raad van

State ... U zegt: er is al menigmaal gezegd dat dat door beperkte tijd en mankracht bij de Raad van State komt of door de druk in dossiers die voorgelegd worden. Ik deel uw zorgen over dat proces. Misschien moeten we ze naar beide kanten sturen. Maar ik voel mee met de onrust die dat hier in de zaal en ook daarbuiten in de samenleving veroorzaakt.

De voorzitter: Mijnheer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Ja, misschien even ter verduidelijking op de opmerkingen van de heer Sol. Als ik zeg 'de Raad van State', dan spreek ik eigenlijk de Raad van State erop aan als apparaat wat er toch verantwoordelijk voor is om in een bepaald tempo uitspraken te doen, maar daarmee ook wel de politiek, want uiteindelijk is de politiek verantwoordelijk voor het aantal rechters en weet ik veel wat er allemaal voor nodig is om dat op een vlotte manier te bewerkstelligen. Op die manier was mijn opmerking bedoeld.

De voorzitter: Mijnheer Kuntzelaers, gaat u door met beantwoorden.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Zeker, voorzitter. Met deze nuance komen we toch weer tot brede consensus in deze zaal. Dat is een fijne zaak. Nu de Raad van State nog, ja. Voorzitter, de heer Van Est vroeg nog naar het risico in relatie tot de vernietiging van het PIP. Is dat een heel groot risico of is dat een risico met de grootst mogelijke impact. Het laatste is het geval natuurlijk. Als dit zich voordoet, dan is de impact daarvan gigantisch. Wij verwachten niet dat dat in zijn geheel vernietigd zal gaan worden. Zou je dan kunnen starten met delen? Het kan allemaal. Op dit moment hebben we nog veel vertrouwen in dit proces in de brede zin. Dus het is het risico met de grootste impact. Daarom staat hij bovenaan. Dat brengt ons bij het einde van deze behandeling wat mij betreft.

De voorzitter: Oké. Mijnheer Van den Beucken nog.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, nog één laatste vraag. Misschien was hij te technisch. Dan kan die ook schriftelijk afgedaan worden. Wij krijgen een vrachtwagenheffing. Die is van toepassing op Rijkswegen en provinciale wegen. Dat zou invloed kunnen hebben op de verkeersafwikkeling in die as, West-, Oost- en Midden-Limburg. Dat kan ook schriftelijk, maar die vraag blijft nog wel hangen.

De voorzitter: Mijnheer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u wel, voorzitter. Er wordt gemonitord of dit impact zou kunnen gaan hebben. Dat is onderdeel van hoe wij op dit moment de verkeersdruk daar meten en monitoren. Mocht dat impact hebben, dan zullen we dat verwerken dan wel mededelen.

De voorzitter: Oké. Mijnheer Wolters Gregório nog.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Volgens mij staat de beantwoording van mijn laatste vraag in de tweede termijn nog open, welke stappen wij intern hebben genomen om overschrijdingen te mitigeren.

De voorzitter: Mijnheer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitters, de heer Wolters Gregório heeft volkomen gelijk. Ik heb zijn vraag inderdaad overgeslagen, niet bewust. De interne stappen die wij zetten om de financiële impact

van dit soort dossiers te beperken. Ja, aan de ene kant hebben wij daar natuurlijk de aanbestedingsmechaniek voor. Daarin zit altijd de afweging tussen: hoeveel punten ken je toe aan de financiële afwikkeling van een proces, maar ook aan de kwalitatieve eisen natuurlijk die je stelt. Op die manier heb je concurrentie in het veld. Er wordt wel degelijk bij aanbestedingen vol interesse ingezet. Ik heb niet het gevoel dat we op dit moment in een fase zitten waarin we maar één aanbieder of geen aanbieder hebben, waardoor we geen keuzes hebben in het proces. Wat dat betreft zit daar wel concurrentie en dus ook druk op de meest voordelige voorwaarden. Ik snap dat dit kapitalistische systeem voor de heer Wolters Gregório op enige morele bezwaren kan stuiten. Ik voel daar ook af en toe enige bezwaren bij, maar dit is het beste systeem dat we op dit moment hebben, dus we zullen het er even mee moeten doen.

De heer Huizing (BBB): Voorzitter?

De voorzitter: Mijnheer Huizing nog.

De heer Huizing (BBB): Ik vind het wel een goede suggestie. Als mijnheer Wolters Gregório betere oplossingen heeft, dan horen we die graag.

De voorzitter: Ik stel voor dat hij dat voorstel op een ander moment doet. Dan kunt u er op een ander moment over discussiëren of dat beter is of niet. Dan zijn we inderdaad gekomen bij het einde van de behandeling van dit stuk, maar voordat ik naar het volgende agendapunt ga, ga ik even naar de toezegging die is gedaan. Die is netjes opgeschreven door de Griffie. Ik ga hem even voorlezen:

‘Gedeputeerde Kuntzelaers zegt toe dat tijdens de informatiesessie over de 10^e

Voortgangsrapportage IPML – die is op 16 mei 2025 – gerapporteerd wordt over de impact van de recente stikstofuitspraken op de N280 Leudal en de hele IPML-portefeuille.’ Is dat correct?

Dan wordt hij zo genoteerd. Dan had ik nog twee andere vragen. Dat doen we even bij hand opsteken. Mijn eerste formele vraag is ...

De heer Ijpelaar (CDA): Er was nog een andere toezegging, mevrouw de voorzitter. De volgende basisrapportage zou visueel ondersteund worden. Dat is wel een toezegging.

De voorzitter: We maken inmiddels een onderscheid tussen echte beleidsmatige toezeggingen met data enzovoort en actiepunten. Er zijn natuurlijk heel veel voorstellen en dingen genoemd. Er is net ook nog gezegd: op het moment dat ik weet hoe dingen werken zal ik u informeren. Dat zijn actiepunten. Een toezegging is ... Ik weet dat het scheidslijntje een beetje dun is. Dat moeten we af en toe een beetje inschatten. Maar toezeggingen komen op een lijst met data en als je ...

De heer Ijpelaar (CDA): Prima. Ik zal bijhouden zelf of het actiepunt de volgende keer gedaan is.

De voorzitter: Goed zo. U kunt altijd de notulen terugkijken. Dan is mijn eerste vraag: acht u dit stuk behandelbaar? Als u dat niet vindt, steekt u uw hand op. Ik zie geen handen, dus iedereen vindt het behandelbaar. Ja. De tweede vraag is of u dit als hamerstuk of als bespreekstuk ziet. Ik heb er al iets over gehoord. Graag uw hand opsteken als u het een bespreekstuk vindt. De heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): We gaan het zo doen. Ik zal het even overleggen intern bij ons en dan kom ik er heel snel op terug. Dan is dat misschien het handigste.

De voorzitter: Oké. En voor de rest constateer ik dat het een hamerstuk is. Mijnheer Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Dat geldt voor ons ook. Ik neem het even mee terug naar de fractie.

De heer Roso (JA21): Voor ons hetzelfde.

De voorzitter: Dan constateer ik dat het een bespreekstuk is, maar dat drie fracties zich daarover nog beraden en dat nog laten weten. Dan zou het kunnen zijn dat het toch een hamerstuk wordt. Akkoord? Zou kunnen. Even kijken. Dan hebben we dit punt gehad. Dan schors ik even voor één of twee minuten. Dan kunnen we een wissel doen. Zijn onze sprekers gearriveerd? Onze sprekers zijn onderweg.

T9639 Gedeputeerde Kuntzelaers zegt toe dat tijdens de informatiesessie over de 10e VGR IPML gerapporteerd wordt over de impact van de recente stikstofuitspraken op de N280 Leudal en de hele IPML-portefeuille.

[SCHORSING]

10.2.1 Rondvraag

10.2.2 Mondelinge mededelingen portefeuillehouder

10.2.3 Actualiteiten IPO

11 MILIEU, ENERGIE EN KLIMAAT

11.1.1 Rondvraag

11.1.2 Mondelinge mededelingen portefeuillehouder

11.1.3 Actualiteiten IPO

11.2 Lunch

De voorzitter: Dames en heren, kunt u allemaal uw plaats weer innemen? Dan gaan wij door met het volgende agendapunt. Ik heropen de vergadering weer. Zijn er bij agendapunt ... Nee, dat zijn de volgende rondvragen allemaal. We gaan nu ... O, dat gaan we allemaal overslaan. Rondvragen enzovoort. Dat is allemaal prima. Als u daar allemaal mee instemt ... Geen actualiteiten in het IPO meer.

12 RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

12.1 P-24-008 Statenvoorstel van de commissie Leefomgeving naar aanleiding van ZRK-rapport inzake Drinkwater Provincie Limburg

De voorzitter: Dan gaan wij nu naar agendapunt 12. Oké. Ruimtelijke ontwikkelingen. Voordat wij ... Ik moet even kijken. Ik ben zelf even de draad kwijt. Alvorens we starten met de behandeling; u weet, ik heb vanochtend gezegd dat wij een spreker namens WML hebben. Gelukkig waren de sprekers in staat om iets eerder de oversteek te maken naar deze kant van de weg dan gepland. We liggen iets voor op schema. Aangezien de oorspronkelijke planning tot redelijk laat in de avond was, had de commissie er geen bezwaar tegen om het dan maar iets naar voren te trekken. Dat begrijpt u. Fijn dat

u er bent. Ik geef graag het woord aan de heer Van den Berg, waarnemend directeur en sectormanager Strategie en Infra. U krijgt vijf minuten. Dat is u allemaal bekend. Na afloop ga ik u vragen even te blijven staan voor het geval er nog vragen zijn. Aan u het woord, mijnheer Van den Berg.

De heer Van den Berg: Hij doet het. Schrik niet. Geachte voorzitter, geachte leden van Provinciale Staten. Toen ik vanmorgen opstond, ben ik naar het toilet gegaan, heb ik mijn tanden gepoetst, ben ik onder de douche gekropen, ben ik naar beneden gelopen, heb ik thee genomen. Dat allemaal in de vanzelfsprekendheid dat er water uit de kraan komt en dat dat water ook nog gezond is. Dat is helemaal niet zo vanzelfsprekend als dat we het eigenlijk allemaal voor lief nemen. Daarom ben ik heel blij dat ik nu namens WML heel kort tot u het woord mag richten bij de behandeling van met name het onderwerp drinkwater. Als Limburgs drinkwaterbedrijf maken we graag gebruik van de mogelijkheid om in te spreken, nu uw commissie het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer over drinkwater op de agenda heeft staan. WML staat voor de uitdaging om de drinkwatervoorziening in kwantitatieve én kwalitatieve zin voor nu en in de toekomst veilig te stellen. Met betrekking tot de waterkwantiteit ondervinden we nu al de effecten van klimaatverandering, terwijl daar de effecten van de woningbouwopgave in de nabije toekomst nog bij zullen komen. De waterkwaliteit staat onder druk door de uitspoeling van schadelijke stoffen, zoals gewasbeschermingsmiddelen, zoals PFAS, stikstof en allerlei nutriënten. Om al deze ontwikkelingen het hoofd te bieden zal WML de komende jaren fors moeten investeren, maar alleen de inzet van WML is niet toereikend. Daarom is het noodzakelijk om samen met andere overheden nú actie te ondernemen, beginnend in de onmiddellijke nabijheid van onze bronnen voor de drinkwatervoorziening. De Zuidelijke Rekenkamer heeft eind vorig jaar geconstateerd dat op dit moment voor wat betreft de drinkwaterwinning in onze provincie de situatie in Limburg gunstig is ten opzichte van andere delen van het land en dat er op dit moment geen sprake is van een drinkwatertekort. Als Limburg mogen wij trots zijn op dit resultaat van een hechte en langjarige samenwerking tussen Provincie en WML, ieder vanuit diens eigen verantwoordelijkheid. Het is essentieel om dit resultaat op het dossier van drinkwaterbeschikbaarheid ook naar de toekomst toe te behouden. We juichen het daarom toe dat we met elkaar hierover in gesprek blijven, zoals we ook al benoemden tijdens de werkbezoeken die u als commissieleden en als Statenleden vorig jaar aan onze zuivering in Heel heeft afgelegd. WML onderstreept echter ook de heldere waarschuwing in het Rekenkamerrapport: de drinkwatervoorziening is op de lange termijn, maar mogelijk zelfs al op korte termijn, kwetsbaar. De Zuidelijke Rekenkamer stelt onder andere dat het nodig is om extra maatregelen te treffen die voldoende broncapaciteit voor ons drinkwater borgen. Daarbij is het belangrijk te onderkennen dat ook op het gebied van waterkwaliteit dringend extra stappen gezet moeten worden. Een goede waterkwaliteit is immers een randvoorwaarde voor de instandhouding van de openbare drinkwatervoorziening. De waterkwaliteit uit onze bronnen loopt echter achteruit en vraagt om verdergaande maatregelen, naast de al door de Provincie in het Aanvalsplan Waterkwaliteit opgenomen maatregelen. WML heeft de wettelijke opdracht om uit aan haar beschikbaar gestelde bronnen schoon drinkwater te maken dat aan de wettelijke drinkwaternormen voldoet. Om aan die normen nu en in de toekomst te voldoen zijn wij genooddaakt om onze zuiveringen verder te verbeteren en uit te breiden. Dat leidt tot hogere kosten, een verhoogd energie- én waterverbruik en heeft ook nog eens een negatieve impact op het milieu door toename van reststromen en van het gebruik van hulpstoffen. Deze, helaas noodzakelijke, extra inzet op zuivering is ook nog eens in strijd met de doelen van de KRW. Die schrijft namelijk kort gezegd voor dat de waterkwaliteit van de bronnen niet mag verslechteren en dat met een eenvoudige zuivering drinkwater gemaakt moet kunnen worden uit deze bronnen. We onderstrepen daarom de aanbevelingen van de Rekenkamer om als Provincie bij het Rijk aan te dringen op maatregelen om het water in Limburg aan de landelijke en Europese normen te laten voldoen. Denk bijvoorbeeld aan het verbieden van PFAS. Het Rijk committeren zien wij als een eerste stap om de waterkwaliteit te verbeteren, maar ook deze stap

alleen is onvoldoende: alle overheden, dus ook de Provincie, zullen met ons extra stappen moeten nemen om de bronnen te beschermen. We vragen daarom de Provincie om die stappen met ons te zetten. We denken daarbij specifiek aan de volgende vijf punten. Voor het borgen van de kwantitatieve drinkwatervoorziening vragen wij om in provinciale visies, beleid, programma's en plannen zoekgebieden voor nieuwe winningen te reserveren; ruimte te bieden voor het maximaal uitnutten van bestaande vergunningen en waar mogelijk deze ook nog uit te breiden en het drinkwaterbelang in ruimtelijke afwegingen als een dwingende reden van groot openbaar belang, zoals de Drinkwaterwet dat ook aangeeft, mee te nemen. Met betrekking tot de waterkwaliteit vragen wij om in beschermingszones voor de drinkwatervoorziening in te zetten op grondwatervriendelijke landbouw en, om te beginnen in waterwingebieden, de verontreiniging van het grondwater door bestrijdingsmiddelen, nitraat en andere zorgwekkende stoffen terug te dringen.

De voorzitter: U gaat langzaam afronden, mijnheer Van den Berg?

De heer Van den Berg: Ja, de laatste alinea, als het mag. Als WML zien wij kansen om het verduurzamen van landbouw te combineren met de doelen van een verbeterde bescherming van bronnen voor drinkwater. WML denkt en werkt met u als kennis- en samenwerkingspartner daarin graag mee. Voorzitter, de drinkwatervoorziening is essentieel voor de volksgezondheid, voor het welzijn en de welvaart in onze prachtige provincie. U kunt op de inzet van WML rekenen als het gaat om het op orde brengen en op orde houden van onze assets, maar voor de beschikbaarheid van voldoende goede bronnen en voor de aanleg van de assets is de inzet van alle overheden nodig. Laten we daarom samen, proactief, alle noodzakelijke maatregelen in Limburg realiseren om de drinkwatervoorziening blijvend te borgen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van den Berg. Zijn er vanuit de commissie vragen aan de heer Van den Berg? Mijnheer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb er eigenlijk maar eentje en dat is de vraag: dit thema speelt niet pas vanaf afgelopen maand. Het speelt al een stuk langer, dat we naar dit punt toe aan het werken zijn. Welke overleggen of welke oproepen heeft u tot nu toe gedaan aan alle partners of alle overheden om extra stappen te zetten?

De heer Van den Berg: De oproep om extra stappen is eigenlijk iets wat ...

De voorzitter: De heer Van den Berg. Ja, sorry, het klinkt een beetje flauw, maar dat is voor de notulist, want die weet dan niet wie aan het spreken is. Mijnheer Van den Berg.

De heer Van den Berg: We hebben eigenlijk in alle reguliere overleggen in de afgelopen tijd steeds aangedrongen op de noodzaak om zowel naar kwantiteit als kwaliteit te kijken. We hebben samen met de Provincie daarin opgetrokken, ook bij de benoeming van het aanvalsplan. Dus het is niet nieuw wat we hier neerleggen.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Mijnheer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Dank voor uw bijdrage. U gebruikte de term 'drinkwatervriendelijke landbouw', als ik het goed heb gehoord. Kunt u daar ... Ik bedoel, ik heb daar wel een intuïtie bij, maar kunt u daar iets over verduidelijken?

De voorzitter: Mijnheer Van den Berg.

De heer Van den Berg: Dan gaat het nadrukkelijk om vormen van landbouw, waarbij we zo min mogelijk uitspoeling van nitraten en van meststoffen en dergelijke hebben naar de bodem toe.

De voorzitter: Oké, helder. Anderen met nog vragen? Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, mijn vraag was eigenlijk of u die vijf punten nog zou kunnen herhalen, want ik heb er twee gemist volgens mij.

De heer Van den Berg: U krijgt de tekst ... Sorry.

De voorzitter: O, u bent heel netjes. U was mij al voor. Mijnheer Van den Berg.

De heer Van den Berg: U krijgt de tekst na afloop, heb ik begrepen, ook schriftelijk uitgereikt.

De voorzitter: Ja, die worden dan gekoppeld aan de agenda, dus die krijgt iedereen digitaal. Gaat dat vandaag nog gebeuren? Zo meteen gaat dat gebeuren, dus dan kunt u ze gewoon opzoeken.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, nou, weet u? Ik had een aantal van die opmerkingen ook in mijn betoog staan, dus ik wilde graag refereren aan welke dezelfde zijn.

De voorzitter: Oké. Misschien als u ze heel snel alle vijf nog even kunt opnoemen, dan helpt dat zo meteen in de discussie.

De heer Van den Berg: In vijf minuten.

De voorzitter: Nee, het is geen tweede termijn voor u.

De heer Van den Berg: We hebben eigenlijk gezegd: je moet kijken naar waterkwaliteit en naar waterkwantiteit. Waterkwantiteit, daarvoor is het belangrijk dat we in alle visies en beleidsstukken nadenken van: waar zou je nieuwe vergunningen voor nieuwe winningen kunnen vergeven? Hoe kun je de bestaande vergunningen maximaal uitnuttten? Omdat je nu heel vaak ziet dat we nog niet aan het maximum van onze vergunningen zitten. In allerlei afwegingen, dadelijk ook in de POVI als het gaat over 'waar zou je wat wel kunnen doen en waar niet?' in ieder geval het belang van drinkwater als een dwingende reden van groot openbaar belang meenemen, zodat we van daaruit kunnen kijken welke mitigerende maatregelen we kunnen treffen. Als het om kwaliteit van het water gaat, gaat het aan de ene kant om die grondwatervriendelijke landbouw, om dat met name te beginnen in de waterwingebieden en aan de andere kant de verontreiniging door bestrijdingsmiddelen op die manier ook terug te brengen. Sorry, het eerste punt was de beschermingsgebieden. Dus in de grondwaterbeschermingsgebieden grondwatervriendelijke landbouw en in de wingebieden heel nadrukkelijk dit soort maatregelen treffen.

De voorzitter: Oké. Dank u wel voor die extra toelichting. Anderen nog? Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, een paar vragen. U gaf aan dat grote investeringen nodig zijn. Is bekend om hoeveel geld het gaat?

De voorzitter: Mijnheer Van den Berg.

De heer Van den Berg: Daar hebben we nog geen concrete cijfers over, maar we willen nadrukkelijk die maatregelen komend jaar verder uitwerken, zodat die ook meegenomen kunnen worden in alle afwegingen.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Dank u wel, voorzitter. De tweede vraag is: u had het over nieuwe winningen. Denkt u dan ook bijvoorbeeld aan een nieuw grindgat inrichten voor winning, zoals in Heel al gebeurt?

De voorzitter: Mijnheer Van den Berg.

De heer Van den Berg: Dat zou één van de opties kunnen zijn. Het kan gaan om nieuwe winningen vanuit grondwater, dus met nieuwe putten. Het kan ook zijn dat je gaat kijken: daar waar grindwinning speelt, komen er daar wellicht mogelijkheden om oppervlaktewater inderdaad te gaan gebruiken voor je winning? Daarbij zit je wel met heel forse investeringen op het moment dat je dat doet niet in de onmiddellijke nabijheid van Heel, waar nu op dit moment het oppervlaktewater wordt gewonnen.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Dat was het?

De heer Nijskens (VVD): De rest vraag ik dadelijk wel in de termijn.

De voorzitter: Oké. Dan dank ik u, mijnheer Van den Berg. Dan kunt u als u wilt weer plaatsnemen op de tribune. U bent uiteraard van harte welkom bij de behandeling.

De heer Van den Berg: Dank u.

De voorzitter: Dan gaan wij ... Eens even kijken. U bent overigens gisteren nog geattendeerd op de beantwoording van de technische vragen, die zijn gesteld door de Partij voor de Dieren en de VVD. In het Statenvoorstel zijn – dat is al besloten eerder in het Presidium – de aanbevelingen van de ZRK onverkort overgenomen. We bespreken dit voorstel in twee termijnen. Het is immers een Statenvoorstel. Voor de eerste termijn heeft u maximaal vijf minuten en GS maximaal vijfendertig minuten. Ik ben daarstraks bij de heer Van den Beucken begonnen, dus ik begin nu eens bij mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank u wel, voorzitter. Om te beginnen heel veel dank voor de woorden ook van de spreker. Wij onderschrijven die woorden van WML, want voorzitter, zoals WML ook al aangaf, de beschikbaarheid van voldoende en schoon drinkwater lijkt vanzelfsprekend, maar recente nieuwsberichten en ook rapporten zoals dat van de ZRK laten ons zien dat dit voor de toekomst zeker geen garantie meer is. Ook het RIVM stelt dat zonder ingrijpende maatregelen al in 2030 tekorten kunnen ontstaan. De conclusies van de ZRK ondersteunen dit ook. De Provincie speelt een essentiële rol in het waarborgen van de drinkvoorzieningen en toont tegelijkertijd terughoudendheid waar juist daadkracht nodig is. Het rapport roept op tot actie, zowel voor de kwantiteit als de kwaliteit van onze waterbronnen. D66 ziet daarin ook kansen rondom beprijzing en ook juist ambitieuzer beleid rondom de waterkwaliteit. De ZRK beveelt ook een verhoging van de grondwaterheffing aan, aanbeveling A8, zoals D66 dat eerder ook al bepleitte. Een hogere grondwaterheffing geeft kansen voor extra te genereren middelen en daarmee extra beleid. Daarnaast brengt het ook het indirecte effect met zich mee dat er mogelijk minder grondwaterverbruik is vanuit het principe 'de gebruiker betaalt'. Is GS van plan met deze ZRK-aanbeveling in het achterhoofd in 2026 met een substantiële herziening van de

grondwaterheffing te komen? Kan GS daar ook lessen in meenemen die we bijvoorbeeld zien bij de verhoging in Noord-Brabant?

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, mag ik een vraag stellen? U heeft het over de grondwaterheffing. Daar hebben we het natuurlijk al regelmatig over gehad. WML is natuurlijk de grootste financier van onze grondwaterheffing. Op het moment dat je die gaat verhogen, betekent dat dat de kostprijs van het water van WML zelf direct omhooggaat. Dat lijkt bijna tegendraads met de wens om als WML juist meer investeringen te kunnen doen, want dan hebben ze juist meer geld nodig, terwijl je via de heffing het geld laat afnemen. Is dat logisch volgens u?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ik moet even nadenken of ik helemaal begrijp wat de heer Nijskens zegt. Wat ik eigenlijk bedoel is dat wij als Provincie de heffing moeten verhogen en daarop extra te genereren middelen krijgen als Provincie om in te zetten op ons grondwaterbeleid. Dat zal dan vanzelfsprekend leiden tot een hogere prijs van dat grondwater. Begrijp ik de heer Nijskens dan goed?

De voorzitter: Ja, maar ik denk dat de heer Nijskens bedoelt dat de rekening daarvan door WML betaald wordt en uiteindelijk door iedereen die bij WML water afneemt. Dat was de vraag.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, dat is dan dus het concept van de gebruiker betaalt. Dus ja, de kosten van het product nemen toe naarmate daar consequenties aan verbonden zijn, dat het steeds ingewikkelder en duurder is om ons grondwater schoon te houden om er drinkwater van te kunnen maken.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Dank u wel, voorzitter. Dan misschien aanvullend verduidelijkend: mijn opmerking gaat erom dat als WML meer geld nodig heeft om schoner en genoeg water te hebben, ze de rekening veel beter bij hun eigen klanten kunnen neerleggen dan dat ze de Provincie gebruiken als een kassa, door via grondwaterbelasting het geld door te schuiven naar WML, wat ook nog eens voor het grootste deel bij WML gehaald wordt. Nog los daarvan, die discussie hebben we ook bij de grondwaterheffing gevoerd: er moet een relatie zijn met degene die grondwater pompt, op een specifieke locatie waar WML een probleem heeft. Dat los je niet op door iemand die er 20 kilometer van af zit en grondwater oppompt. Dus de relatie tussen de heffing en het doel is mis. Waarschijnlijk verschillen wij van mening, maar ik denk persoonlijk dat als WML meerkosten nodig heeft om schoon drinkwater uit de kraan te krijgen, dan moet hun tarief gewoon omhoog. Dan moet je niet via een verkapte belasting bij de Provincie heffen.

De voorzitter: Ik ga een beetje ingrijpen. Voor je het weet zitten we hier drie kwartier weer over de grondwaterheffing te praten.

De heer Nijskens (VVD): Ja, maar zij brengt het.

De voorzitter: Ja, nee, ik zeg dat ook niet tegen u persoonlijk. Ik wil dit discussiepunt gewoon even voor nu afkappen. We hebben dat vrij recent al in de commissie gehad. Dat komt nog een keer terug.

Goed dat D66 het even aanhaalt, maar ik zou er niet te diep op in willen gaan nu. Zullen we deze discussie voor nu even stoppen? Hij komt geheid terug.

Mevrouw Wesseling (D66): Ik wilde eigenlijk juist beamen dat ... Volgens mij kunnen wij ons daar voor een gedeelte in vinden, dat in een eerlijkere prijs van het grondwater zeker ook een gedeelte van de oplossing zit. Volgens mij was het dus juist ook één van de aanbevelingen van het ZRK-rapport. Volgens mij is het hartstikke legitiem verder om met elkaar te bespreken. Dan moet ik alleen even kijken waar ik was gebleven. Overweegt het College daarnaast ook het schrappen van vrijstellingen, bijvoorbeeld voor de landbouw? Zo ja, hoe gaat dit bijdragen aan drinkwaterbeschikbaarheid? D66 wil strengere regels voor grondwaterbeschermingsgebieden en wil het lozen van schadelijke stoffen verder beperken. Deelt het College ook die opvatting? Welke concrete stappen worden er momenteel al gezet om zones beter te beschermen? Hoe worden Provinciale Staten hier verder in betrokken? D66 wil net als het ZRK-rapport ook aanbeveelt strengere regels rondom nitraat en bestrijdingsmiddelen. Dat was aanbeveling 4. D66 stelde hierover vorig jaar ook al schriftelijke vragen, samen met GroenLinks. Welke concrete plannen heeft het College om strengere regels op te gaan stellen? De ZRK wijst terecht op de noodzaak van prioriteit en actie en de uitdagingen op het gebied van droogte, bevolkingsgroei en vervuiling vragen om stevig beleid en duidelijke keuzes. Wat D66 betreft pakken wij als Provincie de regie wanneer het ook aankomt op waterkwaliteit. Als D66 vinden wij dat de Provincie nu moet handelen, om te voorkomen dat de situatie in Limburg binnen enkele jaren om gaat slaan naar schaarste. Wij verwachten dan ook actie vanuit het College, op de eerste plek door de aanbevelingen van de ZRK op te volgen, waar we overigens als PS ook graag van op de hoogte worden gehouden. Daarnaast ook door met ambitie en visie te anticiperen op toekomstige problemen. Het opvolgen van aanbevelingen van de ZRK is voor D66 vanzelfsprekend. Daarnaast vragen wij ook het College welke stappen aanvullend worden genomen om de kwetsbaarheden op het gebied van drinkwater in Limburg aan te pakken. Nogmaals, wij worden als D66 graag nauw betrokken ook in deze keuzes. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Schuurung.

Mevrouw Schuurung (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik denk dat het, in tegenstelling tot bij veel andere onderwerpen, duidelijk een onderwerp is wat wij allemaal delen in die zin dat wij natuurlijk graag ook na 2030 voldoende drinkwater in deze provincie willen hebben. Wat mij met name ook uit de presentatie van vorige week is bijgebleven, is eigenlijk de constatering dat de situatie in een aantal jaar best wel flink op kan schuiven en dat het daarom denk ik goed is dat we nu ons dat realiseren, zodat we dat ook goed in de gaten kunnen houden en daar ook meer apart aandacht voor hebben. Dat was één van de punten die genoemd werd: er is heel veel generiek water- of grondwaterbeleid, maar niet specifiek op de drinkwatervoorziening. Ik denk dat dat een goede constatering is en dat we daar inderdaad in de komende periode rekening mee moeten houden. Wat ik één van de meest opvallende conclusies vond of die er voor mij in ieder geval uitsprong was dat de Zuidelijke Rekenkamer concludeert dat wij als Provincie niet voor eigen regels kiezen, maar nogal afwachtend zijn en wachten op actie van het Rijk, terwijl wij wel de bevoegdheid hebben om eigen regels vast te stellen. De vraag is inderdaad een beetje: wanneer zou volgens het College het punt komen om wel zelfstandig extra strenge regels af te spreken? Als het bijvoorbeeld gaat ... Ook daar hebben we het er al eerder over gehad: er wordt gewerkt aan een convenant met veel watergebruikers. Ik weet niet of de Gedeputeerde daar wat meer informatie over kan geven, over de laatste stand van zaken. Maar hoe gaan we dat op een gegeven moment evalueren? Hoe concluderen we dat dat voldoende resultaat oplevert of niet? Wanneer gaan wij als Provincie ook vanuit een voorzorgsprincipe bijvoorbeeld een aantal dingen vastleggen en pas op het moment dat we zeker weten dat het toch kan, daar pas weer meer in toestaan als het bijvoorbeeld gaat om het gebruik van

bestrijdingsmiddelen? Ik denk dat het ook vanuit PS belangrijk is – er wordt aangegeven: er komen een aantal beleidskeuzes aan, specifiek over drinkwater – om te kijken of er een moment is dat wij dat ook een keer apart kunnen bespreken als voorstel. Nu wordt er veel geïnventariseerd. Ik denk dat dat goede informatie voor ons is. Maar GS heeft ook wel aangegeven dat er aan heel veel dingen gewerkt wordt. Dus hoe zou dat terug kunnen komen, dat specifieke beleid op drinkwater, en dan specifiek het strategisch grondwaterbeheer en de verdeling van het grondwater? Is er een moment dat PS daar apart over geïnformeerd kan worden? Dat zou wel mijn voorkeur hebben, buiten dat op te nemen in de algemene waterdiscussies en de P&C-cyclus. Daar wou ik het voor nu even bij laten, voorzitter.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Mijnheer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ik wil graag de spreker hartelijk bedanken. Datzelfde geldt voor de Rekenkamer, voor het lange onderzoek. Het onderzoek laat een aantal dingen goed naar voren komen: momenteel geen drinkwatertekort in kwalitatieve zin, echter wel kwetsbaar op ... Het is duidelijk dat er op korte termijn actie nodig is. De kwaliteit van het water van de drinkwaterproductie in Limburg is onvoldoende, maar de Provincie stelt zich afwachtend op, er zijn geen specifieke beleidsdoelen voor drinkwater en het inzicht in de voortgang is voor PS beperkt. De Rekenkamer heeft het onderzoek al in de provincie Noord-Brabant uitgevoerd en daar zijn de resultaten nog minder positief. Alleen in de regio Oost-Brabant is er voldoende drinkwater. De twee andere regio's, West- en Midden-Brabant, hebben dat niet. Daarin hebben wij het geluk dat voor Limburg dat nog niet het geval is. De Provincie geeft zelf aan druk bezig te zijn om meer dan twintig drinkwaterwinningen in Limburg Omgevingswet-proof te maken. De Rekenkamer maakt duidelijk dat dit beoordelingstraject zorgvuldig uitgevoerd moet worden en dat we rekening moeten houden met jurisprudentie. Dat is in Noord-Brabant bij natuurgebied Gilzerbaan het geval, waardoor in eerste instantie 3,3 miljoen liter minder drinkwater kon worden opgepompt. Is GS net zoals de Rekenkamer van mening dat dit in Limburg ook voor een lagere drinkwaterwinning kan zorgen? Ook de kwaliteit laat te wensen over. In ons Limburgs drinkwater zitten onder meer te veel nitraat en medicijnresten. WML maakt hogere kosten om ons water te zuiveren. Wordt er nu niet veel te laat aan de bel getrokken? Hadden wij dit niet veel eerder kunnen voorkomen door bijvoorbeeld nieuwe apparatuur of andere investeringen? Vanaf welke periode zijn we buiten de norm gegaan met deze stoffen? We nemen zelf geen actie voor strenge normering, maar wachten op het Rijk. Is er communicatie met het Rijk hierover en zo ja, wat is de stand van zaken? Is bekend op welke termijn eventuele nieuwe normen vastgesteld worden? Eén van de punten die de Rekenkamer ook nog opnoemt is dat wij slechts beperkt inzicht hebben in schoon en voldoende drinkwater en de voortgang daarvan. Heeft GS een idee hoe wij hier beter geïnformeerd over kunnen worden? Kunnen wij niet jaarlijks een mededeling portefeuillehouder hierover ontvangen? Wij zijn benieuwd naar de vervolgstappen die GS van plan is te nemen. Wij staan hier voor een belangrijke beslissing omtrent ons Limburgs drinkwater. Wij hoeven niet te onderzoeken of de regels nodig zijn. Deze zijn gewoon nodig. Keuzes die gaan over de kwaliteit en kwantiteit, maar ook de bedragen die daarbij horen. De Provincie Noord-Brabant is naar aanleiding van het rapport meteen in actie gekomen, met als gevolg hogere kosten voor de burger. Wij horen graag van GS wat dit voor onze Limburgers gaat betekenen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Dank aan de spreker. Water is de bron van het leven. Sterker nog, we bestaan als mens zelf voor meer dan 70% uit water. Hoe ziet de toekomst van ons drinkwater eruit? Moeten we rekening houden met het schrikbeeld dat we straks wellicht waterzuiveringstabletten aan de inwoners moeten gaan uitdelen? Of dat de Limburgse bierbrouwerijen geen bier meer kunnen brouwen door bronwater dat niet meer geschikt is.

Ik noem maar wat. Het Rekenkamerrapport geeft in ieder geval meer inzicht. Een mooi, nuttig, helder rapport ligt er voor. Behalve met bevindingen en aanbevelingen worden we ook al gevoed met kennis en feiten. De rollen en verantwoordelijkheden van de Provincie worden helder in kaart gebracht, concreet op bladzijde 13. Tot 2030 is de productiecapaciteit op orde, maar onze horizon reikt veel verder. Kwaliteit en kwantiteit hangen nauw met elkaar samen. We zien een aantal waardevolle aanbevelingen aan PS om de conclusies en bevindingen te betrekken bij keuzes die we nog moeten gaan maken. Het rapport onderbouwt deze onderdelen. Eén van de zaken die aan de oppervlakte komt borrelen, als je het dan toch over water hebt, is dat we veel spreken en geïnformeerd worden over water in de brede zin, maar we weinig diepgang en inzicht hebben gehad in drinkwater. Dat is nu enigszins veranderd, ook door dit rapport. Dat er in Limburg maar beperkte mogelijkheden zijn voor nieuwe drinkwaterwingebieden hadden we al vernomen toen we te gast waren bij WML in Beegden, niet lang geleden. Daar kunnen we denk ik niet meer volledig op bouwen in de toekomst. Bovendien is een eventuele verontreiniging buiten waterwingebied decennialang onderweg. Ze spreken over 25 jaar voordat ons drinkwater aangetast raakt. Tijd om bij stil te staan en die tijd te gebruiken om de verontreiniging nog te stoppen, indien van toepassing. Wat in het rapport ook aangegeven wordt, is dat de zorgplicht voor het voldoende beschikbaar zijn van kwalitatief goed drinkwater bij de Provincie ligt, maar ook bij de Rijksoverheid. Hebben we als Provincie wel genoeg instrumenten van de Rijksoverheid om goed te kunnen handelen? Als je het over Rijksoverheid hebt; over bodemas en Beaumix in gevoelige gebieden zullen we het nu maar even niet hebben. Daar hebben we al genoeg over gesproken. Zorgelijk is ook de claim van in totaal € 600 miljoen richting WML, schade, met name van agrariërs. Dan krijg je nog het verschijnsel dat Limburg voor een groot deel aan het buitenland grenst. Voor zowel oppervlaktewater, alsook grondwater, zijn we deels afhankelijk van het buitenland. De Maas komt uit Frankrijk en België. Vervuiling is er daar nog genoeg, met name rond Luik. Dan hebben we het over bruinkoolwinning. Wat gebeurt er straks als die immense kuilen vollopen? Als één van de reacties van het College op aanbeveling A5 zal onder het Aanvalsplan Waterkwaliteit gesproken gaan worden met de buurlanden. De vraag aan de Gedeputeerde is: wat is daar de status van? Op bladzijde 28 wordt aangegeven: 'Volgens WML is het nog onduidelijk in hoeverre de drinkwatervoorziening voorrang krijgt bij bepaalde afwegingen, waaronder ruimtelijke afwegingen. Er zijn hier geen afspraken gemaakt met de Provincie.' Einde citaat. De vraag aan de Gedeputeerde is: wanneer gaan die afspraken er komen? Een andere vraag is of de Provincie van plan is de komende jaren iets te gaan doen met de latente ruimte van de industrie op het moment dat de doelen onvoldoende worden bereikt. Zo ja, in welk stadium zijn dergelijke beperkingen van de vergunningsruimte dan aan de orde? Voor wat betreft lozingen van Rijkswaterstaat, de Provincie of het waterschap kan het bevoegd gezag variëren al naargelang het gebied. Hier hangt wel een vraag aan vast wat LOKAAL-LIMBURG betreft: welke risico's bestaan er nou op zogenaamde witte vlekken als die gebieden niet nauwkeurig afgebakend zijn of de oorzaak niet precies is te lokaliseren? Eén van de zaken die tijdens het bezoek aan WML naar voren kwam is dat bij netwerkcongestie WML niet bovenaan het lijstje staat van instellingen met voorrang. Dat vindt LOKAAL-LIMBURG vreemd. We vragen de Gedeputeerde hoe hij daarin zit en of daar een gesprek over gevoerd kan worden met de netwerkbeheerder. Het College reageert in het algemeen door blij te zijn met het rapport en is het met de aanbevelingen eens. Het College geeft – dat zien we vaker bij Rekenkamerrapporten – aan dat veel dingen al onder handen zijn. Dat loopt via de vergunningverlening. Het Aanvalsplan Waterkwaliteit wordt genoemd. Het convenant komt aan de orde in het stuk. Duurzaam Schoon Grondwater hebben we nog, een programma. Het Provinciaal Waterprogramma.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken, gaat u afronden?

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja. De Programmatische Aanpak Landelijk Gebied. Het Limburgs Programma Drinkwater. We nemen dat mee in de aanscherping van de

Omgevingsvisie. Voor LOKAAL-LIMBURG is het van belang dat we na de behandeling van dit Rekenkamerrapport jaarlijks geïnformeerd worden over de voortgang, specifiek inzake drinkwatervoorraad- en kwaliteit, in relatie tot de beleidsstukken en de programma's die ik net noemde, of dat het hier in de commissie terugkomt. Hoe kijkt het College daartegen aan? Tot zover de eerste termijn.

De voorzitter: Dat belooft wat. Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, dank u wel. Ik dank de vorige spreker al voor een aantal vragen die ik niet hoeft te herhalen. Dat geldt trouwens ook voor andere sprekers. Bij de informatiesessie door de Zuidelijke Rekenkamer heb ik die vraag ook al neergelegd. Daadwerkelijk drinken van al het geproduceerde drinkwater doen we maar voor 2%. Van de 80 miljoen kuub verdwijnt het overgrote deel eigenlijk zonder dat het gedronken is weer in het riool richting de zee. Wij zijn natuurlijk van mening dat het water dat uit de kraan komt zo schoon mogelijk moet zijn, maar op enig moment is het misschien denkbaar dat de kwaliteit niet 100% gegarandeerd kan blijven worden. Daarvoor hebben wij eigenlijk een gedachtenexperiment gedaan. Dan kijken we naar het waterschap, dat bijna de dubbele hoeveelheid water zuivert dan wat WML produceert. Dat gezuiverde water van het waterschap zou met een relatief kleine opwerking in ieder geval voor ruim 98% van het gebruikte water meer dan geschikt zijn. Er is zelfs nog ruimte over om ook dat water te gebruiken voor bijvoorbeeld beregening en weet ik wat allemaal. Dat vergt natuurlijk ook investeringen. Dat kost geld. Maar als je daar niet over gaat nadenken, dan komt het er nooit, om het zo maar te zeggen. Ik had net aan de inspreker al gevraagd om hoeveel geld het gaat, maar dat is bij WML nog niet bekend. Ik heb een aantal technische vragen gesteld, ook over financiën, waarbij in de bestuurlijke reactie het College aangeeft dat het juridisch of wettelijk niet mogelijk is om de vermogenspositie van WML te verhogen, terwijl in de beantwoording van die vraag daarover eigenlijk iets anders staat. Mijn vraag aan het College is: staat u nog achter de beantwoording van de technische vraag en staat u ook nog achter de opmerking in het bestuurlijk rapport? Die twee dingen schuren met elkaar, zo zal ik dat maar even formuleren. Even kijken. De nieuwe winning, daar hebben we aangegeven, als we dan toch integraal gaan kijken ... Vanmiddag hebben we het in de POVI daar waarschijnlijk ook over. Mijn vraag gaat over eventueel een nieuw grindgat wat geschikt is voor nieuwe winning van drinkwater. Daarmee kun je natuurlijk weer meerdere doelen in één keer oplossen. Je kunt grind winnen, je kunt zand winnen en je kunt een nieuwe winlocatie maken voor drinkwater. Ja, dus ik ben niet zo somber over het rapport als sommige sprekers voor mij. Ik zie eerder optimisme en kansen om met de gegeven situatie ook stappen vooruit te zetten. We hadden net die discussie over de grondwaterheffing, maar het rapport spreekt ook over de grondwaterbeschermingsheffing. Dat zou ik in dit verhaal eigenlijk logischer vinden, hoewel wij ook daar principieel niet direct voor zijn, want we willen natuurlijk zo weinig mogelijk heffingen opleggen en zolang je het via de financiering van de gebruiker van het water kunt oplossen, moet je vooral geen belasting heffen. Zeker in de zin ... Ik weet niet hoe het met de anderen aanwezigen hier is, maar zodra ik verder weg van Nederland kom dan Duitsland en België – België soms al – dan drink ik al niet meer uit de kraan het water wat beschikbaar is. Dus zo groot is die stap niet om een keer te zetten, zeker niet om daar een keer diep over na te denken. Tot zover in de eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Schuurung.

Mevrouw Schuurung (PvdA): Ja, even voor de helderheid: hoor ik de heer Nijskens daar zeggen dat hij het niet zo'n heel grote stap vindt om te besluiten dat er geen drinkwater uit de kraan komt of bedoelt hij iets anders? Het voelt voor mij toch wel als een grote stap, als hij dat bedoelt.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Dat is wel een heel grote stap, maar het is geen grote stap voor het drinken van water. Wat wij nu doen is: 98% van het geproduceerde drinkwater wordt niet gedronken. Ik weet niet hoe dat bij de aanwezigen hier is en bij de mensen buiten. Ik zie in de supermarkten nog heel veel flesjes water die gekocht worden en die gedronken worden. Zo'n flesje kost misschien € 0,20 of € 0,30. Ik heb geen idee. Terwijl je daar bij ... Nee, het water in die kleine flesjes. Het statiegeld krijg je terug, hè? Als je het in België koopt met een Nederlandse sticker krijg je ook nog statiegeld terug. Dus je betaalt voor een liter water in de supermarkt waarschijnlijk meer dan voor een kuub water bij WML. Van die kuub water gaat ook nog een keer 980 liter ongedronken het riool in. Dan vind ik het geen grote stap. Ik ben het met u eens: het is wel een grote stap om dat idee over de Bühne te trekken. Dat ben ik met u eens.

De voorzitter: Mevrouw Schuurink eerst.

Mevrouw Schuurink (PvdA): Ja, ik snap de uitleg. Ik stel voor dat we hier op een ander moment verder over praten, want ik onderschrijf dat in ieder geval absoluut niet. Maar goed, dat is iets anders.

De voorzitter: Ja. 'Ik ben het met u eens.' Dat is een heel leuke discussie, maar niet voor nu. Mijnheer Van den Beucken, ook over dit onderwerp.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, ik vind het altijd wel prettig als collega's buiten de doos denken, out of the box denken. Maar bent u met mij ook niet een klein beetje bang dat als je dat al dan niet tijdelijk gaat doen, wat ze dus ook in andere landen doen, met drinkwater in een fles, dat op een gegeven ogenblik er iets komt van lankmoedigheid, dat je wat gelatener wordt in het naleven van de regels? Streven naar schoon water, dat je daar ook een stap terug in gaat doen automatisch, omdat het drinkwater toch al uit flessen gedronken moet worden.

De heer Nijskens (VVD): Dat is zeker niet wat ik wil bereiken. Wat ik wel wil bereiken; als het geld wat nodig is om 80 miljoen kuub drinkwater aan de hoogste normen te laten voldoen bedrag X is en 2% van dat drinkwater kost maar een kleine fractie en dat wordt daadwerkelijk gedronken; dat je al dat geld wat je niet hoeft te steken in het zuiveren van 98% water dat voor andere doelen gebruikt wordt dan drinken ... Dat kun je juist ook steken in het halen van de KRW-richtlijn. Overigens, die opmerking over de Kaderrichtlijn Water was voor mij nieuw, die ik net hoorde bij de inspreker. Dat vond ik ook wel een interessante. Maar dat even ter zijde. Dus ik denk dat het ene het andere niet uitsluit en dat het ene misschien het andere dichterbij brengt. Maar het is wel echt een denkproces.

De voorzitter: De oproep van de heer Nijskens om daar in elk geval over na te denken is helder. Misschien moeten we de discussie dan inderdaad op een ander moment daarover voeren, al dan niet. Mijnheer Nijskens, was u ... U had al afgesloten. Mijnheer Hendriks.

De heer Hendriks (CDA): Dank u wel, voorzitter. Voor het CDA staat het belang van continue levering van drinkwater van goede kwaliteit voor menselijke consumptie voorop. Dat mag en moet prioriteit krijgen in alle afwegingen die we maken. Het heet ook niet voor niets drinkwater. Drinkwater is niet voor niets landelijk als primaire levensbehoefte gekwalificeerd en wettelijk verankerd. Net zoals de inspreker aanhaalde, met dank voor zijn inbreng, beschouwen velen van ons het als vanzelfsprekend dat er voldoende en schoon drinkwater beschikbaar is, zowel voor burgers als voor bedrijven. Als we de waterkraan opendraaien realiseren we ons niet dat de beschikbaarheid van voldoende en met name kwalitatief goed drinkwater onder druk staat. Dit is echter wel het geval. Deze

zorg voor met name de toekomst was een goede reden voor een onderzoek van de Zuidelijke Rekenkamer naar de uitdagingen rond het drinkwater in Limburg. Het rapport zelf is vooral ook heel informatief, maar de thema's zijn helaas niet nieuw. De materie is complex, de onderlinge afhankelijkheid is groot. Daarom is het goed dat overheden en andere partijen hierin samen optrekken. Alleen jammer dat we maar zo langzaam resultaten boeken. De ZRK geeft aan dat ondanks dat Limburg het relatief goed doet ten opzichte van andere provincies, de Limburgse overheid nu al meer actie moet ondernemen. We moeten daarbij wel beseffen dat we als Provincie alleen sturing hebben, tot op zekere hoogte, op wat in Limburg zelf wordt gesproeid, geloosd, opgepompt en verbruikt. We hebben geen invloed op de kwaliteit van het water als het de grens overkomt, bovengronds dan wel ondergronds. Daar is toch echt het Rijk aan zet richting buurlanden. Wat wel of niet aan water uit de lucht valt, dat wordt volgens mij nog in een groter gebied bepaald. GS stelt voor om de aanbevelingen van de commissie van de Zuidelijke Rekenkamer over te nemen en de conclusies en bevindingen van het rapport te betrekken bij de diverse beleidskeuzes. Er zijn al diverse vragen over gesteld. Dat ga ik niet opnieuw doen. Dat was het voor ons in de eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Dank u wel, voorzitter. Dank ook aan de heer Van den Berg voor het inspreken. Ik heb mijn collega's al heel veel zinnige dingen horen zeggen, ook heel goede suggesties horen doen, waarbij ik benieuwd ben hoe GS daarop gaat reageren. Net zoals de heer Van den Beucken al zei: out-of-the-box-denken mag best wel eens. Voorzitter, drinkwater is de bron van het leven en daarmee letterlijk van levensbelang voor alles wat leeft, bloeit en groeit. Het is dan ook niet voor niets dat de overheid een zorgplicht kent, vanwege de dwingende reden van groot openbaar belang. Ook de Provincie kent hierin vanwege haar bevoegdheden en verantwoordelijkheden een belangrijke rol. Het is dan ook goed dat we meegenomen worden bij de uitdagingen die we in Limburg kennen als het gaat om het veiligstellen van de drinkwatervoorziening nu en in de toekomst, met uitdagingen op kwantitatief en kwalitatief niveau. Het onderliggende rapport van de Zuidelijke Rekenkamer geeft weliswaar een redelijke doorkijk, maar is ook lastig te duiden, omdat feiten, verwachtingen en meningen door elkaar gepresenteerd worden. De gepresenteerde feiten geven onze fractie niet een urgente aanleiding voor angst, wel voor waakzaamheid. Eén van de hoofdconclusies uit het rapport is dat er geen specifieke beleidsdoelen voor drinkwater opgenomen zijn en dat daarmee een goed sturingselement voor Provinciale Staten ontbreekt. In de stukken lees ik dat er maar liefst één kritische prestatie-indicator zal worden opgenomen. De vraag aan u is: welke is dat? Zouden er niet meer indicatoren opgenomen moeten worden? Geconcludeerd kan ook worden dat in kwantitatieve zin de drinkwatervoorziening in Limburg geen reden is voor ongerustheid. Dat is ook een compliment voor het gevoerde beleid tot nu toe, waarbij, anders dan in andere provincies, gekozen is voor een spreiding van de drinkwaterbronnen en daarmee ook van de risico's. Voor de wat verdere toekomst is het echter wat ons betreft noodzakelijk – de spreker refereerde daar ook al aan – om een verdere verkenning uit te voeren naar alternatieve bronnen, zeker ook gezien de enorm tijdrovende procedures die hiermee gepaard gaan. Dan heb ik het nog niet eens over de recente uitspraken als het gaat om natuurvergunningen. Graag vernemen wij van Gedeputeerde Staten welke concrete acties hiertoe worden ondernomen. Een bewustwordingscampagne richting de burger zou aan vraagzijde de druk op ons drinkwatersysteem ook kunnen verlichten. De VVD refereerde hier ook al aan. Het is immers zonde om van het 128 liter meest hoogwaardige en kostbare drinkwater dat we per persoon per dag verbruiken ons zwembad te vullen, de auto te wassen, de wc door te spoelen en de tuin te sproeien. Afkoppelen en gebruik van regenwater dient daarmee zowel een kwalitatief als kwantitatief doel. Hoe reflecteert u hierop? De fractie van de BBB wil ook op de hoogte gebracht worden en gehouden worden van de invloed van de bruinkoolwinning in Duitsland, zowel op kwalitatief als op kwantitatief niveau. Welke invloed is te verwachten op onze strategische voorraden

en bronnen als de bruinkoolwinning wordt gestopt en de gaten zullen worden gevuld, ook met Rijnwater, waarvan we kunnen verwachten dat de kwaliteit minder is? Kunt u dit toezeggen? Daarmee zijn we beland bij de derde conclusie uit het rapport. Dat betreft de kwaliteit van water en drinkwater in het bijzonder. Kwaliteit is inderdaad de grootste uitdaging, die ook voor een deel op ons provinciale bord ligt. Voorzitter, ik wil even een uitstapje maken naar de milieu- en gezondheidsrisico's van windturbines op de directe omgeving. De verontreiniging met bisfenol zou een reden moeten zijn om geen windturbines in waterwingebieden en waterbeschermingsgebieden toe te staan en dit als zodanig op te nemen in de voorwaarden. Kunt u dit toezeggen?

De voorzitter: Volgens mij hadden we het nu niet over windturbines. Dat vind ik een ingewikkelde. We hadden het over drinkwater.

De heer Nijenhuis (BBB): Ja, maar dat heeft wel directe consequenties voor de drinkwaterkwaliteit. Er is een vraag.

De voorzitter: Nou goed, daar kan de Gedeputeerde dan zo meteen op reflecteren. Mijnheer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, voorzitter, dank. Er is ook door een recente RIVM-publicatie heel nadrukkelijk aangetoond dat bisfenol A, afkomstig van windturbines, een volstrekt verwaarloosbaar fenomeen is. Dus graag geen desinformatie.

De voorzitter: Kijk, dat is het risico als je het dan plotseling over andere onderwerpen gaat hebben. Ik stel voor: waarvan akte. Het is aan de Gedeputeerde om daar zo meteen iets over te zeggen, maar wij gaan het hier inderdaad niet over windturbines hebben. Tenzij er inderdaad een aanmerkelijke kans bestaat dat zij bijdragen aan de kwaliteit van het drinkwater. Zullen we het zo afspreken?

De heer Nijenhuis (BBB): Ja, voorzitter, we hebben het toch wel over de risico's op de grondwaterkwaliteit en drinkwaterkwaliteit. In dat verband is het niet meer dan logisch dat we mogelijke risico's duiden, zoals aan de andere kant ook allerlei andere risico's misschien ten onrechte geïdentificeerd worden. Dat is mijn inbreng in dezen.

De voorzitter: Oké. Gaat u verder.

De heer Nijenhuis (BBB): Het toenemende aantal innamestops door WML van Maaswater is reden genoeg voor een meer uitgebreide bronanalyse. Dan kom ik toch op uw punt, mijnheer Sol. De bestaande analyses zijn wat ons betreft niet volledig en onvoldoende basis voor een kostenefficiënt beleid. Dat is door voorgaande sprekers ook al ingebracht. Dan gaat het vooral om de zorgwekkende toename van antropogene stoffen in ons oppervlaktewater. We waarderen de aanzet die de Provincie gegeven heeft in haar Aanvalsplan Waterkwaliteit, maar het is wat ons betreft duidelijk dat daar een schep bovenop moet. We zien graag een voorstel tegemoet met meer concrete maatregelen als het gaat om lozingen door rioolwaterzuiveringsinstallaties, de riooloverstortproblematiek en de lozingen door bedrijven waarvoor de Provincie het bevoegd gezag is. Voorzitter, in zijn algemeenheid onderschrijven we de bestuurlijke reactie van Gedeputeerde Staten. We zullen in principe ook akkoord gaan met dit Statenvoorstel, zoals het er ligt. Tot zover. Dank u wel.

De voorzitter: Dank je wel. Dan ga ik naar de heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Allereerst dank aan de ZRK voor het rapport en aan GS ook voor de afgelopen infosessie hierover. Een dreigend tekort aan schoon drinkwater in

onze provincie. 'Help!', zou je zeggen. Wat onze inwoners continu als oplossing voor dit probleem horen van overheden is besparen door korter te douchen, plassen tijdens het douchen, in de zomer geen zwembadje voor je kinderen meer in de tuin zetten et cetera, et cetera. Dit terwijl de overheid, voorts via WML, verantwoordelijk is voor het fatsoenlijk reguleren van het water, dat van ons allemaal is, met het belastinggeld en de facturen die onze inwoners betalen. Volgens de SP moeten we onze huishoudens niet langer bang maken of nog meer op kosten jagen. Laten we in plaats daarvan de focus leggen op verbetering van onder andere industriële processen, vermindering van vervuiling en korte- en langetermijneffecten en op het bijstaan van WML in hun alsmaar zwaarder wordende taak. Wij kunnen dus instemmen met de aanbevelingen die voorliggen. Er wordt dit jaar als het goed is ook een convenant over getekend, maar we zetten in het voortraject daarin ook werksessies in voor de door mij eerdergenoemde zaken. Dat zal alle betrokken partijen tijd en geld schelen. Dan zal er ook meer eenduidigheid zijn richting de finale handtekening die gezet wordt. Zorg ervoor dat PS goed wordt meegenomen hierin. Mijn verzoek aan het College is om ook een overzicht te maken van wat wij in als Provincie en onze partners de afgelopen jaren aan maatregelen namen en waar eventueel via het convenant de toekomstige inzet daarvan wordt versterkt, veranderd of zelfs verbeterd. Eens zijn we het er ook over dat onze VTH met betrekking tot onze rol bij drinkwater- of grondwateronttrekkingen verbeterd moet worden, maar de VTH-middelen zijn al schaars, dus wat betekent dit voor de extra te nemen inspanningen op onze begroting? Als laatste vraag: hoe ziet de tijdlijn eruit qua overleg met het Rijk hierover, over nieuwe wetgeving en middelen om vervuiling tegen te gaan en de werkprocessen van WML en waterschap te versterken? Tot zover mijn eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Ja, ik had mijn flesje GroenLinks-draaiend kraanwater standaard altijd al op tafel staan. Alle gekheid op een stokje, er ligt een goede analyse van de ZRK. GS neemt de aanbevelingen over, dus je zou bijna zeggen: wat doen we hier nog? Maar toch, in de reactie op het rapport van de ZRK reageert het College ook wel enigszins defensief en wat terughoudend. Het gaat met name in op aanbeveling A6, of er aanvullend op het Rijksbeleid provinciale regels nodig zijn. Daar gaat GS onderzoek naar doen. Ik ben wel benieuwd of daar iets meer over te vertellen valt, waar we dan aan denken, omdat ik inderdaad ook wel denk dat het nodig is om ons goed voor te bereiden op eventuele aanvullende provinciale regels. Tegelijkertijd gaat het niet alleen over regels, maar ook over handhaving, zoals mijn collega ter rechterzijde ook al, althans fysiek, aangaf. Dus ik ben ook wel benieuwd of we inschatten dat met name de handhaving op orde is of dat daar nog additionele inspanningen geleverd moeten worden, ook kijkend naar de overkant, zowel voor wat betreft lozingen, als voor wat betreft onttrekkingen. Collega Nijskens gooide een interessant gedachtenexperiment op tafel. Ik kan hem het rapport van Witteveen+Bos over grijs en hemelwater aanbevelen. Daar staan zowel financiële als LCH-analyses in. Dat is allemaal nog niet zo makkelijk en eenduidig. Tegelijkertijd denk ik wel dat we dat wel heel goed in de gaten moeten houden en dat waar er mogelijkheden zijn we zouden moeten experimenteren ergens in de provincie met mogelijkheden om grijs en hemelwater verder in te zetten. We hebben nu al wel de afkoppelverplichting voor nieuwbouw, maar ja, dat is vooral uitgestelde lozing en infiltratie. Ik zou heel erg graag een experiment of meer experimenten zien om hemelwater ook daadwerkelijk te gaan hergebruiken, kijken wat er daar voor mogelijkheden voor zijn. Kortom, een goed rapport, goede aanbevelingen, een goede reactie van het College, maar het gevoel is nog wel: help mij overtuigen dat het ook in voldoende tempo en met voldoende daadkracht aangepakt gaat worden. Dank.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Boven. Zet u de microfoon aan?

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): In het rapport van de ZRK over drinkwater hebben wij veel informatie over het Limburgse drinkwater gelezen. De kwetsbaarheden zijn daarbij inzichtelijk gemaakt. Dank aan de ZRK voor het heldere rapport en dank ook voor de heldere antwoorden op de technische vragen. In het rapport van de ZRK staat een hele rij aan kwetsbaarheden die óf de kwaliteit óf de kwantiteit óf beide beïnvloeden, zoals strengere regels voor PFAS, periodes van droogte, een toename van genormeerde stoffen in drinkwater, in ondiep grondwater en de Maas, dat WML haar actieplan op tijd kan uitvoeren, netcongestie en een toename van antropogene stoffen. Ik ben er vast nog wel één of twee vergeten. Toch wordt aangegeven dat tot 2030 geen tekorten hoeven te worden verwacht. In andere provincies heeft de omslag van stabiel naar tekort zich in enkele jaren voltrokken. Hoe zeker is de risicoafweging van GS en wat zou het slechtste scenario kunnen zijn voor de komende jaren? De acties en maatregelen van GS lijken gebaseerd te zijn op een optimistisch scenario voor de komende jaren. Wat de Partij voor de Dieren betreft kunnen we nu al meer maatregelen en acties nemen om ook bij slechtere scenario's voldoende drinkwater te hebben. Nu zit er in de maatregelen en acties onvoldoende urgentie wat ons betreft. Vooral omdat de acties en maatregelen pas na minimaal enige jaren effecten gaan sorteren of omdat de beoogde resultaten niet altijd verzekerd zijn, zoals bijvoorbeeld is gebleken bij het verminderen van nitraat. Onzes inziens moet de Provincie de relevante onzekerheden en risico's verminderen, zoveel als in haar macht of beïnvloedingssfeer ligt. Wat nu kan, niet naar later verschuiven. De Partij voor de Dieren wil daarom een aantal aanvullende maatregelen voorstellen. Het blijkt dat er daar een aantal in zitten die ook al door WML werden voorgesteld, ook door de heer Nijenhuis. Dat is de eerste: ons verzoek is om ook al nu nieuwe waterbronnen te zoeken als strategische voorraad en daardoor voor de langere termijn optredende consequenties voor de ruimtelijke indeling zo vroeg mogelijk in kaart te hebben en vast te leggen. Daarnaast ervoor te zorgen dat voor grondwateronttrekkingen voor beregening weer een vergunningplicht wordt voorgeschreven met een duidelijk toetsingskader; in dat toetsingskader ook de mogelijkheden tot kwantitatieve beperking van de onttrekking op te nemen; in grondwaterbeschermingsgebieden regels te stellen aan het gebruik van mest en bestrijdingsmiddelen die verdergaan dan wat nu in de omgevingsverordening vastligt, die voldoende zijn om overschrijding van bestaande normen te beëindigen; te verkennen of de financiële consequenties voor ondernemers in de grondwaterheffing opgenomen kunnen worden; concreet beleid en uitvoering te realiseren om latente ruimte voor de industrie te beperken; meer water uit Duitsland te kopen om de Roerdalslenk te ontzien en meer achtervang voor droge periodes te hebben. Deze laatste actie blijkt uit de beantwoording al te zijn ingezet, maar waarom niet nog meer dan 20% toename?

De voorzitter: Gaat u afronden, mevrouw Boven?

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja. En een aantal aanvullende indicatoren te ontwikkelen die recht doen aan het belang en de risico's van ons Limburgse drinkwater. Ik wil daarbij bij de heer Nijenhuis aansluiten met zijn vragen. Wij horen graag van de Gedeputeerde of hij deze maatregelen in gang wil zetten.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Erkamp.

De heer Erkamp (50PLUS): Ja, dank u wel, voorzitter. Dank aan de Rekenkamer voor dit rapport. Bij het lezen van dit rapport heeft onze fractie echter de vraag gesteld of we een Rekenkamerrapport hadden of dat een nieuwe versie is geschreven in de stijl van een coalitieakkoord van een brede coalitie. Hiermee doelt 50PLUS op een overvloed aan bijvoeglijke naamwoorden die voor meerdere interpretaties vatbaar zijn. Als voorbeeld noem ik het woord 'beperkt', dat geloof ik 38 keer gebruikt wordt. Als een voetballer beperkte capaciteiten heeft, kan dit op vele manieren worden uitgelegd. In dit geval ook bij dit rapport. Ook zien we vele beschrijvingen die zich richten op de toekomst, met alle

kansen en bedreigingen, maar 50PLUS ziet niet een direct verband met de onderzoeksvragen die in bijlage 1 zijn vermeld. Verder draagt het ontbreken van indicatoren bij aan een beperkt inzicht van PS in paragraaf 6.2. Dit is dus een structureel probleem bij dit College. Hoe weten we waar we staan? 50PLUS moet echter ook vaststellen dat dit Rekenkamerrapport niet concreet is. Er worden omschrijvingen gegeven, maar niet concreet toegelicht. Een positieve uitzondering was hierbij paragraaf 3.3.1.1, over nitraatconcentraties. Een dergelijke onderbouwing was zeer gewenst. Duidelijk wordt dat in de politiek altijd afwegingen gemaakt moeten worden die verschillende doelen gaan halen. Je kunt wel aangeven dat minder grondwateronttrekking moet gebeuren, maar dan moet je ook zien wat de gevolgen daarvan zijn. Nu zijn deze gevolgen niet zichtbaar in het rapport, maar 50PLUS weet ook dat het veel gevraagd zou zijn om dit allemaal in dit rapport te betrekken. Afsluitend, 50PLUS zou graag zien dat naar aanleiding van dit rapport het College duidelijke doelen formuleert, SMART en hierbij ook passende indicatoren aangeeft. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zijn wij aangekomen bij de afronding van de eerste termijn van de commissie. Ik stel voor dat wij de beantwoording van de eerste termijn nu doen en dan, afhankelijk van hoe we dan staan, even kijken of we de tweede termijn nog doen of dat we eerst gaan lunchen. Dat bekijken we dan als de Gedeputeerde klaar is. Oké? Zullen we dat zo afspreken? Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Ik voel de druk om tempo te maken, voorzitter. Nee, dank allereerst aan de mensen die ...

De voorzitter: Ja, maar wij kennen de Gedeputeerden.

Gedeputeerde Theuns: Ja, ja. Ik zal proberen me in te houden, voorzitter. Dank aan de mensen van WML voor hun inspraakreactie, überhaupt voor de manier waarop we in dit dossier samen optrekken. Dank ook aan de Rekenkamer voor denk ik het zeer waardevolle rapport en u allen voor uw vragen en opmerkingen daarbij. Laat ik zeggen: ik denk dat dit één van de ... Ik kan me eigenlijk niet herinneren dat er Rekenkamerrapporten zijn geweest waarbij het College het ook echt zo eens is geweest met de conclusies die de Rekenkamer daarin opschrijft. Laat ik dat vooropstellen: wij onderschrijven absoluut de noodzaak die de Rekenkamer inbrengt, die ook WML inbrengt. Ik denk ook dat we daarin al een heel aantal goede stappen hebben gezet. Dat mag denk ik ook gezegd worden. Dat werd door WML zelf ook al ingebracht. Ik denk dat we in Limburg wel degelijk zorgen hebben, maar dat we tegelijkertijd, als je kijkt binnen Nederland, nog steeds in een relatief gunstige positie zitten en dat dat ook te danken is aan de inspanningen die ook WML in het verleden in samenwerking ook met dit huis heeft gedaan, door het type winningen uit te breiden naar ook een oppervlaktewaterwinning door water uit Duitsland aan te kopen. Ik denk dat men in andere delen van het land graag had gezien dat men daar zo geanticipeerd had daarop. Dat wil niet zeggen dat wij stil kunnen zitten en dat wij rustig kunnen blijven afwachten. Dat staat natuurlijk in het rapport. Dat doen we dus ook zeker niet. De laatste tijd zijn er veel gesprekken ook gevoerd met WML, waarin we ook met elkaar hebben afgesproken dat we wat voorheen de adaptieve paden heette ... Dat zag u ook ergens in dat stuk terugkomen. Dat vonden wij eigenlijk van iets te weinig urgentie getuigen, dus we gaan dat ook omkatten naar een Limburgs Programma Drinkwater, om ook echt het thema drinkwater een volwaardige plek te geven, ook binnen het waterbeleid van deze provincie, juist ook omdat we nu een aantal stappen moeten zetten. Ik hoor ook bij veel Statenleden de vraag: kunnen wij daar vaker, beter op aangehaakt worden, over geïnformeerd worden? Daar heb ik bij verschillende fracties ook een vraag over gehoord. **Ik wil u bij voorbaat toezeggen dat wij jaarlijks een informerend stuk zullen maken over dat Limburgs Programma Drinkwater**, zodat u daar zeker de komende jaren, wanneer we een aantal noodzakelijke stappen zullen moeten zetten, goed van op de hoogte blijft. Daar waar

gewenst kunt u dat uiteraard dan altijd hier in deze commissie agenderen. Ik wijs u er ook op dat wij natuurlijk de komende maanden, zelfs vanmiddag al, gaan spreken over het POVI-proces. Daarin is er natuurlijk nadrukkelijk ruimte voor een aantal keuzes die van u gevraagd worden. Als u mij dan vraagt 'hoe komen die tijdpaden van dat Limburgs Programma Drinkwater en die POVI bij elkaar?'; wij hebben de afgelopen weken, maanden al veel gesprekken gevoerd. Wij mikken er ook op om rond maart/april – dus om dat ook nog in dat POVI-proces mee te nemen – de belangrijkste conclusies, scenario's en mogelijke maatregelen op te leveren, juist ook zodat uw Staten in de gelegenheid worden gesteld om daar een goede afweging in te maken voor de komende POVI. Het zal ook zeker de komende jaren en daarna nog een onderwerp op uw agenda blijven. Dat misschien even vooraf als algemene introductie. Dan loop ik gewoon even de vragen per fractie af. Dan kom ik als eerste bij de vragen van mevrouw Wesseling. Inderdaad, we hebben daar een heel debat over gevoerd bij het vaststellen van de grondwaterheffing. Er ligt komende dinsdag in het College mijn toegezegde mededeling portefeuillehouder over dat zoetwaterconvenant en hoe we dat het komende jaar gaan doen. Ook staat daarin specifiek iets opgenomen over hoe dat dan matcht met het vaststellen van de volgende grondwaterheffing. Korthedshalve verwijs ik u dan even daarnaar. Het College heeft gezegd wat ik toen in het debat heb gezegd, wat ook in het rapport staat: wij zien beprijzing van grondwater niet als een goede optie om uiteindelijk te kunnen zorgen dat we het drinkwaterprobleem, wat in de toekomst mogelijk kan ontstaan, oplossen. Überhaupt. Ik heb veel fracties over besparing gehoord. Laat ik zeggen dat ook in de gesprekken die ik daarover zelf heb gevoerd met WML, WML ook zelf aangeeft: ja, besparing is maar uiteindelijk een heel kleine knop waaraan we kunnen draaien. Er stond iets in de kamerbrief van voormalig minister Madlener over dat wij 20% water moeten besparen. Dat wordt nu inmiddels door het nieuwe kabinet al een beetje ... Sorry, voormalig minister Harbers. Nee, Madlener is er nog. Nee, zo snel gaat het niet. Zo snel gaat het niet. Nee. Terecht. Terecht. Goede correctie. Anders hebben we morgen iets uit te leggen aan onze collega's in Den Haag. Nee, voormalig minister Harbers schreef een Kamerbrief over water en bodem sturend. Daar stond iets op over 20% besparing van drinkwater. Die lijn wordt niet meer zo hard uitgesproken als daarvoor, maar zelfs als we dat zouden halen, dan nog: we hebben te maken met bevolkingsgroei. Je blijft economische groei houden. Dus we moeten niet onszelf wijsmaken dat alleen al door besparing de drinkwatervraag uiteindelijk zal afnemen. Er zal altijd een toenemende vraag blijven, maar je kunt natuurlijk wel de footprint per persoon, per bedrijf, verlagen. Maar besparing kan niet alleen de enige optie zijn. We zullen ook daarnaast andere dingen moeten doen. Dan zijn er ook door mevrouw Wesseling, maar ook door een heel aantal andere partijen, vragen gesteld over: hoe denkt het College na over zonering? Hoe denkt het College na over strengere regels en de mogelijkheden die er daarvoor zijn? Laat ik zeggen: wij kijken natuurlijk allereerst naar de huidige zones die er zijn. Die grondwaterbeschermingsgebieden en grondwaterwinningsgebieden, zou je die wel of niet moeten uitbreiden? Daar voeren we echt nu serieuze gesprekken over, ook met WML, over in hoeverre dat dat nodig is. Dan gaat het ook over bestaand grondgebruik daarin. Maar daar waar het gaat om mestbeleid – dat staat ook in onze reactie – vinden wij: dan is ook echt allereerst het Rijk aan zet om duidelijkheid te bieden aangaande hoe men nou uiteindelijk met dat mestbeleid landelijk voortgaat. Er is een 7^e nitraatactieprogramma. Daar komt nog straks een 8^e NAP, zoals dat dan heet ... Dat wordt nog gemaakt. Maar afgelopen maandag bijvoorbeeld had ik ook een overleg met de ministers Wiersma en minister Madlener, die er dus zeker nog zit. Wij hadden een overleg, het bestuurlijk overleg Kaderrichtlijn Water, waarin ook wel door alle Provincies, alle waterschappen, echt wordt aangedrongen op duidelijkheid over wat er nu komt in plaats van het weggefallen NPLG. Laat ik zeggen, daar is nog niet direct duidelijkheid vanuit in dit geval de minister van LNVN over, terwijl in al het 7^e nitraatactieprogramma wel staat dat dat alleen niet genoeg zal zijn van Rijkszijde om de doelen te kunnen halen. Er stond dan in dat 7^e NAP: 'Dat zullen we dan aanvullen met alles wat er in het NPLG wordt uitgewerkt.' Daar kun je van alles van vinden, maar daar is een streep doorheen gezet. Dus uiteindelijk zal ook de minister van LNVN concreet eerst aan moeten geven: wat gaat zij wel of

niet in generieke zin doen? Vervolgens zullen Provincies ook zeker met hun eigen gebiedsgerichte instrumentarium moeten kijken wat dan aan opgave overblijft en zullen wij dan ook niet terugdeinzen om dat in te zetten. Maar wel in die volgorde. Dat is ook het signaal wat de gezamenlijke Provincies en waterschappen op Rijksniveau aangeven. Dat even in algemene zin over dat wat gaat over mestbeleid. Dan kom ik bij de vragen van mevrouw Schuur. Dat loopt er een beetje dwars doorheen. De urgentie om nu iets te doen onderschrijven we dus volledig. Daar heb ik denk ik al iets over gezegd. Over eigen regels en de stand van zaken van het convenant heb ik ook al het een en ander over gezegd. Daar wordt u dus nog met een mededeling portefeuillehouder over geïnformeerd. U vroeg nog naar het apart informeren van PS. Dat gaan we dus met dat informerend stuk elk jaar doen. De heer Hoks vroeg naar alles wat te maken heeft met natuurvergunningen en of dat ervoor kan zorgen dat er misschien in de toekomst minder gewonnen kan worden uit bepaalde wingebieden. Ja, op dit moment worden er voortoetsen gedaan voor de mogelijke consequenties voor natuur, natuureffecten. Ik ga daar niet op vooruitlopen, maar we kunnen ook niet uitsluiten dat dat gevolgen zal hebben. Ik ga niet op die conclusies van die voortoetsen vooruitlopen, maar uiteraard houden we dat nauw in de gaten. U vroeg: hebben wij nou te laat aan de bel getrokken? Ik zou willen zeggen: nee, ik denk dat we precies op tijd nog aan de bel trekken, maar dat we wel nu ook tot actie over moeten gaan. Dan benadruk ik nog eens de inspanningen die al tientallen jaren ook door ons Limburgse drinkwaterbedrijf worden gedaan. Ik hoorde u ook nog iets zeggen over: hoe kan het nou dat we nu buiten normeringen gaan? Ik wil ook even benadrukken: al het kraanwater dat in Limburg uit de kraan komt valt binnen de normeringen die er daarvoor zijn. We zijn gelukkig of WML is gelukkig nog steeds in staat om schoon drinkwater te produceren. Het kost wel natuurlijk steeds meer moeite om dat drinkwater te filteren, maar ik zou niet willen dat hier de suggestie ontstaat dat we op bepaalde plekken buiten die normen gaan. Over het informeren van PS heb ik al iets gezegd. U vroeg ook, net als een aantal andere fracties, naar de stijgende kosten. Wat betekent dat nou voor de Limburger? Ja, dat heeft u onlangs kunnen lezen, denk ik, in de media naar aanleiding van de aandeelhoudersvergadering van WML die we hebben gehad. Ja, wederom stijgen die tarieven. Als we in de toekomst meer moeten gaan doen, dat lezen we ook in de begroting van WML: stijgende tarieven in de toekomst, los van inflatie en alles wat er speelt, zijn zeker niet uit te sluiten, omdat de opgave steeds groter wordt. Uiteindelijk gaan we dat allemaal ... Bedrijven en Limburgers gaan dat gewoon in de portemonnee voelen. Daar hoeven we denk ik ook niet omheen te draaien. De heer Van den Beucken had een verstandig betoog met op het einde toch nog een aantal vragen. Die vroeg, net als de heer Nijenhuis trouwens, ook naar de status van gesprekken met de buurlanden en bruinkool. Ik heb volgens mij in deze commissie ook al een keer gezegd dat we onlangs met een aantal grensprovincies naar Noordrijn-Westfalen zijn geweest, naar Düsseldorf, daar ook met de Landesregierung hebben gesproken, met de staatssecretaris van Milieu. Vorige week hebben we gesprekken gehad met minister Madlener, die daarover dus ook met zijn Duitse collega's in gesprek is. Dus er ligt een taak bij het Rijk. Maar wij vinden dat we dat niet alleen bij het Rijk neer kunnen leggen en dat wij ook echt serieus een-op-een met onze collega's op landsniveau in Duitsland willen spreken. We zijn daarover met hen in gesprek. Daar is ook afgesproken dat wij begin dit jaar – dat zal ergens in de eerste helft van dit jaar gebeuren, het eerste kwartaal – daar een vervolg aan geven. Uiteraard, als daar dingen over te melden zijn, dan zullen wij dat ook betrekken in de informatievoorziening naar Provinciale Staten.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. De laatste toevoeging was eigenlijk wat ik wilde vragen. Wat wordt er dan besproken? We horen natuurlijk wel vaker: we zijn in gesprek met die en die en die. Waar gaat het dan over? Het zal ongetwijfeld niet over de lunch gaan.

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Dat was ook goed daar. Nee, we hebben ... Uiteraard, wat je merkt is dat in den brede het dossier Kaderrichtlijn Water een totaal andere politieke urgentie kent bij onze oosterburen dan dat het bij ons kent. Men heeft daar nog niet de ervaringen die wij van het stikstofdossier hebben, dus misschien zijn wij daarin ook iets alerter en wakker geschud, maar politiek gezien is er daar een hele andere urgentie van überhaupt het dossier Kaderrichtlijn Water. Die bruinkoolgaten moeten worden gevuld. Toen wij vertelden dat dat niet alleen te maken heeft voor ons met de Kaderrichtlijn Water en effecten die het daarop kan hebben, maar dat het echt gaat om onze drinkwatervoorraden ... Ja, ik heb daar zelf ervaren dat dat voor onze politieke collega's, bestuurlijke collega's echt nieuwe informatie was, dat men zich niet realiseerde dat wij in Nederland überhaupt een groot vraagstuk hebben aangaande beschikbaarheid van drinkwater en dat dus de beslissingen die daar genomen worden ook echt niet alleen op onze waterkwaliteit – dat wist men misschien al langer – maar ook echt op de beschikbaarheid van voldoende water invloed hebben, dat dat echt nijpend is. Daar hebben we het wel heel uitgebreid over gehad. Maar je ziet dat in Duitsland überhaupt waterbeleid, of het nou gaat om kwaliteit, maar ook kwantiteit ... Bijvoorbeeld hoogwaterveiligheid. Men kijkt daar nog vrij traditioneel naar. Bijvoorbeeld, als het gaat om waterveiligheid langs de Rijn, wordt er nog veel naar bedijking gekeken en gaat het eigenlijk nog weinig over ruimtelijke adaptatie, over water en bodem sturend en dergelijke termen, dat men daar veel minder nog mee bezig is en echt toch wel achterloopt op Nederland. Dat men ook met veel bewondering naar Nederland kijkt, hoe wij dat hier doen. Daar hebben we het dan over.

De voorzitter: Mijnheer Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Ja, naar aanleiding van die vraag over de bruinkoolwinning: is het dan ook zo dat er onvoldoende informatie beschikbaar is over de gevolgen van het vullen van die gaten? Daar richtte mijn vraag zich op: is die informatie er? Is dat kwalitatief goed genoeg wat u betreft? Daarin zouden we graag meegenomen worden. Dat is de vraag eigenlijk.

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Vooralsnog hebben we daar niet te weinig informatie over. Er zijn natuurlijk ook wel modelberekeningen beschikbaar: als je die laat vollopen, wat doet dat dan met ons grondwater? Dan zie je – dan moet ik het goed zeggen – de diepe Roerdalslenk; dat dat peil uiteindelijk een heel klein beetje toe zal moeten nemen. Overigens is dat dan niet meteen om te zorgen dat Limburg meteen vrij van problemen is. We hebben ook nadrukkelijk aandacht ervoor gevraagd en dat heeft men ook zelf gezegd, dat ze dat gaan monitoren, dat bijvoorbeeld het Rijnwater dat men in die gaten gaat laten lopen ook gemeten wordt, zodat je niet vuil water of te vuil water, wat bepaalde normen overschrijdt, weer in die bruinkoolgaten laat lopen. Dus ja, daar zijn ... Maar men weet ook nog helemaal niet precies, technisch gezien, hoe ze dat gaan doen. Daar wordt aan gewerkt. Maar vooralsnog hebben we daar niet te weinig informatie over.

De voorzitter: Mijnheer Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Zou dat dan gezien de normering die we hier kennen ten opzichte van Duitsland niet ook aanleiding moeten zijn om erop aan te dringen om daar meer gedegen onderzoek naar te doen of meer gedegen modellen op los te laten?

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Daar dringen we zeker op aan. Je ziet ook in zijn algemeenheid dat uiteindelijk hetzelfde Europese beleid op het niveau van verschillende lidstaten van de EU leidt tot andere nationale normen. We zullen er juist ook nadrukkelijk aandacht voor vragen dat niet door het toepassen van de norm die in Duitsland geldt je eigenlijk al bij voorbaat te maken krijgt met een overschrijding van de Nederlandse norm. Of dat overal zal lukken, weet ik niet. Dat is ook een beetje vooruitlopen op de toekomst. Maar dat is zeker ook onderdeel van het verhaal dat wij daar vertellen, in Duitsland, en wat ook de minister vertelt. Ik ga verder, voorzitter. Er werd ook gevraagd door de heer Van den Beucken – dat was ook één van de punten die in de inbreng van de inspreker zat en waar mevrouw Boven ook naar vroeg – van: wanneer gaan wij nou afspraken maken over voorrang, al dan niet voorrang van bepaalde ruimteclaims? Ja, dat gaan wij dus echt aan uw Staten voorleggen in het kader van de POVI. Ik zeg ook: het College heeft daar nog geen standpunt over ingenomen, maar daar zal nadrukkelijk wel ook aan de orde komen – dat kan ik u alvast zeggen – van: moeten wij wel of niet bepaalde gebieden aanwijzen waarvan we zeggen dat dat überhaupt al mogelijke plekken zijn waar je nu een nieuwe winning zou kunnen doen? Maar ook het reserveren misschien wel van bepaalde zones, zodat je die vrijhoudt van grijze/rode ontwikkelingen, waar je in de toekomst misschien wel nieuwe winningen moet gaan doen, zodat je in ieder geval de komende tientallen jaren niet daar bepaalde ontwikkelingen krijgt waarvan je dan over tien of twintig jaar spijt hebt. U gaat daarvoor voorstellen van het College krijgen. U bent uiteindelijk aan zet om daar dan over te besluiten. Dat gaat op vrij korte termijn al aan uw Staten worden voorgelegd.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, met het risico dat u me terug gaat fluiten. Ik zou als die voorstellen opgesteld worden en aangeboden worden ook naar die integraliteit kijken. Als we bijvoorbeeld landschapsprogramma-ideeën presenteren, dat we daar op voorhand al een claim voor een mogelijke winning in opnemen, zodat we niet ons dadelijk in de eigen voet schieten: we hebben een prachtig gebied, uitstekend geschikt voor waterwinning, geen landbouw en weet ik wat allemaal, maar dat het dan niet mag omdat het als landschap benoemd is. Ik zou graag die opdracht mee willen geven, als u dat goed vindt.

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Ja, daar sluit ik me volledig bij aan. Uiteindelijk wil je juist zorgen dat de ontwikkelingen elkaar niet op slot zetten, maar dat het helpend is. Als je ergens al een natuurinclusief iets zou willen aanwijzen, dan is het juist interessant om dat in dat gebied te doen. Er werd ook nog gevraagd door LOKAAL-LIMBURG, maar ook door een aantal andere partijen, naar het eventueel beperken van latente vergunningsruimte van de industrie. Ja, wat WML bijvoorbeeld zelf doet is met de grootste industriële verbruikers gesprekken te voeren over wat men op vrijwillige basis zou willen besparen. Dat scheelt natuurlijk ook gewoon én in de footprint van een bedrijf, wat tegenwoordig steeds belangrijker is, én ook in de portemonnee van het betreffende bedrijf. Men is zeker gewillig om daarover te spreken. Op het totaal van het probleem wat we hebben of het toekomstige probleem dat we mogelijk gaan krijgen, zo moet ik het zeggen; voor uw beeld: de latente ruimte in de industriële vergunningen bedraagt tussen de 1 en 2, zeg 2, miljoen kuub per jaar op een nu totale onttrekking van om en nabij de 80 miljoen kuub per jaar en in de toekomst, richting 2050, moet er misschien wel 10 à 20 miljoen kuub bij. Dus ook daarin: alle beetjes helpen en het gaat echt wel om serieuze aantallen, maar ook daarin: wij zullen ook de grote klappen niet uit dat soort acties kunnen krijgen. We moeten ze zeker doen, maar het is niet zo dat we daar uiteindelijk de grote aantallen mee gaan verdienen waar we in de toekomst wel over moeten spreken.

De voorzitter: Mevrouw Boven eerst en dan mevrouw Schuuring.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, u zegt 'grote klappen', maar ik denk dat uit het hele verhaal blijkt dat er überhaupt geen grote klappen zijn en dat je daarom dus ook de kleine klappen moet doen als je ze kan doen. Maar zegt u nu: dat doen we niet omdat het een kleine klap is?

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Nee, als ik zo begrepen ben, dan heb ik het verkeerd gezegd. Ik zeg juist: het is belangrijk om dat te doen. Daar zijn wij in eerste instantie aan het kijken naar vrijwilligheid. Wat willen bedrijven zelf doen vanuit zowel het verlagen van hun footprint als het verlagen van hun kosten? Maar ja, inderdaad, alle beetjes helpen. We zullen meerdere acties moeten doen. Maar we hebben daarnaast nog een aantal andere acties nodig. Dat is eigenlijk wat ik probeerde te zeggen. Dat kan niet onze enige actie zijn.

De voorzitter: Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb even een vraag over de opmerking dat er in de toekomst misschien 10 tot 20 miljoen kuub aan vergunningen bij zou moeten komen. Hoe rijmt dat met de constatering dat we wellicht in 2030 afstevenen op een tekort aan hoeveelheid beschikbaar drinkwater? Dan zou het toch onlogisch zijn om zoveel extra vergunningen daarvoor af te gaan geven? Hoe gaan we dan om met die strategische voorraden?

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Theuns: Ja, dat gaat niet over de periode tot 2030, voor alle helderheid. Dan hebben we het echt over de komende 25 jaar. Daar zijn we nu juist in het kader van dat Limburgs Programma Drinkwater met WML een aantal scenario's door aan het rekenen. Daar heeft WML zelf al heel veel werk op gedaan. Dan gaat het bijvoorbeeld om: wat als we de Woondeal in zijn volledigheid, en Limburg Centraal, om maar eens iets te noemen, volledig realiseren? Dat zorgt voor een bevolkingstoename. Wat zou dat betekenen in het beste scenario en in het slechtste scenario voor onze drinkwatervoorraden? We groeien ook nog hopelijk in de toekomst economisch gezien. Zo zijn er nog een aantal watervragers. Dat zijn we nou met elkaar in beeld aan het brengen. Richting 2050 kun je het dan over dat soort aantallen hebben. Daar zul je dus ook bijvoorbeeld nieuwe winningen misschien wel voor nodig hebben. Het meer benutten van de bestaande winningen. Dat zijn dan allemaal maatregelen die we moeten verkennen. Ik ga even verder. De netcongestie werd ook nog benoemd, wat wij wel of niet kunnen doen voor het voorrang verlenen aan drinkwaterbedrijven op het net. Ja, wij gaan daar niet over, maar daar is er natuurlijk landelijk wel ook vanuit de drinkwatersector zelf een gesprek over met de minister. Volgens mij is er in oktober, als ik me niet vergis, ook nog een deal zo gezegd gesloten over een prioritering van een aantal partijen. Daarin zijn drinkwaterbedrijven volgens mij ook weer een stapje hoger op de ladder gezet. U weet het, alles is urgent. Overhaupt stroomstations zijn urgent. Nieuwe woningen zijn urgent. Dus iedereen, elke sector, schreeuwt natuurlijk om zijn eigen belang. Maar voor dit College is natuurlijk drinkwater als dwingende reden van groot openbaar belang daar ook een heel belangrijke in. Jaarlijks informeren, daar had ik al iets over gezegd. Dan kom ik bij de heer Nijskens. Die vroeg mij naar het punt over de financiën en of we het nou eens waren met onze uitspraak in het bestuurlijk rapport of met de technische vragen. Ik zal zeggen: we zijn het met beide eens. Sta ik daar nog steeds achter? Ja, maar we hadden het misschien nog iets vollediger op kunnen schrijven in de bestuurlijke reactie. Wat wij daar namelijk in hebben opgeschreven is dat uiteindelijk de

ruimte die je hebt om meer eigen vermogen op te bouwen enerzijds beperkt wordt door de wettelijke maxima, daar zitten we nog van af, maar het meer opbouwen van direct vermogen heeft ook een aantal andere negatieve consequenties, waarmee we zeggen: dat zou je dus niet moeten doen. Dat hebben de aandeelhouders van WML ook zo in de aandeelhoudersvergadering met elkaar bepaald. Dat heeft ermee te maken: als je geld hebt, moet je het ook nog maar direct weg kunnen zetten. Het is niet alleen een geldkwestie, maar ook nog eens een keer een capaciteitskwestie om dingen te kunnen doen. Dat is één. Daarnaast gaat het er ook om dat WML zorgt dat je een goede financiële positie hebt om ook tegen een laag renteniveau, tegen een zo laag mogelijk renteniveau, weer financiering extern aan te kunnen trekken. Anders beprijs je dat natuurlijk een-op-een ook weer allemaal door naar degenen die dat water uiteindelijk afnemen. Dus om een aantal redenen vinden wij dat niet nodig, niet verstandig en is het ook deels niet mogelijk, maar dat had nog iets vollediger in die bestuurlijke reactie gekund. Maar beide is dus waar, ter geruststelling. U vroeg ook nog: is het niet mogelijk om nieuwe grindgaten te maken en dat te combineren met drinkwaterwinning? Ja, ook daarin: wij sluiten op dit moment daarin geen optie uit. Ik zeg niet dat het dat gaat worden, zeker niet, maar wij sluiten ook niet uit dat dat zou kunnen. Dat is wederom een vraag die aan uw Staten zal worden voorgelegd in het kader van de nieuwe Provinciale Omgevingsvisie, ook mogelijk verder richting de toekomst. Dan kom ik bij het betoog van de heer Hendriks. Ja, die had ook weer een verstandig betoog, maar ik heb daar eigenlijk geen verdere vragen aan het College in gehoord. De heer Nijenhuis vroeg nog: welke prestatie-indicator hebben we op dit moment voor drinkwater? Er werd ook nog gevraagd door mevrouw Boven: moeten er niet nieuwe indicatoren komen? Ja, we hebben op dit moment ... Dat hebben we eigenlijk gedaan in de periode dat de Rekenkamer het rapport heeft geschreven. Eerst was er een andere KPI, maar nu is dat de KPI waarin we laten zien hoeveel procent van de vergunde ruimte van WML daadwerkelijk elk jaar wordt onttrokken. Dat monitoren we. Dat staat ook in uw P&C-documenten. Verder hebben we een heel aantal andere KPI's, daar waar het gaat om de kwaliteit van ons grondwater, wat een provinciale taak is vanuit de Kaderrichtlijn Water. Dus mijn vraag zou eigenlijk terug zijn: wij denken dat er daarmee een volledig inzicht is in een aantal KPI's, maar als er een informatiebehoefte is vanuit de Staten om daar nog aanvullende KPI's op te formuleren, dan horen wij dat uiteraard graag. U vroeg ook: welke concrete verkenning loopt er voor een nieuwe bron? Daar heb ik net al het een en ander over gezegd, dat dat dus loopt en dat dat ook op redelijk korte termijn terugkomt. U vroeg ook naar een bewustwordingscampagne, wat we daaraan doen. WML doet zeker in periodes van droogte en warmte aan bewustwordingscampagnes. Dan zie je ook direct het effect, dat dat wel degelijk helpt. Maar nogmaals, wat ik net ook zei: besparing is uiteindelijk maar een heel klein deel van de grote opgave die we hebben. Maar daar wordt dus ook zeker door het drinkwaterbedrijf op ingezet. Dat doen wij niet als Provincie, maar dat ligt bij WML zelf. Even kijken. U vroeg ook nog naar de bruinkool. Dat heb ik gehad. Het jaarlijks informeren, daar heb ik ook iets over gezegd. U vroeg ook nog naar de windturbines en eventuele stoffen die daar van af zouden kunnen komen. Daar zou ik mezelf ook eerst even verder nog in willen verdiepen, maar laat ik wel zeggen: in het kader van de Provinciale Omgevingsvisie en -verordening en het eventueel al opleggen van beperkingen aan grondgebruik kijken we niet alleen naar gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen, maar zullen wij een brede blik werpen op alle stoffen die mogelijk schadelijk zijn voor het milieu en voor de gezondheid. Als er daar concrete aanleidingen zijn dat dit een rol speelt, nemen we dat daar zeker in mee. Dat nemen we mee in de stukken die uiteindelijk naar de Staten komen. U vroeg ook nog: welke concrete maatregelen worden er de komende periode nou nog genomen door het College om die waterkwaliteit te verbeteren? Ik heb al eerder een mededeling portefeuillehouder toegezegd over welke stappen wij nemen in de laatste periode van de Kaderrichtlijn Water, dus voor de komende drie jaar. Die komt voor eind maart – ik heb het voor Q1 toegezegd – naar u toe. Daarin zult u ook, wat dan heet, een focustabel zien met een aantal acties, veertien uit mijn hoofd, waarvan de bestuurlijke partners in het Maasstroomgebied – waterschap, Rijk, Provincies en gemeenten –

zeggen: daar zou echt onze focus voor de komende periode op moeten liggen. Daar moeten we ook een bestuurlijk gesprek over voeren met elkaar. Daar wordt u dus nog over geïnformeerd.

De voorzitter: Mijnheer Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Begrijp ik het goed dat dat een onderdeel is of een nadere uitwerking van het Aanvalsplan Waterkwaliteit of heeft dit te maken met het convenant?

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Het is beide eigenlijk. Het convenant gaat over zoetwaterbeschikbaarheid. Dat heeft te maken met de Kaderrichtlijn Water. Het Aanvalsplan Waterkwaliteit is ook een onderdeel van wat de Provincie moet doen voor de Kaderrichtlijn Water. Landelijk heb je dan nog het impulsprogramma van het ministerie, KRW Impuls. Ook daar komen een aantal acties uit. Dus ze zijn samenhangend, maar we zullen zorgen dat die samenhang voor u goed duidelijk is: wat hoort nou waar en hoe ziet die totale KRW-opgave eruit? Het gaat niet alleen over kwaliteit. Het gaat ook over kwantiteit. Hoe hangt dat met elkaar samen? Dat komt ook meteen tegemoet aan de vraag van de heer Wolters Gregório: welke maatregelen moeten er nou allemaal genomen worden? Kunt u dat eens uiteenzetten? Dat zit dus in die mededeling portefeuillehouder. U vroeg ook, net als mijnheer Sol, naar onze inspanningen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Daar waar het gaat om vergunningverlening zijn we aangaande indirecte lozingen en actualisatie van lozingsvergunningen een aantal concrete stappen met elkaar aan het nemen. Daar hebben we in december met gemeenten ook afspraken over gemaakt. Daar waar het gaat om toezicht en handhaving, waar collega Van Caldenberg over gaat, ligt er op zeer korte termijn, binnen nu en een aantal weken, een voorstel in het College om überhaupt de Omgevingsdienst Zuid-Limburg uiteindelijk robuuster in te gaan richten, conform een eerder Rekenkamerrapport, waarvan de aanbevelingen ook door uw Staten zijn overgenomen. Daar zit ook een stukje toezicht en handhaving in voor deze opgave, om dat juist te versterken. Dus dat komt nog naar uw Staten toe. Daar hangt natuurlijk ook een financieel prijskaartje, helaas, aan vast.

De voorzitter: Mijnheer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Terugkomend op het eerste antwoord van de Gedeputeerde: mooi dat dat overzicht er komt. Waar ik eigenlijk een beetje naar op zoek ben is: wat we als politiek altijd heel goed doen is ergens sessies over houden en dan iets presenteren, van: dit gaan we nu doen. Maar ik ben in dezen eigenlijk specifiek op zoek naar een soort van 'was-wordt'-variant. Wat waren we met zijn allen aan het doen, wat gaan we nu doen en op welke manier gaat dat dan een verbetering opleveren? In plaats van alleen sec een lijstje van nieuw te nemen maatregelen en dan hopen dat het daarmee ook allemaal goed komt.

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Ik denk dat we u daar goed in kunnen bedienen, want we hebben landelijk, juist met alle bevoegde gezagen voor wat betreft Kaderrichtlijn Water een gezamenlijke tussenevaluatie gemaakt. Daarin zie je: wat zijn de inspanningen die de overheden de afgelopen jaren al hebben gedaan en waar staan we op dit moment? Dat is een vrij feitelijk rapport. Daar kun je van alles van vinden, maar het zijn wel feiten. Vervolgens kijken we met elkaar: wat is dan het bestuurlijk handelingsperspectief? Wat moeten we nog doen om te zorgen dat we óf dingen halen óf dat we in ieder geval dichterbij dat doel komen? Ja, dat zijn dus de acties die we voor de komende jaren in

gang zetten. Dus **ik denk dat, als ik uw vraag hoor, we daar een vrij volledig overzicht in kunnen geven**, maar dat horen we dan graag. U vroeg ook: wat is nou de tijdlijn van het overleg met het Rijk? Ja, ik zei al, afgelopen maandag heb ik een bestuurlijk overleg Kaderrichtlijn Water gehad, waar vanaf nu ook altijd de minister van LVVN en de minister van IenW bij zit. IenW zat daar altijd al bij, LVVN is daar nu ook structureel bij aangesloten. Dat overleg vindt om de twee, drie maanden plaats. We hebben vorige week ook nog een individueel gesprek als Provincie Limburg gevoerd met de minister van IenW. Dat zal twee keer per jaar ook plaatsvinden. Dus wij zijn eigenlijk continu in overleg. De heer Sol vroeg: welke aanvullende regels is de Provincie wel of niet voornemens om te stellen? Daar heb ik denk ik het een en ander over gezegd. U vroeg naar handhaving. Misschien ook heel specifiek nog, hè? Er loopt bijvoorbeeld op dit moment een intensivering van de handhaving op de doorboringen die er eventueel zijn van de Venloschol. Dat is één van die intensiveringsacties die wij nemen om tegemoet te komen aan de verplichtingen die wij hebben vanuit de Kaderrichtlijn Water en de specifieke bescherming van het grondwater. U zei nog: help mij overtuigen dat er urgentie is. Ik hoop dat ik u met alles wat ik hiervoor heb gezegd een beetje heb kunnen overtuigen. Ik hoor het graag in de tweede termijn als dat niet zo is.

De voorzitter: Als u wil klappen mag dat nu ook.

Gedeputeerde Theuns: Applaus mag altijd.

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Mevrouw Boven zei: hoe zeker is nou eigenlijk de risicoafweging en – ik vertaal het even in mijn woorden – rekent het College zich hier niet te rijk met een optimistisch scenario? Mijn antwoord zou zijn: nee, zeker niet. Wij zijn nu ook, wat ik daarstraks zei, samen met WML scenario's aan het doorrekenen. 'Wat nou als het opeens heel hard gaat met bijvoorbeeld die Woondeal die we realiseren? Of wat nou als die bevolking van Limburg opeens harder groeit dan we nu allemaal zouden kunnen voorzien, komen we dan niet voor 2030 al in de problemen? Wat betekent dat voor de periode daarna?' Wij hebben voor alles hoog- en laagscenario's in beeld, zijn we nu in beeld aan het brengen ook nog. Zodra we die hebben, zullen we die zeker ook met de Staten communiceren, zodat u ook kunt zien: wat is nou het beste scenario, wat is het slechtste en wat is daarvan het meest waarschijnlijke scenario? Dus wij gaan niet blind zitten op één scenario en hopen dat dat dan maar de werkelijkheid wordt.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dan heb ik toch een vraag. In het rapport van de ZRK las ik op een aantal plekken dat WML meer vraagt dan GS aan het doen is. Ik heb dat vandaag eigenlijk ook weer gehoord. Dus blijkbaar is er vanuit WML behoefte aan meer maatregelen, aan meer actie, dan dat u in gang zet.

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): En dat is dus een andere risicoafweging.

Gedeputeerde Theuns: Toch heb ik dat zelf eigenlijk niet zo gehoord, juist ook ... Volgens mij hebben we een heel aantal dingen in het verleden al gedaan, maar onderschrijven we beiden nu de noodzaak om aanvullende dingen te gaan doen. Juist ook omdat we die scenario's aan het doorrekenen zijn en zien dat er ook nog een grote opgave na 2030 ligt. Dus volgens mij

onderschrijven zowel dit huis als WML de noodzaak om aanvullend dingen te gaan doen en zijn we nu ook gewoon de scenario's en de maatregelen ervoor aan het doorrekenen: wat zou dat dan kunnen opleveren? Dus persoonlijk bespeur ik daar eigenlijk minder licht tussen dan u dan misschien vandaag gehoord of geïnterpreteerd heeft. U vroeg ook nog heel specifiek naar een aantal dingen. Ik zal ze gewoon even langslopen, omdat ze ook in de inbreng van de inspreker zaten. Ik heb daar ook iets over Ja, ik ga naar een afronding, voorzitter. Dit zijn de laatste. Ja, nieuwe voorraden zoeken. Daarvan heb ik gezegd: dat komt terug in de POVI. Al dan niet kwantitatieve beperkingen opnemen. Dat is ook een vraag die terugkomt in de POVI. Regels stellen aan mest- en grondgebruik. Ja, daar heb ik iets over gezegd, over de Rijksbevoegdheid en hoe het College daartegen aankijkt. Latente ruimte industrie heb ik benoemd. Meer uit Duitsland. Dat gaat WML dus al doen, door dat met 1 miljoen nog eens een keer uit te breiden boven op de bestaande 5 miljoen. Ja, aanvullende indicatoren, daar vroeg u naar. Daar stel ik vooral de vraag terug: laat weten waar u dan behoefte aan heeft. Onzes inziens hebben wij een redelijk compleet plaatje, nadat de Rekenkamer daar terecht een aantal opmerkingen over heeft gemaakt, over de indicatoren. Ja, dan heb ik alleen nog de heer Erkamp, die dan nog een oproep deed voor het duidelijk stellen van doelen door het College. Ja, daar heb ik denk ik ook al het een en ander over gezegd. Volgens mij tot zover in de eerste termijn, voorzitter.

De voorzitter: Oké. Dan stel ik voor dat wij nu schorsen. Anders is het Prandium dicht en krijgt u niks meer. Daar wordt u heel chagrijnig van. Dan schorsen wij nu voor drie kwartier. Het is 13.05 uur, dus om 13.50 uur terug. Dan gaan we dan door met de tweede termijn. Akkoord?

[SCHORSING]

De voorzitter: Oké, ik heropen de vergadering. Ik krijg langzaam een beetje het 'tien kleine negertjes'-gevoel hier maar als dadelijk de POVI aan de orde komt ... Goed dames en heren, wij beginnen aan de tweede termijn voor de commissie en ik denk dat u allemaal met twee minuten spreektijd genoeg zou moeten hebben. Mocht dat niet lukken, dan zal ik een oogje dichtdoen. En ik begin weer bij mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. En veel dank voor de beantwoording. Volgens mij kunnen we inderdaad met elkaar concluderen dat er een ontzettend goed rapport van de ZRK ligt, waar een goede aanbeveling in staat waar we ook echt mee aan de slag moeten. Ook D66 ziet wel dat er veel gebeurt en aan het gebeuren is rondom het dossier waterkwaliteit en is dan ook heel blij met de toezegging om jaarlijks op de hoogte te worden gehouden. En als commissie hebben we ook meegedacht met verschillende mogelijke oplossingen waaronder het verkennen van extra drinkwatergebieden, verdere uitbreiding van de reinigingsinstallaties in de toekomst of maar water gaan drinken uit plastic flessen, maar D66 is van mening dat we eigenlijk het probleem wel zo dicht mogelijk bij de wortels moeten aanpakken. En dat betekent de kwaliteit van ons water verbeteren. Onder andere door te gaan voldoen aan die Kaderrichtlijn Water. En op de langere termijn is dat een duurzame en ook een goedkopere oplossing dan het probleem maar voor ons uit blijven schuiven en de waterkwaliteit verder te laten verslechteren. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Schuurding.

Mevrouw Schuurding (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Het is goed om te horen dat er inderdaad ook vanuit GS al veel actie ondernomen wordt op dit dossier. En dat er inderdaad over zoveel onderdelen hiervan zoveel gesprekken plaatsvinden. Ik wil me wel misschien een beetje aansluiten bij wat de heer Nijsskens eerder al zei. Het is voor ons natuurlijk af en toe lastig om in te schatten wat er allemaal

besproken wordt en wat dan de effecten van deze gesprekken zijn maar we zullen onder andere de aangekondigde mededelingen portefeuillehouder afwachten. Misschien toch een beetje daarop vooruitlopend: wordt daar ook ingegaan, als het gaat om het convenant, op wanneer het convenant zelf en de effecten daarvan geëvalueerd worden? Want dat is wel iets waar wij ook benieuwd naar zijn. Ik vind het ook fijn om te horen dat we jaarlijks over het Programma Drinkwater geïnformeerd zullen worden zodat we dit, als het nodig is, ook kunnen bespreken. Nog los van de discussie dit jaar rondom de nieuwe POVI. De ZLK vraagt specifiek om specifieke beleidsdoelen voor drinkwater dus een vraag die ik nog heb, is inderdaad: komen die beleidsdoelen ook duidelijk terug in dat informerende stuk in plaats van alleen de maatregelen waar wij aan werken? En dan misschien nog een vraag via de voorzitter, want ik geloof niet dat ik die aan GS mag stellen, over de aanbeveling die aan PS gedaan is. Ik heb gewoon persoonlijk niet helemaal helder wat wij verder nog zouden moeten doen om die aanbeveling aan onszelf te implementeren en wat daar het normale proces voor is. Dus misschien is het goed als we het daar straks nog even specifiek over hebben. Tot zo ver.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mijnheer Hoks .

De heer Hoks (PVV): Dank u wel, voorzitter. Wij danken de Gedeputeerde voor de antwoorden en voor het verhelderen met betrekking tot de normen. En we zijn heel erg blij met de toezegging die gedaan is. Tot zover.

De voorzitter: Oké. Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, nog nooit eerder was het college het zo eens met de Rekenkamer. Dat waren woorden van de Gedeputeerde, die zijn blijven hangen. Dat moet de Rekenkamer, denk ik, helemaal goed doen. Bedankt voor de beantwoording van de vragen. Dat gemiste kwartiertje heb ik uiteraard met grote belangstelling teruggeluisterd. Blij met de beantwoording, ook vooral als het gaat om de bruinkoolwinning. Daar werden door de collega's, heb ik teruggeluisterd, een aantal aanvullende vragen over gesteld. Eén vraag is bij mij blijven hangen en dat gaat over het feit dat we niet alleen onttrekkingen hebben maar natuurlijk ook lozingen. En het gezag, bevoegd gezag, kan natuurlijk al naargelang het gebied verschillen. En nu hebben we eigenlijk gevraagd of er ook risico's zijn, ik noem het maar, voor de blinde vlekken. Want als gebieden niet nauwkeurig afgebakend zijn, niet duidelijk afgebakend zijn, of als de bron ergens in dat grensgebied zit of niet direct te traceren is, zijn daar risico's dat we dan met zijn allen niet naar een gebied kijken? Nou, de collega, de heer Huizing van de BBB, legde – en dat is in onze optiek volledig terecht – een legitiem verband tussen industriële windturbines en waterbescherming en waterwingebieden. In Lomm gemeente Venlo staat zoiets mogelijk in de steigers dus we hadden daar in het voorgaande punt sowieso iets over willen zeggen. Nu hadden we in het verleden, en daar sluit ik bijna mee af, nogal wat campagnes gezien die bedoeld waren voor waterbesparingen. Douchekoppen, minder lang douchen, de tuin niet meer zo veel sproeien en we hadden ook gehoord dat besparen tot maximaal 20% effect heeft. Maar we hebben ook een ander zorgenkindje en dat zijn namelijk medicijnresten. En eigenlijk roep ik u op, via de voorzitter, om toch misschien eens wat krachtiger te pleiten en te lobbyen, binnen nationaal verband voor ook een bewustwordingscampagne als het gaat om medicijngebruik en water. Daar kun je dus zeker de artsen maar ook de apothekers natuurlijk mooi bij betrekken. Even kijken, over het convenant heeft mevrouw Schuurman al het één en ander gezegd. Eindconclusie voor ons is in ieder geval dat het grote winstpunt is dat het aspect drinkwater binnen het totale waterplaatje prominenter op de kaart komt te staan met alle aspecten die daarmee gepaard gaan. Dus daar gaan we het dit jaar in allerlei beleidsstukken, denk ik, nog meer over hebben. Bedankt en dat was het voor ons.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, dank u. Dank ook aan GroenLinks die in ieder geval wil meedenken over het voorstel, of het idee dat ik geopperd heb om over na te denken. En we hebben net ook even heel kort gefilosofeerd, een pilot zou natuurlijk een grote industriële klant van WML kunnen zijn die relatief dicht in de buurt van een waterzuivering van het waterschap zit, om daar een keer een proef mee te doen. Al is het maar een theoretische proef in hoeverre dat het qua kuubs en qua kwaliteit mogelijk is. Het zou mooi zijn als dat een vervolg zou kunnen krijgen. Ja, aanbevelingen aan GS, de vorige spreker had het er eigenlijk ook over, prioriteit toekomstige beschikbaarheid en voldoende drinkwater. Voldoende heeft natuurlijk twee kanten: of een heel groot aanbod of inderdaad een beperkende vraag. En refererend aan de pilot, wat ik net opperde, zou inderdaad de vraag om via andere stromen te kunnen voorkomen dat hoogwaardig drinkwater nodig is voor functies die ook met laagwaardiger water toe kan. Dat kan natuurlijk ook leiden tot een betere voldoende drinkwaterbeschikbaarheid. Dus als GS daar iets over wil zeggen of ze die eerste aanbeveling ook in dat licht zien, dus niet alleen gewoon zeggen: besparing lukt niet. Ik denk dat besparing op verschillende wijzen kan plaatsvinden. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Hendriks.

De heer Hendriks (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ja, de Gedeputeerde heeft in zijn reactie, denk ik, voldoende aangegeven dat goed drinkwater goed op het vizier bij de Provincie zit en dat we in het voorjaar, c.q. mei, geïnformeerd worden hoe dat verder wordt aangepakt. Ja, dat is voor ons even op dit moment voldoende.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Dank u wel, voorzitter. Ook dank aan de Gedeputeerde voor de beantwoording van de vragen. Ik wil nog even terugkomen op hetgeen LOKAAL-LIMBURG inbracht bij monde van de heer Van den Beucken over medicijnresten. We hebben vanmorgen wel stilgestaan bij een aantal andere mogelijke oorzaken van drinkwatervervuiling, qua watervervuiling in zijn algemeenheid. Het rapport RIWA Maas 2023 gaf heel duidelijk aan dat de grootste zorg op dit moment ligt bij de vervuilingen die uit het stedelijk afvalwater komen. Dat daar de toename van de problematiek het grootst is. En dat wil ik ook even relateren aan het feit dat we in de beschermingsmaatregelen in beschermingsgebieden praten over een termijn van 25 jaar, zeg maar, dat het water onderweg is naar een drinkwaterwinpunt. En daarbij moeten we niet vergeten, en die teneur bespeur ik weleens, dat er in het verleden natuurlijk op allerlei gebied al heel veel maatregelen genomen zijn om de drinkwaterkwaliteit te verbeteren en dat de effecten daarvan ook nog onderweg zijn. Dus we moeten voorkomen dat we als politiek in een situatie komen dat we de klepel compleet de andere kant op laten slaan. En in die zin vraag ik ook wat realiteit in dezen. Tot zover.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb even een vraag aan de heer Nijenhuis. Want ja, dat je dat met enig realisme moet betrachten, dat begrijp ik. Maar als het om medicijnresten gaat, dan gaat het natuurlijk wel, denk ik, voor een groot deel over oppervlaktewater. En dat is, denk ik, wat, een snellere doorloop heeft dan die 25 jaar of zie ik dat verkeerd?

De voorzitter: Mijnheer Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Nou ja, ik hoef niet de technische vraag te beantwoorden, maar het oppervlaktewater gaat natuurlijk op een gegeven moment ook voor een deel de grond in en zal via die grondwaterlagen ook uiteindelijk in de ondiepere eerste en misschien op heel lange termijn ook nog eens in de diepere grondwatervoorziening terechtkomen en vandaaruit toch wel een probleem vormen. Dus ik onderschrijf uw mening dat de resten uit de antropogene bron misschien op dit moment wel het meest urgent zijn om aan te pakken. En wat ook onze geachte mevrouw Wesseling zei, pak de zaken wel bij de bron aan en probeer daar te voorkomen dat over 25 jaar niet gerepareerd hoeft te worden.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken.

Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, even een kleine aanvulling, daar bedenk ik zo een vraag bij, ik heb het dus ook over menselijke medicijnresten vooral, want ook daar zijn natuurlijk ook zaken van terug te vinden in het water. Ik heb het dus niet alleen over de zaken die uit de primaire sector komen. Dat u dat even weet.

De heer Nijenhuis (BBB): Dan praten wij over dezelfde medicijnresten, want menselijke medicijnresten, zoals u dat noemt, dat is een veelvoud van wat er onder de bronnen uit aan medicijnresten komt.

De voorzitter: Ja, u had het over stedelijk afvalwater. Bij mijn weten staan daar geen koeien in dus ... Mijnheer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Voor we straks alle boerderijdieren afgaan wil ik GS toch eerst bedanken voor de beantwoording in eerste termijn. Die was vrij helder. En nu heb ik nog twee dingen: als eerste wil ik graag namens mijn partij duidelijk maken dat wij het een heel slecht idee vinden om de richting op te gaan dat drinkwater straks alleen nog in plastic flesjes te koop is. Want daar zijn onze inwoners van deze basisvoorziening aan de Nestlé's van deze wereld overgeleverd. Wat van ons allemaal is moet ook van ons allemaal blijven is mijn mening. Dan had ik nog een idee of vraag uit de eerste termijn die nog open is blijven staan en die gaat om vooral goede oplossingen en praktijkvoorbeelden actief te gaan delen met de diverse sectoren zoals bouw, industrie en landbouw. Dit omdat het ook een gezamenlijke opgave is om de drinkwatervoorzieningen kwalitatief en kwantitatief op orde te krijgen en waarvan alle partijen ook medewerking op dit dossier mogen verwachten als overheid. Hoe staat het College erin om dat te gaan doen? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Dank aan de Gedeputeerde voor de antwoorden. De vraag die nog een beetje blijft hangen is, is GroenLinks nu overtuigd van de actieve inzet van het College? Zoals de Gedeputeerde hier aan tafel zit durf ik rustig te zeggen 'ja'. Maar de Gedeputeerde die zinnen in de reactie opschrijft 'als het nationaal beleid voor nitraat het beoogde effect heeft, als bestrijdingsmiddelen niet uitspoelen, ja, dan hadden we geen probleem'. Dan klinkt dat bijna als een andere Gedeputeerde. En ik weet niet van ons nog 'Wie van de Drie' kent maar ik zou haast willen vragen wil de echte Gedeputeerde nu opstaan? Dus ik vraag om wat duiding bij wat ik toch wel als heel defensieve tekst lees.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u, voorzitter. Ik had eigenlijk een beetje dezelfde vraag als mijn voorganger met als enige een voorbeeld over dat in het stuk, volgens mij, ook staat dat we geen nieuwe bronnen gaan zoeken totdat dat nodig blijkt – zo heb ik het in elk geval gelezen – en dan wordt hier gezegd: ja, maar we gaan er wel actief naar zoeken. Dus, zeg maar, de toon die ik ook heb gelezen uit het stuk, vandaar ook de vraag over die risicoafweging, het klinkt gewoon anders dan wat hier nu wordt gezegd. En wat hier op papier staat, dat blijft toch iets langer hangen.

De voorzitter: Oké. Mijnheer Erkamp nog?

De heer Erkamp (50PLUS): Ja, dank u wel, voorzitter. Dank aan de Gedeputeerde voor de antwoorden. De huidige situatie, hoewel er momenteel geen collectief watertekort is in Limburg wordt de toekomstige de drinkwatervoorziening als kwetsbaar beschouwd. Factoren zoals klimaatveranderingen en bevolkingsgroei kunnen beschikbaarheid van drinkwater in de toekomst beïnvloeden. Door de verminderde waterkwaliteit zijn extra zuiveringsstappen nodig wat leidt tot hogere productiekosten voor drinkwater. Deze kosten zullen naar verwachting stijgen als er geen maatregelen genomen worden om de kwaliteit te verbeteren. Om drinkwater te besparen zou bij ieder nieuwbouwwoonproject een regenbuffer aangelegd kunnen worden waarmee de toiletten worden doorgespoeld. Dit is maar even terzijde gezegd. Dank u wel.

De voorzitter: Oké. Dat was de tweede termijn van uw commissie. Ik geef het woord aan de heer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Dank u wel, voorzitter en dank aan de commissie voor de opmerkingen en vragen nog daarop. De echte Gedeputeerde zit hier en dat zal de heer Sol direct geruststellen. Nee, ik ben niet de AI-variant, nee, ik zit hier echt. En ook de woorden die op papier staan, ik snap wat u zegt maar tegelijkertijd ik meen wel echt 100% en ik hoop ook dat dat uit de reactie van het College wel is gebleken, dat die urgentie bij ons hoog op de agenda staat. Wat niet wil zeggen dat wij dan zeggen ja, dan moeten we ook maar alles op de schouders van deze Provincie nemen. Dus daar waar het gaat, en dan gaat het specifiek over het mest- en het gewasbeschermingsbeleid, daar zou je als Provincie zeker dingen in kunnen doen maar dan kom ik nog even terug op wat ik in mijn eerste termijn heb gezegd, en laat ik dat dan illustreren met een voorbeeld waarom we daar zo inzitten, we hebben ook in het verleden, of nu nog steeds natuurlijk, uitdagingen op het gebied van stikstof. En daar heeft in het verleden de Rijksoverheid van gezegd: wij zullen daar geen generiek beleid op nemen. Toen hebben de Provincies Limburg en Noord-Brabant zelf wel een stuk van die verantwoordelijkheid genomen. Die hebben, in overleg met de sector, in onze Omgevingsverordening voorwaarden gesteld aan de stalemissies per 1 januari 2030 wat tot 85% emissiereductie gaat voor een aantal intensieve sectoren. Daar hebben we afspraken met elkaar over gemaakt en daar zijn ondernemers op gaan anticiperen, daar hebben mensen op geïnvesteerd. Sommigen hebben dus al met allerlei technieken, waar nu ook weer discussie over is, maar hebben zich helemaal vast eigenlijk geïnvesteerd om die doelen te halen. En vervolgens komt er later de uitspraak over de ... [4:05:36]. Daar kun je van alles vinden maar die was er. En vervolgens geeft nu een aantal jaren achter elkaar een Rijksoverheid, meerdere kabinetten, op een aantal punten niet thuis. Met onduidelijkheid over generiek beleid. En in de tussentijd zitten een aantal ondernemers die tien jaar geleden al hebben geïnvesteerd omdat de Provincie daarop vooruitliep, nu helemaal klem. En dat gebeurt er dus als je op het regionaal niveau al allerlei maatregelen gaat nemen zonder dat je nou eigenlijk weet waar het met het landelijke beleid naartoe gaat. En ik heb ook afgelopen maandag samen met collega's van andere provincies, van andere waterschappen – ik vertel u, dat gaat van alle partijen, van helemaal links tot helemaal rechts – allemaal dezelfde oproep gedaan, namelijk beste minister van LVVN in dit geval, geef duidelijkheid wat je gaat doen met dat mestbeleid. En dat kan misschien heel veel zijn, dat kan heel weinig zijn

maar dan is het wel duidelijk en kunnen vervolgens de regionale overheden door. Dus dat, denk ik, kunt u ook teruglezen in de reactie die het College heeft gegeven. En daar blijven wij ook scherp op. En wij zullen daar in ieder geval, zijn wij niet voornemens om daarop te gaan bewegen omdat we echt vinden dat daar waar het een Rijksbevoegdheid is, dat is ook echt een Rijksbevoegdheid, dat de Rijksoverheid daar dus eerst moet gaan zeggen wat gaat zij doen. En dat vervolgens wij ook echt aan de lat staan voor de opgave die dan overblijft. Maar wel in die volgorde. Dus dat leest u daarin ook terug, wat dus niet wil zeggen dat we op de punten waar wij aan de lat staan zeer enthousiast zijn en ook echt de urgentie voelen om het te doen. Dan nog even de vragen die ...

De voorzitter: Mijnheer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank voor deze duiding. Dat helpt in ieder geval. Dat had ik in ieder geval er zo niet uit gelezen. Het neemt mijn zorg bepaald niet weg als het gaat over hoe wij ons verhouden tot de landelijke overheid maar dat is een discussie van een heel andere orde dus die wil ik hier vooral niet voeren.

De voorzitter: Oké. Gaat u door, mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Ja, ik had nog een paar vragen over, ik loop ze gewoon nog even langs. Mevrouw Wesseling, uw betoog, ik denk vooral een oproep om daar samen aan te blijven werken, ook met Provinciale Staten doen wij zeker. Mevrouw Schuuring vroeg nog naar staat er in die mededeling ook iets over de evaluatie van het convenant nadat het afgesloten is? Als ik het me nu herinner staat dat er niet heel uitgebreid in maar we zullen zorgen dat daar ook nog een passage aan gewijd is hoe het dan ná het sluiten van het convenant verdergaat. Ja, de beleidsdoelen had u het nog over, wanneer gaan we het hebben over die beleidsdoelen? We hebben natuurlijk een Provinciaal Waterprogramma. Dat bespreekt u tweejaarlijks in de Staten. Volgens mij wordt dat volgend jaar pas besproken als ik het goed zeg. De tweede evaluatie wordt volgend jaar pas besproken. En als het echt gaat om de beleidsdoelen die we zouden moeten stellen, daar zijn uw Staten volledig aan zet. Ofwel bij een herijking van het Provinciaal Waterprogramma of straks bij het nieuwe Provinciaal Waterprogramma. Dus dat is in ieder geval waar de beleidsdoelen in ... [4:08:18].

De voorzitter: Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. In het rapport geeft de Zuidelijke Rekenkamer aan dat ze eigenlijk vragen om specifieke beleidsdoelen als het gaat om drinkwater omdat de beleidsdoelen die de Provincie op dit moment heeft vaak over waterbeleid in het algemeen gaan en veel breder zijn. En dus ook specifieke beleidsdoelen te ontwikkelen als het specifiek gaat om drinkwater. Is dat dan iets wat we niet gaan doen totdat het nieuwe Waterprogramma aan de orde is? Want dat vind ik een vrij lange termijn, eerlijk gezegd, om daarmee te wachten.

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Wij wachten er niet mee. Dus bijvoorbeeld het Limburgs Programma Drinkwater, daar zijn we nu mee aan de slag. Dat stellen we ook met elkaar vast en dat zullen we uiteindelijk ook moeten gaan doorvertalen in het Provinciaal Waterprogramma. Dat zal daar wel een keer in verankerd moeten worden. Dat zal misschien nog enige tijd duren, wat niet wil zeggen dat je je niet al eerder dan aan de dingen gaat houden die je dan met WML afsprekt in het Limburgs Programma Drinkwater. Dus alles moet uiteindelijk zijn doorvertaling krijgen. Maar helemaal met u eens, je zult eerder moeten werken aan formulering van wat moet er dan gebeuren. Als u snapt wat ik

bedoel.

De voorzitter: Vervolg vraag, mevrouw Schuurin?

Mevrouw Schuurin (PvdA): Ja, want inderdaad is het mij, ik snap niet helemaal wat de Gedeputeerde bedoelt denk ik. Want ik ben het met u eens dat u zegt dat het goed is dat we daar nu al aan werken, maar als we dingen gaan doen zullen we toch vooraf moeten weten wat we daarmee willen bereiken. En dat dat zijn dan, volgens mij, de beleidsdoelen. Dus wat ik vraag in dat informerende stuk, niet alleen maar een lijstje maatregelen te zetten maar ook wat we daarmee betrachten te bereiken. En volgens mij zijn dat dan de beleidsdoelen of ziet de Gedeputeerde dat anders?

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Nee, dan denk ik dat ik snap waar de miscommunicatie ... Dus natuurlijk neem je daarin ook op wat willen we eigenlijk bereiken en welke maatregelen neem je daarom. Als je dat zou omschrijven als de doelen, dan helemaal met u eens dat het erin moet staan. Ik beschouwde het meer als heel formeel dat uw Staten uiteindelijk doelen mogen stellen. Dat doe je in beleidskaders, dat doe je in het vaststellen van een Provinciaal Waterprogramma. Als je dan heel formeel kijkt dan zijn dat de doelen. Maar natuurlijk nemen wij in zo'n programma de ambities, doelen, hoe je dat wilt noemen, daar wel in op. Het is niet alleen maar het setje aan maatregelen maar ook wat je wilt bereiken. Het betoog van de heer Hoks was kort en krachtig, dank daarvoor. De heer Van den Beucken vroeg nog naar blinde vlekken in de vergunningverlening. Het is niet zo dat wij plekken hebben in Limburg waar we helemaal niet kijken wat er gebeurt omdat daar niemand bevoegd gezag is of zo, dus dat niet. Wat wel in zijn algemeenheid ingewikkeld is, is als je een vergunning bijvoorbeeld gaat actualiseren op een waterlichaam dat niet voldoet aan de Kaderrichtlijn Water, wanneer is dat dan KRW-proof genoeg zeg maar? Dus dat is bijvoorbeeld wel een uitdaging waar wij mee worstelen als Provincie maar ook als waterschap/gemeente: wanneer reduceert iemand genoeg als je weet dat als je misschien zelfs de hele lozingsvergunning weghaalt het waterlichaam nog steeds niet zou voldoen. Dat is eigenlijk de discussie die je nu ook bij stikstof ziet over wat ze dan noemen additionaliteitsvereiste. Dus wij hebben ook aan de minister gevraagd: kom nou met een duidelijk handelingskader hoe decentrale overheden daarmee om moeten gaan: wanneer het goed genoeg is en wanneer een ondernemer kan zeggen 'dan heb ik genoeg inspanning geleverd'. Dus dat zijn wel degelijk vragen die wij hebben. U vroeg ook nog naar medicijngebruik, daar ging het ook nog even over in de interruptie van de heer Nijenhuis. Ja, dat is ook een thema dat wij via het IPO wel degelijk agenderen. Dus dat doen we niet als Provincie los maar dat wordt ook in het gezamenlijk interprovinciaal overleg besproken.

De heer Nijskens deed nog de suggestie kunnen wij dan niet ook pilots doen naar aanleiding van het ... [4:11:41] experiment? Sterker nog, die worden ook en dat gaat misschien nog breder dan wat u inbracht, daar worden ook nog pilots in opgezet of die lopen al. Wij als Provincie hebben bijvoorbeeld bijgedragen aan de subsidiëring van de zuivering van Verdygo in Weert wat een heel innovatieve waterzuivering is. Ik weet dat de regio Midden-Limburg in het kader van de regiodeal ook werkt aan een projectvoorstel voor een bedrijventerrein, bijvoorbeeld waar heel veel water, industrieel water wordt gebruikt om te kijken of je daar niet slimmer mee om kunt gaan. Daar zijn we ook als Provincie natuurlijk in financiële zin bij betrokken. Dus als u wilt, kunnen we u daar best gerust een keer over informeren wat dat voor pilots zijn en wat dat precies behelst.

Even kijken, dan, u vroeg nog, ja, het ging eigenlijk voornamelijk over die besparing. Of het niet een oplossing kan zijn om dat te duiden? Ja, daar zien we dus wel degelijk heil in en daarom steunen we dat soort initiatieven ook.

De heer Hendriks had verder geen vragen.

Mijnheer Nijenhuis zei iets over de klok en de klepel maar ik ben het helemaal met u eens dat het niet naar de andere kant moet doorslaan. Daarom staat ook in de bestuurlijke reactie van GS daar waar het gaat om nutriënten: het is misschien nog niet overal op orde maar er is wel degelijk de afgelopen jaren een forse verbetering opgetreden. En het einde van die verbetering is ook nog niet in zicht omdat, zoals u terecht aangeeft, een aantal effecten ook nog op moet gaan treden. Dus we mogen ook best af en toe toch trots zijn op wat de afgelopen decennia, en zeker ook wat vanuit de agrarische sector, ook wel is bereikt, maar dat wil niet zeggen dat er niet ook nu nog nieuwe stoffen op kunnen duiken, chemische stoffen, waarvan je vanaf moment 1 wel alert wil zijn dat die niet weer in het milieu terechtkomen en over 25 jaar een probleem zijn. Maar in die zin sluit ik me aan bij uw inbreng.

De heer Wolters, ja, dat we geen water uit flesjes gaan drinken en afhankelijk worden van het grootkapitaal, nee, dat onderschrijf ik natuurlijk volledig, ja. Ik hoorde het u denken. Ja, en inderdaad die pilots met de bouw en industrie steunen we heel graag. In die zin is het ook jammer dat de minister van VRO heeft besloten dat een aantal eisen voor bijvoorbeeld in het nieuwe bouwbesluit sowieso met nieuwe woningen zorgen dat er én grijs water én schoon water is, dat niet als verplichting is opgenomen. Nou, als Gedeputeerde Wonen snap ik dat omdat natuurlijk zorgt voor allerlei kostenstijgingen. Vanuit dit dossier is het dan weer jammer dat je die kans eigenlijk gemist hebt en daarmee ook een prikkel voor de markt om daadwerkelijk ergens in te gaan investeren, om te gaan innoveren, omdat de juridische prikkel dan misschien ontbreekt. Maar het heeft wel onze aandacht. Even kijken, de heer Sol. Ja, ik heb u hopelijk kunnen overtuigen dat de ervaren Gedeputeerde hier nog steeds op de stoel zit.

En mevrouw Boven, tot slot, vroeg ook nog: er staat toch in het rapport dat we niet op zoek gaan naar nieuwe bronnen? Ik lees het als, en zo is het denk ik ook bedoeld, we hebben tot 2030 niet direct een behoefte aan aanvullende bronnen omdat we tot 2030 nog geen probleem hebben. Maar juist ook verder naar de toekomst toe moeten we natuurlijk wel nadenken over hoe we dat dan ook zo houden en hoe we genoeg drinkwater houden voor de toekomst. En dan horen nieuwe bronnen wel degelijk tot de mogelijkheid en daarom gaan we dat dus ook nu al verkennen omdat het niet nu urgent is maar wel in de toekomst urgent kan worden. En dan is het misschien te laat en dat is de duiding daarvan. De heer Erkamp, daar heb ik geen aanvullende vragen meer van gehoord dus dat was het, voorzitter.

De voorzitter: Mijnheer Erkamp. O, ik dacht dat u nog, nou ja, oké. Dan was er ook nog een vraag aan mij gesteld: hoe kan PS aanbevelingen aan zichzelf implementeren? Dus ik moet even zeggen, wij hadden het er net even over, wij hebben al wat afspraken gemaakt over hoe wij u regelmatig op de één of andere manier toch relevante ZRK-onderzoeken bij stukken doen. Dan moeten we even nakijken hoe dat precies werkt. We zouden dit geval, want dit is echt een aanbeveling om bij volgende Statenvoorstellen of andere voorstellen de conclusies en aanbevelingen te betrekken, dat we in elk geval afspreken dat we bij die voorstellen die dan komen, in de agenda nog een keer het overzicht van de conclusies en aanbevelingen toevoegen zodat u ze niet vergeet. Ik denk dat het wat ver gaat om van het College te gaan vragen om in elk stuk twintig pagina's te wijden aan hoe ze nou met die conclusies en aanbevelingen omgegaan zijn, dat is ook niet zo effectief lijkt me. Zou dat voor deze in elk geval een afspraak kunnen zijn? Dat we dat zo doen. Dan kijk ik met name naar de Griffie. Dat staat er dus gewoon in het lijstje van documenten wat dan bij het stuk gevoegd is. Dan kunt u dat zelf nog verifiëren? Ja?

Nou, dan zijn we aan het einde gekomen. Ik heb voor mijn gevoel, ja, er zijn wel een aantal actiepunten genoemd en wat afspraken over dingen die nog toegezonden worden enzovoorts. Ik heb één **toezegging** genoteerd en dat is dat u de Staten jaarlijks een informerend stuk stuurt, en jij had dat heel mooi geformuleerd, veel beter dan ik, **dat we jaarlijks een informerend stuk krijgen over de stand van zaken Limburgs Programma Drinkwater**. Ja? Een vraag vanuit het College.

Gedeputeerde Theuns: Een verhelderende vraag, nee, zouden we dan wel nadat die de eerste keer is geweest, dat we die toezeggen dan ook kunnen afdoen. Anders wordt het zo'n eeuwigdurende toezegging met ...

De voorzitter: Ja, **dus we spreken af dat u dat elk jaar doet.** En dat controleren we één keer en dan gaat hij eraf. Ja? Is goed. Dan zijn we daarmee aan het einde van dit, oh nee, wacht even, de formele vragen, houdt u vast: vindt u dit Statenvoorstel behandelrijp? Wie niet? Geen handjes voor niks. Dan de vraag of dit een hamerstuk is of een behandelstuk. Wie vindt dat het een hamerstuk moet worden? Niemand. Mevrouw Schuur en mijnheer Hendriks, had u ook ... Ja, nou, maar dat betekent dat de anderen dat niet vinden en dan wordt het dus een bespreekstuk. Ja? Dan gaat het dus als bespreekstuk naar de Statenvergadering van 7 februari. Ik schors even de vergadering voor een paar minuutjes. Dan kunnen eventueel woordvoerders wisselen. Akkoord? En uw voorzitter gaat trouwens ook wisselen. Ik ga even daarachter ...

[SCHORSING]

De voorzitter: Goedemiddag samen, ik neem het stokje over van mevrouw Depondt. En dan begin ik even bij mevrouw Wesseling, want die had toch nog een opmerking. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. We gingen net best wel snel over de stemming heen voor bespreekstuk of hamerstuk. Ik moest het even laten bezinken, maar volgens mij hebben we veel meer met zijn allen de behoefte om door te praten over de stukken die hieruit voortkomen dan over het ZRK-rapport zelf. Tenminste, ik merkte een beetje dat dat leefde. Dus ik wilde misschien even verzoeken om de stemming nog een keer opnieuw te doen, ook om onze eigen tijd mogelijk te besparen.

De voorzitter: Mijnheer Nijenhuis, BBB.

De heer Nijenhuis (BBB): Ja voorzitter, wellicht is het een idee op suggestie van mevrouw Wesseling om dat nog even voor de verschillende fracties naderhand door te geven, zoals we dat bij het vorige agendapunt ook gedaan hebben. Een aantal fracties wilde nog even naderhand laten weten of ze het wel of geen bespreekstuk vonden.

De voorzitter: Ja, dat is een goede vraag. Ik weet eerlijk gezegd ook het antwoord daarop niet. Om te voorkomen dat alles te lang blijft liggen, ben ik eigenlijk voorstander om gewoon de stemming te doen. En niet zozeer op de inhoud van het rapport zelf, maar wat eruit voortkomt en wat mevrouw Wesseling ook benoemt. Of dit een hamerstuk is of een bespreekstuk, dat is even de vraag. Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ik ben het helemaal, in principe, met mevrouw Wesseling eens. Alleen, voor mij geldt hetzelfde weer dan ik in het voorgaande agendapunt ook gezegd heb: dat ik er behoefte aan heb om dat even terug te koppelen. Ik heb dat tussen de middag geprobeerd, het is niet gelukt. Zal nu ook even niet lukken, maar ik laat dat zo snel mogelijk weten.

De voorzitter: Mijnheer Sol heeft een opmerking.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u. Ik heb die behoefte ook wel. Ook omdat ik niet de normale woordvoerder ben over dit onderwerp. Dus ik zou het ook wel fijn vinden om dat even terug te koppelen. Maar ik wil best afspreken dat we dat uiterlijk maandag ...

De voorzitter: Juist, dat was ook mijn verzoek.

De heer Sol (GroenLinks): ... voor 11:00 uur of iets dergelijks, zullen laten weten.

De voorzitter: Dan verzoek ik van alle fracties uiterlijk maandag 12:00 uur aan te geven of zij het een hamerstuk of een bespreekstuk vinden. Mijnheer Wolters.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Dan om het heel duidelijk te hebben of het een hamerstuk of een bespreekstuk is, het rapport van de ZRK en de aanbevelingen wel of niet overnemen. Niet de discussie van 'hoe krijgt dat een vervolg'.

De voorzitter: Correct.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja oké, dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Schuurding.

Mevrouw Schuurding (PvdA): Om even te voorkomen dat het ... Is het dan niet handiger om te zeggen dat op het moment dat iemand het toch een bespreekstuk wil maken, dat die dat dan maandag voor 11:00 uur moet laten weten, in plaats van dat we allemaal een mailtje moeten sturen? Dat lijkt me dan praktischer.

De voorzitter: Wat uw commissie wil. Het antwoord van mevrouw Schuurding? Dus degenen die het wel een bespreekstuk achten: 11:00 uur indienen bij de Griffie. Oké, dan is dat helder. Dan, mevrouw Wesseling? Ja?

T9637 Gedeputeerde Theuns zegt toe de Staten jaarlijks te informeren over het Limburgs programma drinkwater.

12.2 Sonderend stuk Aanscherping Provinciale Omgevingsvisie Limburg

De voorzitter: Dan gaan we beginnen met het eigenlijke stuk waar ik voor ben aangeschoven: 12.2. We lopen aardig voor op het programma, dus ik hoop dat ook zo te houden. De collega had de vaart erin, inderdaad. Dus als we de vaart erin kunnen houden, dan hoop ik voor 18:00 uur jullie naar huis te kunnen sturen. We gaan beginnen. Sonderend stuk Aanscherping Provinciale Omgevingsvisie Limburg. Met de nazending van gistermiddag bent u geattendeerd op de beantwoording van technische vragen van de BBB en de VVD. En vanmorgen hebben we nog een brief van Natuur- en Milieufederatie gekoppeld aan het agendapunt, waarop u vanmorgen geattendeerd bent. Dit agendapunt bespreken we in één termijn. U krijgt vijf minuten spreektijd en Gedeputeerde Staten krijgt straks 35 minuten. Ik verzoek u in uw bijdrage in te gaan op de sonderende vragen zoals ze gesteld zijn. Ik verzoek u, net zoals mijn collega, op de vergaderorde. Dus met handopsteken krijgt u het woord en spreken via de voorzitter. En dan gaan we beginnen op mijn rechterzijde, bij de BBB, mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik begin gewoon gelijk, want we hadden best wel wat vragen en een paar opmerkingen. In de discussiebladen zien wij een kaartje van Limburg staan. Zijn deze kaartjes decoratief of inhoudelijk? Op bladzijde 6 van het sonderende stuk, bij Toekomstvisie 2050, mis ik de visie op de landbouw. Als BBB vinden wij deze heel erg belangrijk. Ga ik naar vraagstuk 1:

gebiedscategorieën. BBB wil het bij het aanwijzen van primaire land- en tuinbouwgebieden toegevoegd zien worden bij de verdere uitwerking van de POVI. Kan de Gedeputeerde dit meenemen? Daarnaast zien wij als BBB het platteland als separate gebiedscategorie. Dit als een plek waarin de dorpskernen, groenblauwe mantel en de land- en tuinbouw moeten gaan landen. Dit platteland dient als geheel integraal onlosmakelijk ecosysteem te zijn voor het welzijn van haar bewoners en daarmee ook de brede welvaart op het platteland. Groenblauwe mantel, vraagstuk 2.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol, mevrouw Schuurding heeft een vraag.

Mevrouw Schuurding (PvdA): Ja, even om zeker te zijn dat ik het goed begrijp wat de BBB hier noemt. Ik kan me voorstellen dat u zegt: qua beleidsdoelen zien we dat als één gebied. Of bedoelt u ook echt in de ruimtelijke zonering en de harde ruimtelijke ordening één gebied? Want om dan woningbouw allemaal ... Dat begrijp ik niet zo goed.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Het is meer een gedachtegang, uiteindelijk. Omdat we nou alles als separate zoneringen beschouwen zie je heel vaak de losse doelen, de losse integraliteit van ... Als je woningbouw bijvoorbeeld ... Als er een bedrijfslocatie, agrarische bedrijfslocatie vrij komt te vallen, dan kan je dat natuurlijk geschikt maken voor woningbouw. Maar je zou ook kunnen zeggen: hé, in een kernzone, in een dorpskern ligt een bedrijfsactiviteit. Als je de bedrijfsactiviteit zou verplaatsen naar die vrijkomende agrarische bebouwing, dan heb ik in de kern meer woningbouw. Wat uiteindelijk zorgt voor een doorstroom van een bedrijfseconomische activiteit, welke overlast kan veroorzaken, naar het buitengebied, waar het minder overlast geeft. Waardoor er meer woningen vrijkomen in de kernzone, in de dorpskern, waardoor er weer economische leefbaarheid, welvaart en dat soort dingen ... Dus probeer het als geheel te zien en niet alleen maar: hier heb ik een zone blauwgroene natuur en dit en dat en dat. Nee, het is een geheel. Het is een ecosysteem. En het is een gedachtegang waar je eigenlijk mee moet gaan spelen, van: hoe kan ik dat invullen.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens, VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja, misschien kan GS in de beantwoording erop ingaan wat daar de consequenties van zijn als je zoiets doet. Het geschetste voorbeeld lijkt mij veel meer iets voor maatwerk dan inderdaad een direct complete bebouwing in dorpen toe te voegen aan de groenblauwe mantel. En ik zie toch nog wat verschil in functies. Wellicht dat GS in die richting kan reageren.

De voorzitter: Goed. Mevrouw Van der Pol, gaat u verder.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Groenblauwe mantel was ik, vraagstuk 2. Welke wettelijke doelen moeten gerealiseerd worden in de groenblauwe mantel? We zien de vraag of de doelen of de regels centraal staan. Voor ons als BBB zijn regels middelen om de doelen te bereiken en geen doel op zich. In plaats van extensieve landbouw – nog steeds vraagstuk 2 – kunnen we beter spreken van emissiearme landbouw. Het gaat inmiddels om het terugdringen van emissies, zoals uitspoeling onder andere, te realiseren. En als je het dan hebt over 'extensieve landbouw' heb je het over een vorm van landbouw, terwijl je bijvoorbeeld met gesloten teeltsystemen ook uitspoeling kan verminderen.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol, mevrouw Boven heeft een vraag.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, u zei net: wij vinden het doel belangrijker dan de regels. Maar de regels zijn ooit opgesteld om een bepaald doel te bereiken. Vindt u dan nog steeds dat die ... Bedoelt u daar dan mee dat als het doel verandert, dat we ons niet meer aan die regels hoeven te houden die we eerder hebben opgesteld?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik vind het belangrijk om duidelijk te zeggen: wat is ons doel. Neem in de beekdalen, willen we natuurlijk de uitspoeling van nutriënten verminderen. Dan kunnen we allemaal regels opstellen 'je mag dit niet, je mag dat niet', maar uiteindelijk gaat het erom de uitspoeling te verminderen. En daar moet je op spelen, uiteindelijk. En als dus een ondernemer kan aantonen dat hij als gevolg van een bepaalde teelthandeling geen uitspoeling realiseert in het betreffende waterlichaam, dan is hij er toch?

De voorzitter: Mevrouw Boven, aanvullende vraag?

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, ik heb een aanvullende vraag. Want u doet nu een stelling over een doelstelling die úw doelstelling is. En misschien niet van de Staten. Dus volgens mij zit er dan een heel proces vóór, dat bepaalt welk doel wij als Staten het belangrijkste vinden. En dan kan het best zijn dat het doel dat u net noemde, minder belangrijk wordt gevonden dan andere doelen. En vindt u dan nog steeds dat het doel dat, zeg maar, in het voordeel van die ondernemer is, dat hij dan de regels niet hoeft te gebruiken die je met elkaar hebt afgesproken?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik vind het nogal een aanname: doel van de ondernemer. Nee, doel van ons als Provincie. Uiteindelijk de beekdalen, de zonering rondom beekdalen, Maasdal, erosiegevoelige hellingen, dat zijn doelen waarvan wij als Provincie zeggen: wij vinden het belangrijk dat de erosie in het heuvellandschap minder wordt, wij vinden het belangrijk dat de uitspoeling in de beekdalen verminderd wordt. Dat zijn de doelen die wij als Provincie stellen. En dan zeg ik: als je dan die doelen dus behaalt, dan behaal je de doelen. En dan moeten de regels niet zo zijn om de regels te stellen.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens heeft een vraag.

De heer Nijskens (VVD): Ja. Ik vind dat de discussie een beetje raar begint te lopen over ... Heeft u het nu over de zevende Nitraatrichtlijn, die juist generieke regels oplegt om eigenlijk landelijke doelen te halen? Met natuurlijk het grote voordeel dat een generieke regel veel makkelijker te handhaven is dan een heel lokale regel. Of heeft u het over provinciale regels?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Nee, ik heb het echt over als je in zoneringen gebruiksbeperkingen oplegt. Of als je in zoneringen stelt: ik wil een bepaald doel behalen ... Want daar gaat het uiteindelijk om. Bijvoorbeeld, in die groenblauwe mantel zeg je gewoon: daar staan we met bepaalde aandacht voor natuurdoelen functies toe. Maar ook dingen die we liever niet daarin hebben. En daar zit een bepaald doel aan gekoppeld, om een bepaald natuurdoel of een ander doel te behalen. En als dat doel toch behaald wordt, gaat het dan om de regel of om het doel – wordt er gevraagd. En voor ons als BBB gaat het er dan om het doel te behalen en niet om de regel.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens, vervolgvraag?

De heer Nijskens (VVD): Ja, ik kijk ook even naar de vragen die u technisch gesteld heeft. Want die zijn eigenlijk ook allemaal in deze zin. En de Omgevingsvisie is bindend voor degene die hem opstelt en leidend voor de rest. En ik ben het wel met u eens dat als een doel, en eigenlijk zoals mevrouw Boven het formuleerde, als een doel niet bereikt wordt met de regels die we hebben vastgesteld, of het doel is bereikt, dan hoeft je die regels niet meer te doen. Maar ik heb net het idee dat we door elkaar heen spreken. Dus ik begrijp niet goed wat u wilt bereiken. Het lijkt erop alsof u bang bent dat binnen de groenblauwe mantel beperkingen worden opgelegd die grondeigenaren – en dat hoeft niet alleen landbouw te zijn, dat kan ook buiten landbouw zijn – nu niet hebben. Dus ja, ik ben eigenlijk even aan het vissen van, of aan het nadenken van: wat wilt u nou precies concreet? Wilt u dat beperkingen vergoed worden? En door wie dan? Of wilt u helemaal geen beperkingen? Want dat kan natuurlijk ook.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Daarbij wil ik echt bij het eerste stuk aansluiten wat u zegt. Dus als er beperkingen moeten worden genomen, gebruiksbeperkingen – en die zullen er moeten worden genomen – dan vind ik dat ze vergoed moeten worden. Maar als iets voldoende goed is, moeten we niet willen dat er nog een regel wordt opgelegd om de regel op te leggen.

De voorzitter: Mevrouw Boven heeft toch nog een vraag.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel. Want bij uw toelichting had u het ook over natuur. En we hebben het ook over landbouw. En beide dingen vinden wij belangrijk. En het kan best zijn dat die wat anders vragen. Niet per definitie, maar dat kan zijn. En dan kiezen wij met elkaar voor een bepaalde regel. En dan wordt dus het ene doel uit de doelenboom iets minder gerealiseerd dan het andere doel. Dus die regel is een verwoording van wat wij met elkaar afspreken wat wij het belangrijkste doel vinden. Heeft u daar dan ook problemen mee?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ja, ik vind de vraag een beetje ... Want daarin gaat u ervan uit dat een regel een op zichzelf staand iets is, zonder een doel. Maar voor mij, er is gewoon gevraagd: wat vindt u belangrijk? Vindt u regels belangrijk of wilt u op doelen sturen? En dat is een van de vragen die in de keuzevraagstukken staat. En daarin kunnen we als BBB stellen: wij vinden het belangrijk om op doelen te gaan sturen en niet op regels. En ik ben niet bang om beperkingen op te leggen. Als dat nodig is, dan moet dat. Maar dan moet er ook wel worden gekeken naar compensaties en dat soort dingen. Maar ik vind dat een regel op zich geen doel is.

De voorzitter: Mevrouw Boven heeft geen vraag meer? Mijnheer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja dank u, voorzitter. Ik ben toch wel een beetje in opperste verwarring. We hebben het hier over uitgangspunten, keuzevraagstukken voor een verordening. Dat is een pakket van regels. Uiteraard liggen daar doelen onder. Daar hebben we het in het kader van de beleidskaders uitgebreid over gehad. Maar dan kun je toch niet volstaan met te zeggen van: ach, we hebben geen regels meer nodig want onze doelen zijn helder? Dus ik snap het niet.

De voorzitter: Wat is de vraag?

De heer Sol (GroenLinks): Help mij het te snappen.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Volgens mij hebben we het niet over de verordening, maar over de POVI, over de Provinciale Omgevingsvisie. En ik denk dat daar de verwarring ontstaat, mijnheer Sol.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol, gaat u verder met uw betoog.

Mevrouw Van der Pol (BBB): In hoeverre is de groenblauwe mantel, die over hele gebieden staat ingetekend, beperkend voor woningbouw in dorpen en kernen? Mochten er gebruiksbeperkingen optreden in de groenblauwe mantel, dan vinden wij het als BBB belangrijk dat ondernemers gecompenseerd worden voor het nadeel dat ze daarvan ondervinden. Een antwoord bijna op de vraag van mijnheer Nijskens zonet. Natuurareaal, vraagstuk 5. Er staat 4.600 hectare aan extra natuurareaal genoemd. Waar bestaat die uit? Ik kom allemaal verschillende getallen tegen voor de groenblauwe dooradering. Wat is de ambitie die we daarin willen realiseren? Hoeveel hectare is dit concreet? Hoeveel hectare is er tot op heden gerealiseerd? En ik hoor het College vaker zeggen: geen knaken, geen taken. Hoeveel middelen zijn beschikbaar voor de realisatie van de groenblauwe dooradering? Vrijkomende agrarische bebouwing, vraagstuk 11. Als BBB vinden we het belangrijk dat er duidelijkheid komt over de mogelijkheden op vrijkomende agrarische bebouwing en zeker over de mogelijkheden voor bedrijfseconomische activiteiten. Vandaar de vraag: hoe wordt de uitwerking van motie 3077 van mijnheer Nijenhuis meegenomen in de uitwerking van dit keuzevraagstuk? Energie, vraagstuk 14. Er ligt een Energievisie 1.0. Als we dit vertalen naar het ruimtebeslag – hectares van het systeem van opwek, omzetting, transport, opslag en gebruik – zien we graag de uitwerking hiervan in de discussiebladen van de POVI. Het valt niet uit te sluiten dat de geambieerde Energievisie 1.0 een dusdanig ruimtebeslag oplevert dat we weer terug moeten naar de Energievisie. Houdt de Gedeputeerde hier dus rekening mee? In keuzevraagstuk 14 wordt geschetst waar de RES-regio Zuid-Limburg staat ten opzichte van de RES-doelen. Hoe luiden deze getallen voor Noord- en Midden-Limburg? En wil de Gedeputeerde een uitruil tussen regio's overwegen, gezien de beperkingen in regio Zuid? Of andere vormen van duurzame energieopwek meetellen? Het laatste stuk: wonen, vraagstuk 23. In het discussieblad Wonen wordt er gesproken over de keuze voor: een 'straatje erbij', of een 'wijkje erbij'. Als BBB zijn we van mening dat een 'wijkje erbij' niet wenselijk is. En dat dit alleen mogelijk is onder strikte voorwaarden, als er eerst gekeken is naar inbreiding of een 'straatje erbij'. Zou de Gedeputeerde een definitie kunnen geven van 'straatje erbij', 'wijkje erbij' en van grotere uitleglocaties? Omdat het toch allemaal een beetje raakvlakken heeft. En kan de Gedeputeerde uitleggen hoe grotere uitleglocaties bijdragen aan de leefbaarheid in kleine kernen, zonder hun eigen identiteit te kunnen verliezen? Als BBB vinden wij het belangrijk om initiatieven en voorzieningen – bijvoorbeeld woningbouw, detail, horeca – in kleine kernen te faciliteren en te stimuleren. En wij vinden het erg belangrijk om terughoudend op te treden met solitaire woonfuncties in het buitengebied. Binnen de kernrandzones zouden we kunnen meedenken over innovatieve woonvormen. En daarbuiten bij voorkeur in combinatie met een economische functie, zoals de aangenomen motie 3077. Dat was ie.

De voorzitter: Goed, dank u wel. Dan ga ik naar de heer Hendriks, van CDA.

De heer Hendriks (CDA): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, wij hebben dit onderwerp vooral ook procesmatig gezien. En daar zal ik me in mijn bijdrage ook beperken. We worden in de Werkgroep

Omgevingsvisie regelmatig bijgepraat, zowel ambtelijk en als het nodig is aangevuld door de portefeuillehouder. En daarvoor onze dank. En zoals de planning er nu staat, zou dan 12 december 2025 het stuk ter besluitvorming in Provinciale Staten liggen. Er is nog wat verwarring of we over een aanscherping of over een actualisering praten. Ook in deze agenda worden de woorden door elkaar gebruikt. Maar inderdaad denk ik dat het woord 'actualiseren' beter is, want dat heeft minder een lading. De onderzoeken zijn gereed. En het stuk wordt ons sonderend voorgelegd. Wij hebben vooral gekeken of de onderwerpen die erin genoemd worden, of we daar aanvullingen op hebben. En eigenlijk waren ook de vragen als zodanig geformuleerd. Wij kunnen daar positief op antwoorden, met de volgende kanttekening. Als CDA herkennen we ons inderdaad in de keuzevraagstukken. Maar dat betekent niet dat we als fractie al onze inhoudelijke keuzes hebben bepaald. Dat gaan we de komende maanden als fractie intensief doen, in overleg met onze achterban. Aanvullend heb ik wel een opmerking en een verzoek. We zien hier vandaag alleen de portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening zitten. Gezien de sonderende vragen die ons vandaag gesteld worden, kunnen we dit begrijpen. Als CDA willen we echter opmerken dat de POVI een ruimtelijke vertaling is van velerlei beleidsterreinen. Dus inhoudelijk zijn bij deze actualisering meerdere portefeuillehouders aan zet. En voorts willen we als CDA vragen om de stukken die ter inzage worden gelegd, te agenderen voor deze commissie. We willen dus graag gebruikmaken van het aanbod zoals het in de planning staat, en dit zou dan zijn voor de commissie van 23 mei aanstaande. Dit is het voor mij, in de eerste termijn.

De voorzitter: Goed, dank u. Dan ga ik naar de heer Nijskens, VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja dank u wel, voorzitter. De eerste sonderende vraag. Wij herkennen ons in de keuzevraagstukken en we hebben niet direct nieuwe keuzevraagstukken die we voor willen leggen. Ik zal kort inhoudelijk op een aantal punten reageren. Maar ook zoals de vorige spreker van het CDA aangaf, ik neem niet aan dat dit het uiteindelijke stuk is en dat wij ook nog een keer een inhoudelijkere discussie gaan voeren over de keuzevraagstukken. Want ja, dat kan natuurlijk nu niet in vijf minuten even gebeuren. Bijvoorbeeld één puntje, dat sluit aan bij het Rekenkamerrapport dat we zojuist hebben beantwoord. Dus in principe zouden wij inderdaad willen zeggen: je gaat die lagen niet doorboren binnen grondwaterbeschermings- of drinkwaterputten daar in de buurt. Daar blijf je gewoon weg met doorboringen. En functies die dat echt nodig hebben, ga daar elders een plek voor vinden. Dan ... Ja, dat is eigenlijk ook weer een beetje een herhaling van vorige week, met betrekking tot vrijkomende bebouwing. BBB had het er ook al over. Denk bijvoorbeeld met name aan recreatieve functies op die plekken. Dat kan naar onze mening prima op het platteland. En dat is een mooie stapeling van functies, maar ook een mooie herinvulling van zo'n vrijkomend agrarisch gebied, waarmee je negatieve en criminele activiteiten voor kunt zijn. In de technische vragen hadden we een vraag gesteld over hoeveel grond en grind en zand nodig is en hoe dat gaat lopen. Dat is nog niet concreet duidelijk. Dus wij zijn heel benieuwd wanneer daar meer duidelijkheid over komt. En daarmee ook al met, wat ik vanmorgen aangaf: denk eventueel na over een nieuw grindgat à la Heel, voor drinkwatervoorziening. Dan heb ik bij ... Ja, ik heb hier alleen 'ja' staan, maar dan moet ik even kijken waar dat het antwoord op is.

De voorzitter: Kijkt u rustig.

De heer Nijskens (VVD): Wij zijn wel voor 'wijkje erbij'. En zeker als we daarmee een aantal straatjes erbij kunnen voorkomen. Want dat is vaak gekunsteld. Het grote voordeel van een 'wijkje erbij', of zelfs een wijk erbij: dat je die veel integraler kunt inrichten met alle voorzieningen die zo'n 'wijkje erbij' nodig heeft. En dat je een 'straatje erbij' vooral kiest voor kleinere kernen, die eigenlijk daarmee juist voorzieningen in stand kunnen houden. Dus ik denk, je kunt allebei, maar grote voorkeur naar 'wijkje

erbij'. Heb je minder plekken nodig en veel meer effect op de woningbehoefte. Dan een laatste, dat gaat over de zonering langs de Maas. Wij hebben thuis altijd het spreekwoord: waar de Maas één keer geweest is, daar komt ze terug. Dus waar de Maas in 2021 geweest is, ga daar geen nieuwe wijpjes bij, straatjes bij of sowieso watergevoelige bouwwerken oprichten. Dat zou onze insteek zijn. En ik neem aan dus inderdaad, waar ik mee begon, dat wij inhoudelijk nog veel dieper erop ingaan in de komende tijd. En de vraag erbij is: wanneer.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan ga ik naar de heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): We gaan niet in op inhoudelijke keuzes die we maken, maar we willen eigenlijk een beeld vormen met z'n allen van: waaruit hebben we te kiezen, wat zijn natuurlijk de keuzevraagstukken. En ik probeer ook mijn best te doen om me daartoe te beperken. We zijn in ieder geval voorstander van een... Nee, ik begin even met vraag 1. We herkennen ons in de huidige keuzevraagstukken. En je herkent die keuzevraagstukken, denk ik, als een logisch resultaat van het toekomstbeeld dat wij voor ogen hebben. Een toekomstbeeld dat we moeten creëren met veel inwoners, met heel veel opgaven die ruimte claimen, en ruimte die we niet of niet overal of maar ternauwernood hebben. Dus het is eigenlijk symbool voor een enorme uitdaging. Ja, LOKAAL LIMBURG is voorstander van een breed gedragen en inwoners-profijselijke energiemix. Maar we blijven, en dat blijf ik maar herhalen, flinke zorgen houden over de veiligheid en gezondheid van onze inwoners, doordat de steeds hoger wordende windturbines te dicht bij de woonkernen staan. En het dichtbevolkte Nederland kent geen bescherming, vooralsnog, in concrete afstanden. In tegenstelling tot veel andere landen. En ik denk dat die veiligheid in de keuzevraagstukken moet worden betrokken. Een ander onderwerp – en dat is zo-even ook op de agenda geweest – heel actueel: water. Het behouden of verbeteren van het aanbod van drinkwater en de kwaliteit van drinkwater, kun je ook min of meer zien als een ruimtelijke claim, die ander gebruik eventueel uit kan sluiten, zoals misschien wel een grootschalig windpark of zonnepark, ik noem maar wat. 'Straatje erbij' en 'wijkje erbij': als je dat doet, dan geniet natuurlijk de voorkeur – en dat moet eigenlijk ook in het keuzevraagstuk terugkomen – om dat zo dicht mogelijk binnen de huidige rode lijnen te doen. En inderdaad, wat de heer Nijskens ook al aangegeven heeft, niet in wateroverstromingsgevoelige gebieden. Want dan heb je niet geleerd van de lessen van de afgelopen decennia, denk ik. Vraag 2. We herkennen ons in de discussiebladen. Wat opvalt, is dat de conceptlijst keuzevraagstukken de onderdelen Generiek, Landelijk gebied, Economie en Netwerken (Mobiliteit en Energie) en Stedelijk Gebied genoemd worden. Terwijl in andere documenten een andere indeling wordt genoemd, namelijk: Landbouw en Aandachtsgebieden, Wonen en Energie. Dat vinden we verwarrend. Maar we herkennen ons wel in het overzicht van bijlage 1. En dan zie je voor ons 25 heel herkenbare keuzevraagstukken en ook nog eens een keer een bonus: drie stukken van het Rijk. Nummer 25 is wel een treffend voorbeeld. Ik citeer even. Het keuzevraagstuk is: 'In hoeverre leidt het vervoer van gevaarlijke stoffen per spoor (ammoniak, LPG) en de bijbehorende risico's tot beperkingen aan woningbouw?' Dat is een keuzevraag. En die ammoniaktransporten per spoor is natuurlijk een onderwerp dat LOKAAL-LIMBURG al langer bezighoudt. En wij vinden het zo typisch dat één vraag niet gesteld wordt: hoe kunnen we dat productieproces nu zo afstemmen dat er geen reststromen ammoniak meer over het spoor hoeven te gaan? Die vraag wordt helemaal niet gesteld. Het keuzevraagstuk 25 heeft een sterk verband met bijvoorbeeld 23 (Wonen), 21 (Goederenvervoer, ook per bus) en R3, dat is de Energiehoofdstructuur van het Rijk. Dus dat is maar even om aan te geven dat je overal die dwarsverbanden iedere keer ziet. Dus die keuzevraagstukken, die zijn prima opgesteld. In algemenere zin: voor wat betreft het grote aantal keuzevraagstukken met de bijbehorende omvangrijke ruimteclaims plus netwerkcongestie vragen we ons wel af hoe de doelstellingen voor hernieuwbare energie, met name Zuid-Limburg, nog wel haalbaar zijn en realistisch tot 2030. En een suggestie die we zouden willen doen, is een aanvulling op de

energieopwek keuzevraag 14. En die gaat over een eventueel stagnerende energieopwek, om de ruimtelijke beperkingen eventueel te verminderen en het sturen op de schaalgrootte van de opwek. Maar niet iedere regio is natuurlijk, of iedere gemeente, even ver met haar bijdrage in die doelstellingen. En het keuzevraagstuk wat we eigenlijk ook... die vraag die we moeten stellen is, of gemeenten of regio's die al heel ver zijn met zonne-energie, windenergie of combinaties, gedwongen worden om juist nog meer te gaan doen, terwijl andere gemeenten nog vrijwel niks gedaan hebben en waar wel plek is. Hoe gaan we daarmee om? Kunnen we dat in die keuzevraagstukken implementeren? Dan wil ik nog even terug naar keuzevraagstuk 1. Wij herkennen ons in een differentiatie van de gebiedscategorie Buitengebied. Alleen is er voor ons wel wat verwarring. Want aan de linkerkant van de kolom staat 'Overige buitengebied' en op een andere plek wordt gesproken over een 'Gebiedscategorie buitengebied'. Dus dat 'overige' en 'buitengebied', dat vind ik verwarrend. Dat kan tot verwarring leiden. En het lijkt mij goed om dat probleem in dat stuk op te lossen. En ik denk dat ik het verder hierbij zou kunnen laten.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. Dan gaan we naar de heer Hoks, PVV.

De heer Hoks (PVV): Dank u wel, voorzitter. Allereerst wil ik graag de opmerking maken dat voor ons het stuk zeer onleesbaar is en onduidelijk. Een gemiddelde burger die deze streams kijkt en ook stukken leest zal niet weten wat ze hiermee aan moeten. Gelukkig is dit stuk nog sonderend. Verder zal ik het redelijk kort houden. Op de eerste vraag of wij de huidige keuzevraagstukken herkennen: voor ons is het overzicht heel onduidelijk. Wij vragen ons af of dit alle keuzes zijn die wij moeten maken voor de toekomst in de Omgevingsvisie. Wij vinden het ook vrij weinig, als we het vergelijken met de beleidsarme versie van een aantal jaren geleden. In hoeverre is deze invulling dan iets uit het coalitieakkoord? Of waar komen de huidige vraagstukken vandaan? Op de tweede vraag, met betrekking tot de discussiebladen: de PVV herkent zich niet in alle vraagstukken die neergelegd zijn in dit stuk. Wij zijn dan ook benieuwd naar de definitieve versie, die we hier dan over een tijdje gaan bespreken. Tot die tijd wachten we. En dan zullen we op dat moment ons op de inhoud richten van de vraagstukken. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken heeft een vraag.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, met name een verhelderende vraag ook. Want u geeft ook aan dat u zich sterk afvraagt of alle keuzevraagstukken hier wel in staan. En ik vroeg me eigenlijk af: zou u een klein tipje van de sluier op willen richten wat volgens u dan nog meer op dit lijstje had moeten staan? Dat ik een beetje een beeld krijg. Want misschien heb ik wel zoiets van: dat ik daar zelf niet opgekomen ben.

De voorzitter: Mijnheer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Dank u wel, voorzitter. Nee, dat laten wij voor ons nu even wachten totdat wij de definitieve versie zien. En dan geven wij daar onze visie nog op.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken, een vervolgvraag?

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, het kietelt toch een beetje. Maar is het nou niet juist de bedoeling van sessies als deze dat we met zijn allen – even ongeacht onze politieke kleur en wie we zijn – juist die inbreng nog kunnen leveren, om juist dat product te vervolmaken en dan er samen alsnog een keer naar te kijken?

De voorzitter: Mijnheer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Ik kan u goed begrijpen. Maar wij kiezen gewoon als politieke keuze om dat niet te doen.

De voorzitter: Goed, dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Schuur, PvdA.

Mevrouw Schuur (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. De sonderende vragen, die inderdaad vandaag voorliggen bij deze behandeling, zijn of wij ons herkennen in de keuzevraagstukken en in de uitgewerkte keuzevraagstukken. En voordat ik toch eigenlijk ook wel inhoudelijk in wil gaan op een aantal van die vraagstukken zou ik graag op willen merken dat ik een andere verwachting had bij dit stuk. En als ik mijn collega's zo hoor, dan merk ik ook dat dat heel wisselend geïnterpreteerd is door fracties. Want de sonderende vragen gaan nog steeds over welke vragen we stellen. En niet over de afweging of de antwoorden op die vragen. En veel keuzevraagstukken waren al geïdentificeerd in het ruimtelijk voorstel. En het kan natuurlijk oprecht heel goed dat er hier in huis heel veel ontwikkeling heeft plaatsgevonden over hoe we nadenken over die vragen. Maar dat zie ik eerlijk gezegd niet terug in dit stuk. En het gevaar dat ik zie is, dat dus veel fracties vandaag een soort gratis wensenlijstje meegeven aan de Gedeputeerde. Terwijl we weten dat juist het lastige in deze discussie is dat we niet alles kunnen gaan doen. Dat we moeten gaan kiezen, misschien ook wel om bepaalde zaken los te laten, ook als dat om waardevolle doelen gaat. En doordat we dit nu nog maar beperkt mee kunnen nemen in de discussie, gaan we het dus aan het einde van dit jaar, in november en december, aan laten komen op één commissie- en één Statenvergadering, waarin wij dan geconfronteerd worden met al die voor sommigen heel pijnlijke keuzes die het College de komende drie maanden gaat maken. Want er wordt steeds gezegd: wij komen hier de volgende keer op terug. Er staat op dit moment tot en met november geen behandeling in deze commissie gepland. En de eerstvolgende optie die genoemd wordt, is 23 mei. Maar dat is al tijdens de periode dat de conceptvisie ter inzage ligt. Dus dat gaat dan niet meer over de keuzekaarten. En dat mis ik wel echt. Want ook dat is toch een politieke discussie, en volgens mij ook de reden dat we gevraagd hebben om dat hier in de commissie terug te gaan laten komen. Dan nog even over de conceptlijst. Ook mij is het niet helemaal helder wat de status is van dit document. En gaat het om de vragen die gelinkt zijn aan de uitgewerkte bladen? Of zijn dit alle geïdentificeerde keuzevraagstukken? En worden er inderdaad nog meer discussiekaarten gemaakt? En misschien een wat kleinere vraag: er stonden een aantal zaken in dit stuk ook al als geel gearceerd. En wat betekent dat, zou ik graag willen weten. Ik denk dat het wel goed is om ook te kijken of we niet daar nog ... Als die andere keuzekaarten gemaakt worden, om die een keer terug te laten komen. Inhoudelijk heb ik nog een aantal opmerkingen. Gezien het gebrek aan tijd gaat dat waarschijnlijk een beetje in kriskros, maar dan zie ik wel even hoe ver ik kom in de spreektijd die ik nog over heb. Als eerste over vrijetijdseconomie. Volgens de PvdA is het inderdaad belangrijk dat er een actualisering op beleid, die uitgaat van meer Provinciale sturing, gaat komen. Omdat dit gaat om een bovengemeentelijke afweging. En ik vind dat die in dit huis thuishoort. Bij het stuk over bedrijventerreinen zouden wij graag een duidelijkere lijn ook in de visie zien over hoeveel hectare bedrijventerreinen er toegevoegd zouden kunnen of moeten worden, met ook de voorwaarden eraan. Die specifieke behoefte voor circulaire transitie, daar werken wij graag aan mee. Maar dan ook wel als we actief kunnen sturen op de invulling van deze terreinen. En wij zijn ook voorstander van het benoemen van bedrijventerreinen als provinciaal belang. Als het gaat om waterveiligheid vinden wij ook dat sturen op veiligheid een provinciale taak is. En als dat kan ook graag via zonering. Dat vinden wij logischer dan alleen maar losse overwegingen. Over woningbouw: wij hebben natuurlijk beleidsmatig al eerder gekozen voor 'straatje erbij'. En als het gaat om grotere ontwikkelingen vind ik niet dat op dit moment in de kaart ook duidelijk is, welke informatie wij nodig hebben om daar een antwoord op te geven. Hoe weten we dat inbreiding geen optie is? Waar willen we die wijken dan

gaan plaatsen, op wat voor plek? Gaat dat om bebouwd gebied met een andere functie? Of willen we landbouwgrond opwaarderen? Dat moeten we denk ik allemaal mee kunnen wegen. Wat ons betreft zijn wij in ieder geval voor geen of slechts incidenteel ruimte bieden aan grotere uitbreidingslocaties. Als het gaat om energie lijkt er in de kaart een soort aanname gemaakt te zijn dat zaken als de VAWOZ, de Delta Rhine Corridor, de 380 KV allemaal al gerealiseerd zijn. Dat vonden wij een beetje verwarrend. Wat ons betreft is het wel logisch om inderdaad met energieplanologie aan de slag te gaan. Maar het is natuurlijk lastig om nu al aan te wijzen waar bepaalde ontwikkelingen komen en nodig zijn, omdat die ook afhankelijk zijn van het Rijk. Dan kort nog even over het stuk over landelijk gebied. Wij snappen de overweging om overig buitengebied op plekken te differentiëren, zodat meer helderheid geboden kan worden over welke doelen op welke plek moeten landen. En dit kan ook een rol spelen in het opnieuw opbouwen van de groenblauwe mantel. Wij zijn wel een voorstander van de verplichte bescherming van natuurwaarden in het Natuurnetwerk en ook de waterkwaliteit en de kwantiteit volgens de KRW. Concrete regels denk ik, bieden voor iedereen uiteindelijk de meeste helderheid, en dat heeft daarom toch onze voorkeur.

De voorzitter: Komt u tot een afronding.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, ik had nog één vraag. Die is namelijk vorige week een beetje doorgepast door collega Vaessen, toen we het hadden over landschap. Wij zien graag landschap door de hele provincie als Provinciaal belang. Maar in het programma Landschap stonden een aantal onderwerpen waarvan gezegd werd dat onderzocht werd of die terug zouden komen in de volgende POVI. Dat gaat onder andere over verblijfsaccommodaties en bedrijfskavels, die ik al eerder aanhaalde, maar ook delfstofwinning, teeltondersteunende voorzieningen, reclame-uitingen langs wegen en bescherming van graften en holle wegen. En met name die laatste paar, die zag ik nog niet terugkomen. Dus de vraag of die worden meegewogen of niet.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Wesseling, D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Allereerst ook veel dank voor de stukken. Ik was eigenlijk best wel blij met de stukken. Ik vond ze ook prima leesbaar opgesteld. Maar misschien ook omdat ik dan met mijn eigen beleidsmatige blik naar die stukken kijk. Maar ze hielpen mij in ieder geval wel om meegenomen te worden in een belangrijk stuk ook als de POVI.

De voorzitter: Mevrouw Schuuring, wilt u uw ... Ja, dank u.

Mevrouw Wesseling (D66): De actualisering van de POVI vormt een belangrijke basis voor de toekomst van Limburg. En de uitdaging rond schaarste in ruimte vraagt ook om scherpe visie en duidelijke keuzes. En om dan gelijk te beginnen met die sonderende vragen: D66 herkent de geschetste keuzevraagstukken. Het conceptoverzicht leek al redelijk volledig en benadrukt ook wel de complexiteit waarmee we te maken krijgen in de fysieke leefomgeving en ook wel juist waarom we hier nou als Provincie ook de regie op moeten gaan pakken. D66 wil ook wel nog graag een aantal aanvullingen maken. Want bijvoorbeeld de verbinding met circulariteit en hernieuwbare bronnen in de keuzevraagstukken rondom woningbouw, landbouw en energie konden nog verder verduidelijkt worden, bijvoorbeeld hoe efficiënt ruimtegebruik kan bijdragen aan het benutten van reststromen. Of bijvoorbeeld hoe landbouw ook samen kan gaan met hernieuwbare energie middels bijvoorbeeld verticale zonnepanelen. En ook wil D66 het aandachtspunt meegeven om ook te kijken naar grensoverschrijdende samenwerkingen. Bijvoorbeeld de invloed van regio's als Brainport en Aken op Limburgse woon- en werkgelegenheid. D66 herkent zich in de eerste aanzet van de overwegingen in de verschillende discussiebladen in de bijlage. En daar hebben we dan ook nog een aantal accenten

op mee te geven. Rondom woningbouw. Wat D66 betreft kunnen wij beter inzetten op bouwen in de hoogte, of op transformatie van bestaande bouw. Een 'straatje erbij' kan, maar we moeten dan wel oog hebben of we nog voldoende voorzieningen en infrastructuur in de nabije omgeving van die straten erbij hebben. En het concept van een 'wijkje erbij' is voor D66 dan ook echt een uitzondering. En daarbij komt dan ook nog kijken: in hoeverre zijn dit nog kansrijke opties, ook in het licht van de uitspraak van de Raad van State over intern salderen en nu ook weer de zaak van Greenpeace tegen de staat over stikstof. En hoe ziet het College of dit nog realistische opties zijn om in deze keuzes mee te nemen? D66 steunt een integrale aanpak voor de groenblauwe mantel, waarbij extensieve natuurvriendelijke landbouw ook gestimuleerd wordt. En aandachtspunten zijn daarvoor, volgens mij, de goede regels voor natuurbeheer. En daar zal dan ook inderdaad een financiële ondersteuning tegenover moeten komen te staan. Wat we willen meegeven voor deze periode: dat het heel belangrijk is om te kijken naar de laagdrempelige knelpunten ook rondom netcongestie. Netcongestie is ... [5:07:31] een groot probleem voor deze periode. Dus laten we ook deze POVI gebruiken om zoveel mogelijk te kijken naar slimme combi's van energieopslag en energieopwek. En volgens mij kunnen we daar ook nog een aantal lessen trekken uit de studiedag Energieopslag hierover. En tot slot, een aantal collega's hebben het ook al benoemd, we zijn ook nog wel heel erg benieuwd naar: hoe ziet nou precies het vervolgtraject rondom deze keuzevraagstukken eruit richting PS? En voor deze sessie kregen we dus sonderende vragen voorgelegd of de verschillende dilemma's dan volledig in kaart zijn gebracht. En dan stond erbij: om in de toekomst nog met elkaar die afweging te maken. Wanneer gaan we dan als PS die afwegingen maken? Is dat dan mogelijk tijdens die sessie van 23 mei? En zoals mevrouw Schuurink ook al zei: zijn we dan nog op tijd voordat het stuk al definitief zou worden voorgelegd? Want dat blijkt dus inderdaad qua planning ingewikkeld in elkaar te zitten. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Erkamp, van 50PLUS.

De heer Erkamp (50PLUS): Ja dank u wel, voorzitter. De Omgevingsvisie Limburg biedt een plan voor langere termijn met betrekking tot fysieke leefomgeving van de provincie Limburg. Recentelijk worden er aanscherpingen gedaan om de visie nog gedetailleerder en doelgerichter te maken. Sinds oktober 2021 is het Provinciebestuur bezig met aanscherping van de bestaande visie, door samen te werken met onder andere lokale gemeenten en waterschappen. Er wordt bijvoorbeeld milieuonderzoek verricht. En dan, enkele belangrijke thema's in deze discussiebladen zijn: waterbeheer. Met toenemend risico voor overstromingen, droogte en belangrijke duurzame oplossingen voor waterbeheer te vinden, aanleggen van waterbuffers of verbeteren van dijken. Mobiliteit. Er is een groeiende behoefte aan openbaar vervoer te verbeteren en duurzamer te maken, naast het bevorderen van het fietsgebruik. Woning en ruimtelijke ordening. Het bouwen van voldoende betaalbare woningen terwijl natuurbescherming gewaarborgd blijft, is een uitdaging. Er is ook aandacht voor het creëren van leefbare en goed verbonden woonwijken. Natuur. Het beschermen van bestaande natuurgebieden en dieren, zoals beschermde status van de soorten zoals de rode eekhoorn draagt bij. Groene stadsontwikkeling. Promoot en integreer meer groen in steden, door middel van stadslandbouw, groene daken en gevels, stedelijke parken. Economie. Stimuleer hergebruik van materialen en het bevorderen van processen in de bouw, landbouw en industrie. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Boven, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja dank u, voorzitter. Een aantal personen voor mij hebben het makkelijk gemaakt: de heer Nijskens, mevrouw Schuurink en mevrouw Wesseling. En ik wil me graag aansluiten bij de vragen over het vervolg en het moment waarop wij meegenomen worden in de

afwegingen en de keuzes die gemaakt worden. Dan over de keuzevraagstukken. De vragen bij keuzevraagstuk 2, de groenblauwe mantel, zijn wat ons betreft terecht. En wij gaan ervan uit dat naast landschap en erosiebestrijding ook de verplichte bescherming van natuurwaarden van NNL en de Kaderrichtlijn Water daarbij keuzeaspecten zijn. En dat, gezien de opgaven waar we voor staan, alleen een motiveringsvereiste onvoldoende is. Regelgeving en/of stimulering via financiële instrumenten zijn allebei opties waar je naar zult moeten kijken. In het discussieblad wordt de vraag opgeworpen of ook in de groenblauwe mantel voedselzekerheid een prioriteit moet zijn. Voorzitter, voedselzekerheid horen we veel vaker in dit huis, zonder definitie. Bedoelen we dan: maximale productie, voedselproductie gaat voor alles? Als we deze definitie zouden hanteren, dan is het een logisch gevolg dat de voorwaarden voor wat betreft natuur, water en landschap daaraan ondergeschikt zijn. Een publicatie van de Universiteit van Wageningen, met een onderzoek naar de voedselvoorziening in Nederland onder buitengewone omstandigheden, had als conclusie: de Nederlandse landbouw kan ook in het extreme geval van hermetisch gesloten grenzen de bevolking blijven voeden. Of bedoelen we met voedselzekerheid dat we een betere balans willen vinden tussen natuur, biodiversiteitseffecten en landbouw en daarmee op termijn de voedselzekerheid willen borgen? De Partij voor de Dieren zou daarom de keuzevraag anders willen stellen. Welke andere aanpassingen in ons voedselsysteem zijn nodig om extensieve landbouw in de blauwgroene dooradering als standaard te beschouwen om zodoende de gezondheid van omwonenden, de kwaliteit van de natuur en de biodiversiteit te bevorderen? Wat betreft erosiebestrijding wordt wel erg makkelijk gesteld dat daarvoor behoud van grasland nodig is. Dat is wel heel simpel.

De voorzitter: Mevrouw Boven, mevrouw Van der Pol heeft een vraag.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik had hetzelfde puntje dat u net had: ik zit even op uw uitspraak. Welke ... Hoe zei u het nou? In de blauwgroene dooradering, welke ... Kunt u dat stukje nog heel even ... Want ik zat echt even te denken: huh? Blauwgroene dooradering. Groenblauwe mantel, neem ik aan eigenlijk, maar ...

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): De tekst is: welke andere aanpassingen in ons voedselsysteem zijn nodig om extensieve landbouw in de blauwgroene dooradering als standaard te beschouwen om zodoende de gezondheid van omwonenden, de kwaliteit van de natuur en de biodiversiteit te bevorderen?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Bedoelt u de groenblauwe dooradering, dus de landschapselementen? Of de groenblauwe mantel? Al die termen zijn nogal ... lopen door elkaar. Maar er zitten wel echt verschillen in. Ja, eigenlijk compleet anders.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Het zal de mantel zijn.

De voorzitter: Oké. Gaat u verder.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Volgens mij was ik hier. Het Waterschap Limburg heeft een publicatie *'Water in Balans'*. Vijftien maatregelen om water vast te houden op landbouwpercelen, ook

in akkerbouwgebieden. Dus wat ons betreft is de uitkomst van dit keuzevraagstuk nog niet beslecht en het is verwoord alsof die keuze al gemaakt is. En we missen ook nog een keuzevraagstuk, des te urgenter na de uitspraak in de Greenpeace-zaak: moeten we vanwege de stikstofproblematiek en in verdroogde gebieden vanwege de waterproblematiek beschermde zones instellen rondom Natura 2000-gebieden, met voorwaarden aan stikstofuitstoot aan het waterpeil om de Natura 2000-gebieden voldoende te kunnen beschermen. Dan wat betreft wonen. De Partij voor de Dieren ziet nog geen aanleiding om af te wijken van het principe 'meer stad meer land' in de huidige POVI richting een 'straatje erbij' of zelfs een 'wijkje erbij'. Ten eerste zien wij geen onderbouwing van de noodzaak ervan. Is er wel extra woningbouw nodig? Voor welke locatie geldt een probleem? Voor wie en aan welke typen en prijsklassen woningbouw is behoefte? Jongeren en starters ervaren nu de grootste uitdagingen op de woningmarkt. Met de Woondeal en Limburg Centraal heb je al 30.000 tot 35.000 woningen te pakken. De visie van de Partij voor de Dieren blijft: eerst bestaande bebouwing beter benutten, vervolgens inclusief bouwen en natuurinclusief bouwen binnen bestaand bebouwd gebied. En alleen als het niet anders kan, alleen onder heel strikte voorwaarden met betrekking tot de aard van de bebouwing, voor wie, welke prijsklasse en bij welke kern, met onderbouwing van de behoefte. En dan de vraag over de vrijkomende agrarische bebouwing. Wat wel en wat niet en waar, is zeker een keuzevraagstuk die sturing vanuit de POVI vraagt. Wat de Partij voor de Dieren betreft niet overal her en der losse woningen erbij of vakantieparkjes. De Partij voor de Dieren heeft vraagtekens bij keuzevraagstuk 14. Dat luidt: 'Is het gezien de stagnerende ontwikkeling van duurzame energie gewenst of nodig om ruimtelijke beperkingen te verminderen.' En dan volgt een lijstje: landbouw, landschap, leefbaarheid. Wij willen graag eerst kijken naar de onderliggende veronderstelling. Zijn ruimtelijke beperkingen inderdaad de oorzaak van de stagnerende ontwikkeling? En dan wordt de keuzevraag: wat vinden we dan belangrijker, het effect van de vermindering van de beperking versus de voordelen van de beperking voor landbouw of landschap of leefbaarheid? Of is het probleem: een te trage besluitvorming bij gemeenten? Dan zou je moeten kijken naar de mogelijkheid om als Provincie sturender op te treden, bijvoorbeeld via het projectbesluit uit de Omgevingswet. En dan de energieplanologie, keuzevraag...

De voorzitter: Mevrouw Boven, de heer Van den Beucken heeft een vraag.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Zou voor u het fenomeen netwerkcongestie ook een vorm van ruimtelijke beperking kunnen zijn?

De voorzitter: Mevrouw Boven

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nou, ik wilde het net hebben over de energieplanologie. Want ik denk dat dat een vraagstuk is dat je, door te plannen waar je je ... Wanneer en waar je je energie nodig hebt, dat bepaalt ook wat voor consequenties dat voor je inrichting heeft. En volgens mij moet je dus eerst die energieplanologie op een bepaald abstractieniveau uitvoeren en daaruit afleiden wat de consequenties zijn voor je ruimtelijke ordening.

De voorzitter: Mevrouw Boven, u heeft nog dertig seconden, halve minuut.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dan is mijn volgende vraag: wat kan ik doen met de andere punten die ik nog heb, die ik toch graag zou willen inbrengen?

De voorzitter: U kunt ze schriftelijk aan de Gedeputeerde stellen, denk ik.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Als vragen? Of op een andere manier?

De voorzitter: Hij komt er zo meteen even op terug, de Gedeputeerde. Mijnheer Sol, GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Ja dank u, voorzitter. Ik vind dit een wat lastig gesprek, eigenlijk. Ik maak maar even een vergelijking met de begroting. We constateren dat de begroting niet klopt, want we hebben minder geld dan we willen uitgeven. Nou, bij een begroting kun je dan nog nadenken over het vergroten van de inkomsten, maar ik zou het annexeren van Belgisch Limburg hier niet op de agenda willen zetten. Dus we moeten het hebben over: wat kan er dan uiteindelijk minder. En eigenlijk zeggen we nu – ik maak het even heel plat, en daarmee wil ik vooral niks afdoen aan de ambtelijke insteek in dezen, we kunnen het hebben over de personeelslasten, we kunnen het hebben over de exploitatielasten, we kunnen het hebben over herfinanciering van schulden, allemaal van dat soort dingen. Dat zijn de keuzevraagstukken, daar kunt u over nadenken. En dat klopt ook. Ik mis er denk ik nog wel een, die zou ik nog wel willen toevoegen. En dat is het effect van circulaire economie op grondstoffen- en materiaalstromen. Want dat heeft denk ik toch wel een behoorlijk verstrekkende impact. En volgens mij zijn we ons daar nog niet helemaal goed van bewust. Wat ik had gehoopt of verwacht of ... weet ik nog niet zo goed, is dat die keuzevraagstukken ook een zekere ordening zouden hebben of krijgen. Want die keuzes zijn natuurlijk niet allemaal gelijkwaardig. Net als overigens bij de meeste begrotingsdiscussies, waar je tachtig procent van de begroting überhaupt niet ter discussie kunt stellen, want dat zijn beheersuitgaven of lopende dingen of wat dan ook. Dat hebben we natuurlijk op ruimtelijk gebied ook. Er zijn allerlei Europese regels, er is nationale wetgeving, er zijn allerlei maatschappelijke opgaven. En daar hebben we al uitspraken over gedaan. We kunnen niet zeggen: ach, laat die woningbouwopgave maar zitten of laat die energietransitie maar zitten. Dus ik denk ook dat we meer moeten inzoomen op de keuzevraagstukken waar ook daadwerkelijk voor ons nog keuzeruimte zit. Ook om te voorkomen dat we, denk ik, heel veel energie gaan steken in discussiëren van dingen die uiteindelijk aan het eind van het liedje helemaal niet zo heel veel effecten zullen kunnen hebben. En vervolgens ook uiteraard over: oké en hoe ga je dat dan doen? Bijvoorbeeld zo'n woningbouwopgave. Ik vind het dan interessant om te constateren dat onze stedelijke dichtheid – het CBS heeft daar gewoon gegevens over; even los van de kwaliteit, waar we het tijdens de lunch over hadden – stedelijke dichtheid in Limburg ligt ver onder die van het landelijk gemiddelde. Als je dat zou weten op te krikken naar het landelijk gemiddelde, dan kun je ongeveer twee keer het oppervlak van Schiphol uitsparen. Als je het nou hebt over vierkante meters, vind ik dat interessante getallen. Denken we dan aan Den Haag? Nee, dan denk je bijvoorbeeld aan Friesland, die ongeveer ook op die landelijke gemiddelde stedelijke dichtheid zit. Dus ik mis ook nog af en toe gevoel over: wat zijn nou de echte, zinvolle keuzevraagstukken waar we onze tanden in moeten zetten met elkaar, om met elkaar te bepalen: wat willen we en wat kunnen we. Dus zonder uitspraken te doen over de inhoud van die keuzes. Want dat is volstrekt helder, daar is nu niet voor bedoeld en daar probeer ik me dan ook even niet aan te wagen. Maar ik denk wel dat het nodig, of nuttig is in ieder geval, om wat meer scherpte te krijgen in waar we het over hebben. En als wij in november nog een Energievisie 1.0 toegestuurd krijgen van GS, waarin nadrukkelijk ook staat 'er is gewoon absoluut meer ruimte nodig voor die energietransitie, punt', dan heeft het denk ik weinig zin om nu in januari te zeggen: ach, misschien is dat wel niet zo. Dat vind ik ook een beetje raar. Dus laten we ons vooral focussen op de dingen waar ook daadwerkelijk iets te kiezen valt.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan gaan we naar de heer Wolters Gregório, SP.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. En gelukkig heb ik dan een heleboel kunnen strepen, omdat het gevraagd is. Want ik was me eigenlijk druk aan het maken of ik deze wel binnen de tijd zou redden. Ik heb opgeschreven: de lijst met keuzevraagstukken is nogal limitatief en wellicht is het een idee om schriftelijk keuzevragen op alle beleidskaders in de POVI aan te reiken, niet enkel

deze drie, om door GS in behandeling te worden genomen. Maar ik zag net dat de Gedeputeerde daarop wilde terugkomen. En dan is mijn tweede vraag: kan de Gedeputeerde ons ook schetsen hoe hij het vervolgproces richting de terinzagelegging voor zich ziet? Er is vandaag al een gemengd beeld over wat precies de bedoeling is. En het is voor mij persoonlijk en ik denk voor meerdere mensen, wenselijk om meer discussie te voeren – we hoorden het net ook al – over welke keuzes we uiteindelijk gaan maken om de doelen uit de vastgestelde beleidskaders en moties te halen. Dan over de discussiebladen. Die hebben denk ik een goede opzet, maar zijn beperkt qua informatie. Dat is misschien ook de bedoeling juist van discussiebladen: hoe langer ze worden, hoe langer je discussie ook wordt. Maar wat ik wel als punt heb, is: de kaarten in de discussiebladen zijn gelaagd. Kunnen we zien, hè: meerdere thema's lopen door elkaar heen. Maar die gelaagdheid is niet duidelijk af te lezen voor mensen die zich niet dagelijks gedetailleerd met de POVI bezighouden. Kunnen die lagen in het uiteindelijke stuk alsjeblieft duidelijker worden weergegeven? Ook om discussies te voorkomen, of om bepaalde keuzes makkelijker zichtbaar te maken door maar een van de lagen te hoeven bekijken, bijvoorbeeld. Dan een aantal algemene punten, voordat ik op de drie thema's kom. De eerste is, werd net ook al aangehaald door andere sprekers: hebben we van tevoren als overheid overleg met overheden Noord-Brabant, Gelderland, Duitsland en België over waar onze ruimtelijke afwegingen elkaar raken? Ik ga ervan uit van wel. Niet om elkaar te vertellen wat we niet willen, maar juist om slim samen te werken richting de lange termijn. Groei in de Randstad is niet meer mogelijk en onze provincie is al een aantrekkelijke plek om te wonen, werken en recreëren. Dus laten we de kans pakken om dit richting de toekomst te verbeteren. Alleen op die manier versterken we de samenleving en economische positie van onze Euregio, denk ik. De Toekomstvisie 2050 wordt meermaals benoemd. En die moeten we bij deze herijking ook goed in het achterhoofd houden. Want belemmeringen die wij nu opwerpen maken wellicht delen van die toekomstvisie onmogelijk om te realiseren. Het lijkt me wijs om PS voor de terinzagelegging uitgebreid te informeren over de Toekomstvisie 2050, zodat onze afwegingen bij de POVI reëel, ambitieus en toekomstbestendig zijn. Kan het College daarin voorzien? Volgende vraag: welke verplichtingen en doelstellingen voor de middellange en lange termijn hebben we vanuit het Rijk in Europa? Deze zullen we tenslotte in de basis voor deze herijking op moeten nemen. Wordt dat nog inzichtelijk gemaakt in het stuk? En op welk moment? De laatste algemene vraag: wat als Defensie, of welk ander ministerie dan ook, onze nieuwe POVI gaat ondermijnen door hun keuzes of activiteiten over bijvoorbeeld onze plannen voor woningbouw of natuur te zetten? Wat is dan ons, of het liefst hun plan B daarin? De thema's. Energie, daar is al het meeste over gezegd, maar energieplanologie denk ik, daar moeten we aan gaan doen. Maar voor ons is de vraag hierover in de POVI: op welke wijze geven we daar invulling aan? Gaan we bijvoorbeeld bedrijvigheid zich enkel daar laten vestigen waar dat het beste past? Of gaan we gemeenten aangeven waar woonwijken zullen moeten komen? Men heeft behoefte aan duidelijkheid en energieplanologie zal daar ook zeker bij helpen. Maar dat zou hier een keuzevraagstuk moeten zijn. Wonen. 'Wijkje erbij' is al een paar keer aangehaald. 'Wijkje erbij' is momenteel nergens afgekaderd. Sterker nog, daar hebben we eerder van gezegd dat het onwenselijk is, want dan komt uitbreiding voor inbreiding, en spoelen we de ladder voor een duurzame verstedelijking door de wc. Het omzetten van bedrijfsbestemming naar woonbestemming, voor zover daarvoor projectontwikkelaars aan te verdienen is, is de enige acceptabele vorm van een 'wijkje erbij'. En dan moeten we het eerst ook nog eens goed hebben over welke voorwaarden we daaraan gaan hangen. En dan denk ik bijvoorbeeld aan genoeg sociale voorzieningen, die aangrenzende wijken niet in de weg zitten. En gaat die gemeente waar dat 'wijkje erbij' komt dan ook bijdragen aan de buslijn, buurthuis en andere zaken? Gaan die de bijdrages daarvoor dan ook op zich nemen? Hoe dragen we met een 'straatje erbij' bij aan een gezondere leefomgeving – heb ik opgeschreven. Ik zou persoonlijk die zin schrappen, want we zetten met een 'straatje erbij' enkel woningen in een waarschijnlijk gezondere omgeving dan in flink verstedelijkt gebied. We verbeteren de gezondheid van die leefomgeving er tenslotte niet mee. Verder zien we in de keuzevraagstukken geen enkele nadruk op

welke vorm van of doelgroep waarvoor gebouwd moet worden, in de afwegingen terugkomen. Die zouden we persoonlijk wel als keuzevraagstuk meenemen. Zouden gemeenten niet relatief gemakkelijk naar de landelijke afspraken moeten laten werken, maar juist vanuit onze POVI per gemeente heel duidelijk maken aan welke vorm en prijsklasse de toekomstige behoefte ligt. Dat is een keuzevraag om ook hier in te nemen.

De voorzitter: Komt u tot een afronding.

De heer Wolters Gregório (SP): Dan ga ik heel snel praten, voorzitter. Arbeidsmigratie in relatie tot wonen, daar zien wij graag de keuzevraag 'waar gaan wij deze mensen huisvesten?' terugkomen. En daar zul je dan de wijze waarop, eventueel als voorwaarde, ook aan moeten koppelen. Zaken zoals menswaardigheid, leefomstandigheden, registratie van personen en geen verdere segregatie maar juist hechtere wijken maken raken allemaal niet de vraag óf we iets met die huisvesting moeten, maar vooral over op welke wijze we dat gaan aanpakken. En als laatste, landbouw in de aandachtsgebieden. Werd al genoemd: 'meer stad meer land' is een mooi streven om alles in balans te laten zijn. Maar de POVI en verordening moeten wel een kraakhelder beeld gaan geven over waar de stapeling van doelen moet plaatsvinden. Want om niet elke agrariër zich druk te laten maken over zijn landbouwgrond of toekomst van zijn of haar gezin, zullen we uiteindelijk eens moeten laten weten waar we nieuwe woningen en nieuwe natuur willen realiseren. Het stuk noemt: het eerlijke verhaal vertellen aan agrariërs. Maar laat het in vredesnaam dan ook meteen een duidelijk verhaal met toekomstperspectief zijn: wat kan wél aan de hand van onze POVI. Als laatste opmerking wordt er gesproken over landbouw in de groenblauwe mantel. En het is ook onze mening dat dat eventueel wel kan, maar ook hier heel helder moet zijn welke wijze van landbouw en bijkomende zaken dan de voorwaarden zijn. Tot zover.

De voorzitter: Goed zo, dank u wel. Dank u wel u allen voor uw inbreng. Dan gaan we naar de Gedeputeerde Theuns, als die zover is. Aan u het woord, voor de beantwoording van de vragen. U heeft ongeveer 30 minuten.

Gedeputeerde Theuns: Dan gaan we proberen dat te halen, voorzitter. Ik denk dat je ook in de verschillende bijdrages van uw commissie zag dat er natuurlijk ook wel binnen de verschillende fracties – en dat heb ik ook aan de voorkant gehoord – geworsteld is met: wat is nu precies dit stuk, wat moeten we daar in deze fase mee? En dat kan ik ook heel goed begrijpen. En ik dacht, hoe ga ik dat nou duiden? En ik werd daar eigenlijk wel goed in geholpen door de vergelijking die de heer Sol in zijn bijdrage deed. Want ik vond de parallel met de begroting namelijk een heel mooie. Dan toch even die parallel met een begroting. Dan krijgen uw Staten normaal gesproken van ons een Voorjaarsnota. Daar staan dan de intenties in van welke kant het College op zou willen. Daar geeft u dan vervolgens uw input bij. En uiteindelijk leidt dat tot een begrotingsvoorstel in de Staten in het einde van het jaar. Maar daar gebeurt natuurlijk een hele hoop voorwerk aan de voorkant, voordat zo'n Voorjaarsnota bij u komt. Dan vinden er met het College heisessies plaats, dan vinden er met individuele portefeuillehouders allerlei interne gesprekken plaats waar alle verschillende ... Ja, u doet zo. Inderdaad, zo gaat dat soms ook; zonder wrijving geen glans. Maar uiteindelijk verkennen we daar met elkaar: wat zijn dan eventuele besparingsopties. Want ja, we moeten besparen, want meer ruimte kunnen we niet maken, in dit geval. En als ik dan even een parallel trek met het proces van de POVI, dan is normaal gesproken heel formeel het proces waar uw Staten aan zet zijn, zou ook zijn: je krijgt een ontwerp-POVI. Die wordt publiekelijk gepubliceerd. Daar kunt u dan ook kennis van nemen. Daar kan iedereen een zienswijze op indienen. En aan het einde van het jaar komt er een definitieve versie vanuit het College naar de Staten en daar hebben uw Staten dan het laatste woord over. En we hebben denk ik al meermaals met elkaar geconstateerd dat het niet zo wijs zou zijn om tot dat

moment te wachten om dat te doen zoals bij een begroting, maar dat we uw Staten veel eerder in dat proces willen meenemen. En als je het dan erover hebt 'waar zitten we nu', dan zijn we nu aangekomen aan het einde van de eerste, wat dan heet discussieperiode. We hebben nu voor het eerst met elkaar in beeld gebracht: wat zijn dan die verschillende besparingsopties? Wat zijn nou eigenlijk de vraagstukken? En het is in die zin dus ook vrij uniek, wel nodig maar toch uniek, dat de Staten op dit moment daar dan ook in worden meegenomen. En dat betekent ook dat dat voor u ... Ik denk dat dat ook logisch te verklaren is, dat dat een worsteling is, van: ja, wat moeten wij nou in deze fase. Omdat heel veel ook nog niet duidelijk is, omdat over heel veel van de keuzevraagstukken die hierin staan ook het College nog een standpunt in zal moeten gaan nemen. En daar hebben wij in het College ook veelvuldig met elkaar over gesproken. Veel van die keuzevraagstukken zijn nog niet eenduidig te bepalen, omdat we los van ... dus sectoraal heel veel dingen bijvoorbeeld in beleidskaders hebben opgenomen in voormalige Omgevingsvisies, dat we nu in de stapeling zien dat dat leidt tot vraagstukken, waar we opnieuw dan een standpunt over moeten innemen. En het moment waarop we nu zitten, is dus vooral de vraag aan uw Staten: hebben wij nou alle goede besparingsopties goed in beeld? Zijn er dingen waar we het echt niet over hoeven te hebben? Zijn er dingen waar we het misschien niet over hebben gehad? Ik heb ook een aantal suggesties gehoord die wel moeten worden toegevoegd. En dat is de fase waar we op dit moment in zitten. En dan ga ik ook maar meteen even door op: waar komen de Staten dan nog verder aan bod? Heel formeel werkt het College dit dus op naar een ontwerp, wat voor zienswijze wordt gepubliceerd. Wij werken toe naar GS-besluitvorming op 13 mei. Dat is dus het einde van de tweede discussieperiode, waarin het College zich ook buigt, samen met alle partners, over: wat zou dat moeten zijn. Maar het aanbod is er ook vanuit het College. Alleen ja, wij kunnen dat natuurlijk niet helemaal zelf beslissen. Daar gaan uw Staten uiteindelijk zelf over, om in die tussenliggende periode aan het einde van de tweede discussieperiode opnieuw een moment met Provinciale of Staten te organiseren. Want dan kom ik even terug op de status van het stuk. Er zat bijlage 1 bij, met alle keuzevraagstukken in die tabelvorm. En er waren drie grote keuzevraagstukken, waar in ieder geval volgens het College de meeste schuring zit tussen alle verschillende doelen, namelijk het thema energie, het thema uitbreiding van stedelijk gebied en het thema landelijk gebied en dan met name in die aandachtsgebieden. Daar zitten denk ik veel opgaven die niet allemaal tegelijk kunnen. Maar uiteindelijk zullen wij op al die verschillende keuzevraagstukken – dat is ook een vraag die ik gehoord heb – op al die keuzevraagstukken in die bijlage 1 moeten wij een vergelijkbare afweging gaan maken als de drie bijlagen die er illustratief bij zitten. Dus uiteindelijk krijgen wij, wat zijn het, 25 van dat soort keuzebladen, waarin de afwegingen van het College geduid zijn. Dat is niet dat dat formeel landt in de POVI als een stuk waarop ter inzage wordt gelegd, maar dat is natuurlijk wel een bijlage om inzichtelijk te maken: ja, maar hoe is het College dan gekomen tot die afweging? En welke argumenten zijn daarbij meegenomen? En ik denk dus dat het zeker een mogelijkheid, wat ons betreft ook een aanbod is, om aan het einde van die tweede discussieperiode – dan denk ik vooral dat we even met de Griffie zouden moeten zoeken naar wat een handig moment is, vooral in uw agenda's, want we weten dat die natuurlijk wel heel vol zitten – om daarvoor een moment te organiseren. Dan sluiten we die tweede discussieperiode af op 13 mei uiterlijk, in GS. Dan gaat er een stuk al ter ontwerp, gaat ter inzage over de zomerperiode heen. Dan mag iedereen die daar belang bij heeft daar ook op reageren. Alle zienswijzen verwerken wij, maken wij een nota van zienswijzen. En die komt uiteindelijk ook weer een keer hier in de commissie terug, voor de Staten. Dan kunt u er nog iets van vinden hoe wij al die commentaren verwerkt hebben. En uiteindelijk heeft u het laatste woord over alle keuzes en alle teksten en alle implicaties, op 12 of 13 december in de laatste Statenvergadering van dit jaar. En dan kunt u dingen waarvan u zegt 'ondanks eerdere gesprekken in deze commissie staat het er toch niet goed in', staat het u vrij om op al die keuzes amendementen in te dienen, en daar meerderheden voor te zoeken, en zo uiteindelijk ook de teksten te veranderen. Dat is een beetje het proces zoals dat de komende maanden zal gaan plaatsvinden.

De voorzitter: Mevrouw Schuuring, PvdA.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Ik heb daar een aanvullende vraag over. Want ik begrijp heel goed dat dat inderdaad het formele proces is. Een van de redenen dat ik het denk ik goed zou vinden om ook een inhoudelijke behandeling te hebben voor 13 mei, voordat de terinzagelegging start, is omdat ik het zelf best wel vreemd vind om te zeggen: oké, hij gaat naar buiten. Iedereen stuurt zijn reacties in. Het College komt met een reactie, met aanpassingen. En daarna gaan wij amendementen indienen, als er dingen in staan waar de meerderheid van de Staten het niet mee eens is. En ik denk dat het logischer, of misschien ook wel netter, zou zijn om op het moment dat dat inderdaad geconstateerd wordt, om dat aan de voorkant mee te nemen. En dat is denk ik waarom een inhoudelijke, en niet alleen procesmatige, behandeling in de commissie wat mij betreft logisch zou zijn voordat de terinzagelegging start.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja, om toch even de parallel met de begroting te trekken: je gaat niet een stuk in Provinciale Staten brengen voor keuzes die vooruitlopen op een Voorjaarsnota, of die vooruitlopen op een begroting, om daar dan alweer op te kunnen amenderen. Wat wij wel doen, en graag willen doen, is die keuzevraagstukken, die dan een stukje verder uitgewerkt zullen zijn – want over drie maanden zijn we natuurlijk een heel stuk verder op al die keuzes, en niet alleen op die drie die nu ter illustratie voorliggen – dan kunt u daar ook weer dingen in meegeven, die wij dan als College op 13 mei weer in onze afwegingen kunnen betrekken. Zeker, die mogelijkheid kan er dan ook via de commissie zijn. Maar dat is iets anders dan al een soort voorontwerp, dat echt helemaal tot aan Provinciale Staten ...

De voorzitter: Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Dat snap ik. Ik denk, als we die parallel doortrekken, dan wordt de voorjaarsnota vastgesteld door Provinciale Staten voordat GS een begroting gaat vaststellen. En ik snap dat we dat nu niet kunnen doen met het voorontwerp, maar ik zou er dus wel voor willen pleiten om die behandeling in de commissie in ieder geval dan te kijken of dat zou lukken voor 13 mei. En 23 mei voelt dan een beetje als mosterd na de maaltijd. Tenminste, dan is het al naar buiten, dus dan wordt er tot en met oktober verder toch niks meer mee gedaan, lijkt me. Dus dat voelt dan een beetje vreemd als moment voor mij.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Dat er dan helemaal niks mee zou worden gedaan, dat is ... Dus ook dingen die na de terinzagelegging binnenkomen, die worden alweer direct opgepakt voor uiteindelijk een definitieve versie. Dus ik zou niet willen zeggen dat het 'dan geen zin meer heeft, want dan ligt het toch al buiten'. Een ontwerp kan echt er heel anders uitzien dan een definitieve versie die naar buiten gaat. Maar nogmaals, op het moment dat de behoefte er is om dat voor de 13^e te doen: wij kunnen dat gewoon faciliteren. En dan gaan we daarover in gesprek. Dat is wat het College betreft geen enkel probleem, om dat te doen. Dus het is, zou ik zeggen, ons om het even. En waar het voor de Staten het meeste comfort geeft.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens, VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, het ongemakkelijke ligt er natuurlijk in dat, er gaat een voorontwerp ter inzage, er komen reacties op. Vervolgens gaat Provinciale Staten al dan niet geamendeerd een definitieve POVI vaststellen. En dan is de buitenwereld niet meer aan zet. Het stuk is niet voor bezwaar of beroep vatbaar, omdat het, hoe heet het, 'eigensturend' of 'eigenrichtend', weet ik hoe u het noemt, is. En dat geeft een beetje een vreemd gevoel. Ik denk ook naar de buitenwereld. Want er zal niet alles 180 graden anders zijn, maar op onderdelen kan een wezenlijk ander verhaal in de definitieve visie staan dan waar partijen in de ontwerpfase op gereageerd hebben. En deze discussie hebben we natuurlijk bij de vorige keer ook al met mevrouw Roefs gevoerd. Bij de vaststelling van de POVI kunnen wij gewoon zonder terinzagelegging de ontwerpvisie aanpassen naar believen van PS. Terwijl, juist in de voorfase wordt iedere keer steeds gehamerd op: 'Ja, maar het gaat nog ter inzage, het gaat nog ter inzage. Wij doen participatie.' En ja, u snapt denk ik wel heel goed waar gevoelsmatig het probleem ... of de schoen wringt.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Zeker. En daarbij ... En ik wil nou niet in een helemaal juridische ... Ik ben trouwens geen jurist, maar ik wil daar niet in terechtkomen. Maar stel, je gaat 180 graden een andere kant op in je definitieve versie, kan het wel zo zijn dat je uiteindelijk dingen opnieuw ter inzage zult moeten leggen, omdat niet te voorzien was dat hier andere keuzes misschien in gemaakt zouden worden. Dus dat is ook nog niet zo zwart-wit helemaal als in uw inbreng van zojuist. Dat kan ook nog wel verschillen. Maar ik snap wat u bedoelt. Het is uiteindelijk zelfbindend. En dat gaan we weer vertalen in een verordening, die uiteindelijk voor iedereen dan weer geldend is.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Ik hoop in ieder geval, ik wil u ook graag toezeggen, dat wij in overleg met de Griffie zoeken naar een moment waarop we aan het eind van de tweede discussieperiode weer met de Staten kunnen spreken. En dan zal het ook veel meer gaan over: welke keuzes zijn er dan gemaakt. In plaats van: welke keuzes staan er op de agenda. En dan is het uiteindelijk ook die disclaimer natuurlijk ook. Want je kunt niet iedereen daarin dan tevredenstellen. Dat is nou juist de kern van deze exercitie: dat het uiteindelijk aan het College is om dan op 13 mei een ontwerp vast te stellen, wat ter inzage gaat, et cetera. In dat licht, ik heb heel veel vragen gehoord. Ik zal die vragen ook allemaal proberen te beantwoorden. Ik heb ook heel veel opmerkingen gehoord, suggesties. Laat ik zeggen, alle suggesties – ik zie op de iPad voor mij, heel druk – alle opmerkingen zijn meegeschreven. Wij nemen die ook allemaal mee. Maar ik ga nou niet op elke beleidsinhoudelijke overweging in. Dat is ook echt iets wat bij mijn collega-portefeuillehouders in eerste instantie ligt, en waar we daarna gezamenlijk een afweging in maken. Dus ik neem heel veel van de noties en suggesties... Vergeef me dat ik daar dan niet een-op-een op inga. Als u daar toch iets over wilt horen, trek vooral even aan de bel. Maar ik ga vooral even in op de vragen die gesteld zijn, en het overige komt dan terug. En daar zullen wij dan ook inzichtelijk maken hoe die dingen die vandaag zijn ingebracht, hoe die of wel of niet meegenomen zijn. Dan loop ik even toch de vragen die gesteld zijn langs. Dan kom ik bij mevrouw Van der Pol, en die had er een heel aantal. De kaartjes, zijn die nou decoratief bedoeld of inhoudelijk? Ja, als je het zo stelt zijn ze misschien nu meer bijna decoratief van aard, in die zin dat het een optelsom is van de kaarten die in de ontwerpende onderzoeken staan. Maar ik heb ook aan mijn linkerzijde, ik weet niet... De heer Wolters Gregório vroeg net: als je geen planoloog of iets dergelijks bent, hoe moet ik dat dan lezen? Wij zullen kijken of we in een volgende fase misschien via een digitale optie, of je dan ook de verschillende kaartlagen... Want je wilt ze weer niet uitsplitsen in allemaal losse kaartjes, want dan mis je weer die integraliteit. Maar of we die

gelaagdheid inzichtelijk kunnen maken, dat zullen we zeker proberen. Want dat helpt u denk ik ook met het inzicht wat u nu dan denk ik mist.

De voorzitter: Mijnheer Wolters.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja dank u wel, voorzitter. Ik bedoelde dan ook meer, van: maak iets in de trant van spreadsheets, zoals we die heel lang geleden hadden. Die je laag voor laag kunt uitklikken of aanklikken, net naar wat je wilt zien.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Wij gaan zoeken naar een technisch haalbare en praktisch werkbare en een snapbare oplossing. Wat dat is, dat laat ik graag aan inhoudelijke mensen over. TV 2050, vroeg mevrouw Van der Pol ook naar, en ook de heer Wolters Gregório. Terechte constatering dat daarin het onderwerp landbouw en landelijk gebied in die tekst nog mist. We hebben als college wel gezegd: met het wegvallen van het NPLG hebben we het onderwerp 'landelijk gebied' in het traject TV 2050 nog ingebracht. Dus dat wordt daar nadrukkelijk wel een onderdeel van, en dat zult u daar ook in terugzien.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): En daar als onderdeel 'landbouw' ook, neem ik aan.

Gedeputeerde Theuns: Jazeker, absoluut. Nee, expliciet. Dan heb ik een heel aantal vragen, ook van mevrouw Van der Pol maar ook van een aantal andere fracties gehoord over de groenblauwe mantel. En ik merk dat daar ook wisselende beelden zijn. Dat zag ik ook in de technische vragen die gesteld zijn, over: wat is het wel, want is het niet. En ik merk ... En dat heb ik ook binnen dit huis gemerkt. Ik kijk bijvoorbeeld ook naar collega Faassen die daar zit, die we daar onlangs uitgebreid over hebben bijgepraat. Ik denk dat het goed zou zijn als we misschien al de volgende week, de eerstvolgende Statenwerkgroep Omgevingsvisie – u weet, dat is een ambtelijke sessie, waarin we u op technische wijze van informatie kunnen voorzien – als we die nou eens benutten om in te zoomen op het onderwerp 'groenblauwe mantel', en alles wat hierin staat. Ik denk dat dat heel verhelderend kan zijn, voor heel veel van de vragen die ik vandaag heb gehoord. En dan heeft u er zelf ook, met de kaarten die daarbij horen, echt een beeld bij. Dus als u dat wilt, dan zeg ik graag toe dat de sessie van volgende week voor dat onderwerp wordt benut. En dan kunnen we denk ik volgende keer ook een veel betere inhoudelijke discussie hebben, als die keuzes gemaakt zijn. Dus als daarmee uw vragen voor nu dan even geparkeerd mogen worden tot de volgende week, dan bieden wij dat heel graag aan. Dan even toch iets over de verschillende gebiedsindelingen. U vroeg daar ook als eerste naar, mevrouw Van der Pol, maar ik heb een aantal andere mensen daar ook over gehoord. Ja, de huidige POVI, die kent natuurlijk maar een aantal indelingen van gebieden. Dat is: bestaand bebouwd gebied, dat is eigenlijk het Natuurnetwerk waarin de natuur leidend is, dat is groenblauwe mantel, en dat is overig buitengebied, waarbij buitengebied soms ook gewoon een landelijke dorpskern is. Die ligt dan in het buitengebied. En eigenlijk de vraag die hier voorligt, voor het College in ieder geval wat wat ons betreft een vraag is: moeten we nou die gebiedsindeling niet nog eens helemaal onder de loep nemen, en kijken of dat een verstandige indeling is? En inderdaad, de vragen die mevrouw Van der Pol daarbij stelt: 'moet het een dan onderdeel zijn van het ander?', dat is nou net de vraag die ook voorligt. Maar ook daar kunnen we denk ik volgende week best wel al wat duiding in geven: hoe werken die kaartlagen door, en heeft dat dan direct beperkingen voor de grondeigenaar of ...? Wat dus niet zo is – wat in de technische beantwoording ook staat. Maar hoe werkt dat dan wel precies

door? Hoe werkt dat met eventuele schadecompensatie? Is dat überhaupt aan de orde, en hoe gaat dat dan? Dat soort vragen kunnen we daarbij stellen. Wat ik er voor dit moment aan toe zou willen voegen, is dat we wel in ieder geval al binnen het College hebben gezegd: daar waar je na gaat denken over het inrichten van bepaalde gebiedskenmerken, waar je bepaalde doelen in wilt realiseren, zul je dat uiteindelijk wel moeten confronteren met de capaciteit die je hebt om dat te realiseren met de financiële middelen die je tot je beschikking hebt om dat te compenseren. We willen daarin echt een haalbaarheidstoets doen, van: de dingen die je misschien vanuit ruimtelijk perspectief op de kaart zet, is dat dan ook realiseerbaar? En als dat dan niet realiseerbaar is, dan heb je twee mogelijke uitkomsten. Dan moet je óf je ambities bijstellen óf je moet je middelen bijstellen. Dat willen wij ook echt inzichtelijk maken: hoe je uiteindelijk de dingen die je op kaart zet, hoe je die ook zou kunnen doen. Dat sluit ook een beetje aan bij de vragen die gesteld zijn over de groenblauwe dooradering, wat daarin precies de ambities zijn. Dan verwijs ik u ook naar beleidskader Landelijk Gebied, daar staan een aantal getallen in. U noemde dat getal bijvoorbeeld van die 4.600 hectare. Ja, dat is een aanvullende opgave, maar wij hebben altijd gezegd, collega Faassen heeft altijd gezegd: geen knaken, geen taken. En op het moment dat daar geen middelen voor zijn, dan kunnen wij ons niet hard aan die ambitie verbinden, zolang die niet in de wet staat. Want het is nog steeds geen wettelijk ambitie. Overigens komt er zeer binnenkort een stuk naar uw Staten dat ook een toezegging is van Gedeputeerde Faassen om meer inzicht te geven in de groenblauwe dooradering, hoe we dat dan precies realiseren. En dat is volgens mij niet eens een toezegging, maar dat is naar aanleiding van een motie volgens mij, die door de BBB ook is ingediend. Ik weet even niet meer wie de indiener was, maar dat stuk komt zeer binnenkort naar Provinciale Staten.

U vroeg ook nog naar de VAB's. En een aantal andere fracties maakten ook nog opmerkingen over de VAB's. Ja, laat dat nou net onderdeel ook zijn van het volgende agendapunt van uw commissie. Want daarin hopen we u in ieder geval wat duidelijkheid te geven over: wat zou je nou wel, en vooral denk ik *niet* kunnen doen op de korte termijn en wat zou je nou integraal mee kunnen nemen in die POVI. Dus dat staat vanmiddag al op de agenda.

Ik heb ook een aantal vragen gehoord over de RES, en de uitwisselbaarheid van RES-doelen. Ja, die zijn op dit moment niet uitwisselbaar – zoveel weet ik ervan, maar een aantal andere vragen hoort ook echt thuis bij collega Van Caldenberg, omdat het gewoon ook beleidsinhoudelijke discussies zijn. Dus die komen zeker nog aan de orde. Want het zijn natuurlijk wel terechte vragen die u stelt.

Even kijken, een aantal noties nog. Dan kom ik bij de heer Hendriks. Die constateerde terecht: gaat het hier nou om een aanscherping of een actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie? Ja, je zou aanscherping ook kunnen duiden als dat alles alleen maar strenger wordt. Dat is niet het geval. Maar het gaat hier dus om een actualisatie, maar wel een actualisatie waarin we duidelijker keuzes moeten maken. Waarin we veel concreter keuzes moeten maken. Dus als je zegt 'actualisatie', dat zou je misschien ook kunnen horen als iets vrijblijvends en gewoon even alles een beetje updaten. Nee, we gaan wel echt scherper keuzes maken. En soms kan dat zijn: meer ruimte geven. En soms kan dat zijn: minder ruimte geven. Dus ik hoop dat dat een duiding is op de verwarring over die twee termen.

Dan kom ik bij de heer Nijskens. Ja, die had ook een aantal inhoudelijke dingen over de boringen, over de VAB's, over grind en zand. Maar daar heb ik bij het vorige onderwerp ook al iets over gezegd. Een heel interessante is nog wel: de zonerings langs de Maas, waar de heer Nijskens het over had. In die zin zou ik uw Staten zeker aanraden om een keer te kijken naar de actualisatie die nu voorligt vanuit het Rijk van de Beleidslijn Grote Rivieren, waarin voor de kenners op dit moment nog twee regimes zijn, namelijk: het stroomvoerend en het bergend regime. En het Rijk is voornemens om die regimes samen te voegen, wat in de praktijk betekent dat er voor delen die nu nog stroombergend regime zijn – dat is het lichtste regime – dat daar allerlei nieuwe beperkingen op komen. Wij hebben het Rijk er in ieder geval op gewezen dat wij het onverstandig vinden om dat soort grote, ingrijpende keuzes te maken vooruitlopend op een nationale nota Ruimte, en vooruitlopend op in ons geval een

nieuwe POVI. Dus dat soort dingen, die hebben een heel grote ruimtelijke impact. En daarom moet je ze juist ook in samenhang bezien, en niet alleen maar vanuit het waterveiligheidsdomein.

De heer Van den Beucken, die is op een heel aantal inhoudelijke onderwerpen ingegaan. Ik zou zeggen, daar hebben we echt goed kennis van genomen, en die nemen we daarbij ook zeker mee. Ik ben even aan het zoeken of hij ook nog inhoudelijke vragen aan het College voor nu had. Die heb ik niet zozeer opgeschreven, maar als dat niet zo is dan: interrompeert u vooral. En dan hoor ik het.

De heer Hoks vond de stukken onduidelijk. Ik zeg er wel meteen bij: ja, dat kan. Ik bedoel, wij schrijven zeker niet alles duidelijk op. Dat wil ik hier niet pretenderen. Maar als iets onduidelijk is, dan hoor ik wel graag hoe we het beter kunnen doen. Wij staan elke dag van de week ter beschikking, om suggesties in ontvangst te nemen. Maar als we die niet hebben, dan kunnen we daar ook weinig mee doen. Dus als die niet komen, kunnen we ze ook niet meenemen. Maar dat horen we dan wel bij de uiteindelijke behandeling.

Mevrouw Schuuring had een aantal opmerkingen over het proces en de verwachtingen. Daar heb ik denk ik het nodige over gezegd. U stelde ook als enige de vraag, van: waarom zijn sommige dingen geel gearceerd en sommige dingen rood? Daar moet ik een schuldbekentenis doen. Dat is omdat de versie die als laatste in het College heeft gelegen, en waarvoor het College inzichtelijk is gemaakt de dingen die zijn aangepast, die is ook in uw mapje beland, in plaats van de *clean* versie. Toen hebben we nog even met de Griffie overlegd: kunnen we die vervangen? Maar u had inmiddels allerlei aantekeningen in iBabs gehad. En ik denk dat u niet zo blij was geweest als we die allemaal hadden gewist. Dus daarom is deze versie blijven staan. De volgende keer krijgt u gewoon een *clean* versie, maar nu heeft u wel een inkijkje in wat in ieder geval de bespreekpunten in het College zijn geweest. Dat geven we u dan maar gratis cadeau. Nee, er stonden gelukkig geen 'Opmerking Gedeputeerde' tussen. Nee nee, dat was leuk geweest. Ook bij mevrouw Schuuring wat inhoudelijke punten en noties die we wederom meenemen. En dan ...

De voorzitter: Mevrouw Schuuring heeft een vraag.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, misschien ook nog heel eventjes naar aanleiding van wat de Gedeputeerde net zei, van: als er dingen onduidelijk zijn, dan zouden we graag horen hoe we het duidelijker kunnen maken. Ik heb daar eigenlijk nog wel een suggestie voor. Met name als het gaat over de kaart Landbouw vind ik niet heel duidelijk op de kaart geformuleerd welk keuzevraagstuk daar afgewogen wordt. Er staan wel doelen, en er staan afwegingen. Maar bijvoorbeeld, bij Wonen staat heel duidelijk: willen we dit, of willen we dit. Dus dat zou ik ook bij andere keuzekaarten wel mee willen geven, om daar in ieder geval goed op te letten.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja, dat vind ik een goede suggestie. Dus daar kunnen we ook concreet iets mee. Dus we zullen proberen om die dan iets meer met elkaar in lijn te brengen, in ieder geval op de manier zoals ze opgenomen staan. Waarbij alle vraagstukken in het landelijk gebied vaak nog een tandje complexer zijn dan 'wel of niet stedelijke uitbreiding'. Dat is misschien ook de reden dat het soms wat meer mitsen en maren zijn. Maar goed, we gaan echt proberen om daar een verbeterslag in te maken. De heer Erkamp, die had wat inhoudelijke punten, die we ook dus zeker meenemen. Ook een aantal dingen die ik meerdere keren heb gehoord. Ik heb daarin geen vragen ...

O, ik heb net mevrouw Wesseling overgeslagen, in mijn enthousiasme. Mevrouw Wesseling, inderdaad. Ook daar een aantal thema's die ik meerdere keren heb gehoord: circulariteit, en grensoverschrijdende samenwerking. Intern salderen, daar had u wel nog een specifieke vraag over, hoe we dat zien. En ik kan u alvast zeggen: dat is een uitspraak, en die gaat grote impact hebben op een aantal dingen die we hebben gedaan in Limburg in het verleden, en ook op dingen die nog op de

planning staan. Dat is het College op dit moment ook inzichtelijk aan het maken. En als wij die impact hebben, ik neem aan dat we daar zeker Provinciale Staten proactief over zullen informeren. Daar gaan we het in het College uitgebreid over hebben, onder leiding van collega Faassen. Die is dat aan het voorbereiden. Maar dat zal zeker impact hebben op een aantal dingen die we ons hadden voorgenomen, en die misschien óf nu een stuk moeilijker worden óf misschien straks wel niet meer kunnen. Maar dat zullen we zeker ook in de volgende ronde stukken voor de POVI expliciet meenemen. Dus dat vind ik een zeer terecht aandachtspunt, dat u dat inbrengt. Want dat is eigenlijk ook alweer nieuwe informatie ten opzichte van deze stukken. U ziet, het is aan grote verandering onderhevig. Verder wat inhoudelijke noties. Ja nogmaals, ik ga ze niet allemaal opsommen, maar die zijn echt allemaal gehoord.

De heer Erkamp had ik net gehad. Mevrouw Boven zei iets over het proces. Dat heb ik denk ik benoemd. U vroeg wel nog: de groenblauwe mantel, welke – en dat vroeg mevrouw Van der Pol volgens mij ook – welke wettelijke opgaven landen daar nou uiteindelijk in? Ja, dat zullen we volgende week ook nog even laten zien. Maar bijvoorbeeld de Kaderrichtlijn Water, waar we het net over hadden, maar ook de VHR-doelen, dat zijn wel wettelijke doelen. Die laat je wel uiteindelijk landen in die groenblauwe mantel. Of, die kun je daar laten landen. Dat kan dan weer tot beperkingen leiden. Dan kom je in de vragen die mevrouw Van der Pol stelde. Dat zullen we dus goed uiteenzetten. U gaf ook nog een aantal vragen aan die u mist. Nogmaals, nemen wij mee. De heer Sol ...

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel. Ik had één vraag over, er staat iets over grasland. En dat staat niet geformuleerd als een vraagstuk, maar als een stelling. En mijn vraag was: is het terecht dat dat een stelling is? En is de keuze daar al voor beslecht?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Wij hebben een aantal dingen hier neergezet voor dingen die wij in ieder geval zien als keuzes die gemaakt zijn. En je kan natuurlijk uiteindelijk bijna alles ter discussie stellen. Maar bijvoorbeeld het inzetten op grasland, daar waar het gaat om wateroverlast of daar direct rondom Natura 2000-gebieden, dat staat wel in een aantal dingen, documenten, die we in het verleden bijvoorbeeld als Provincie hebben neergezet. Dan heb ik het over een propositie Heuveland, waar wij samen met het Waterschap en de LLTB werken. Dan heb ik het over een propositie richting het Rijk: Groen als Gras, waar u als Staten ook over geïnformeerd bent. Dus in het verleden hebben wij daarin ons een aantal keren ook heel expliciet uitgesproken. Voor het College in ieder geval is dat geen vraagstuk, maar het staat u natuurlijk wel vrij om te zeggen: voor mij is dat geen uitgemaakte zaak, ik zou daar toch andere keuzes in maken. Dat is uiteraard het goed recht van Provinciale Staten.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: U vroeg ook nog, mevrouw Boven: wat kan ik doen met de overige punten van mijn inbreng? En dan kijk ik ook even naar de andere commissieleden. Wij staan elke dag – ja, wij elke dag en het ambtelijk apparaat vijf dagen per week – tot uw beschikking om daarover hier in huis het gesprek te voeren, en om op die manier de punten mee te geven. U mag dat doen via technische vragen, u mag dat doen via schriftelijke vragen. Ik meen echt, alle input die u daarbij aan de voorkant levert helpt ons uiteindelijk met de dingen goed op papier zetten. Dus wat mij betreft kunt u gewoon per mail het ook makkelijk doen. Als u het politieker wilt doen met schriftelijke vragen: ook geen enkel probleem. Op alle wijzen staan wij in ieder geval open voor die informatie.

De voorzitter: Graag via de Griffie laten verlopen.

Gedeputeerde Theuns: O, via de Griffie. Dank u wel. We zouden niet anders durven voorzitter, inderdaad. De heer Sol, die had dus een mooie vergelijking met de begroting. Ik denk dat dat wel een mooie metafoor is, die we erin kunnen houden. U vroeg wel ook nog – dat vond ik een interessante: de ordering van de verschillende vraagstukken. En niet alles is natuurlijk even zwaar, niet alles is wettelijk, en sommige dingen zijn ambitie. En dan, ik kan me voorstellen dat die niet boven uw bed hangt of top of mind zit, maar bijlage 3 van het Ruimtelijk Voorstel, daar staat een heel mooie tabel in over: welke doelen hebben wij allemaal? En zijn dat dan Europese doelen, zijn dat nationale doelen? Zijn die politiek vastgesteld? Zijn dat ambtelijke ambities? Zeker bij de volgende versie van de stukken zullen we die nog eens even in herhaling roepen. En ook op die discussiebladen duidelijk inzichtelijk maken: maar wat is dan de status van die verschillende doelen. Dus u heeft daar ooit een keer in die bijlage 3 een overzicht van gehad. Ik kan me voorstellen dat u dat niet meteen in herinnering heeft. Maar we zullen dat nog een keer goed uitlichten, want u maakt een zeer terechte opmerking dat je niet alles ter discussie kan stellen, en sommige dingen zwaarder wegen dan andere. De heer Wolters nog, tot slot. Die had wat vragen over het vervolgproces. Dat heb ik benoemd. TV 2050 heb ik benoemd. De kaarten heb ik benoemd. Ja, de impact van Defensie en onzekerheden na... Inderdaad, Defensie kan ook in het komend jaar keuzes gaan maken die ons proces weer doorkruisen. Laat ik zo zeggen, dat kan, dat kan grote impact hebben. Maar dat kan altijd zo zijn, in elk domein. Dus op het moment dat er van rijkswege andere afwegingen worden gemaakt, ja dan moeten wij op basis daarvan weer een nieuwe afweging maken. En dat kan zijn op het moment tussen ontwerp en definitieve POVI. Dat zou goed kunnen. Dan moeten we dat aanpassen – zo simpel is het ook. U maakte nog een inhoudelijke opmerking over het wijkje en het straatje erbij, arbeidsmigratie, energieplanologie. Ik zou zeggen, we nemen dat mee. En net als bij de anderen, we zullen ook echt per onderwerp inzichtelijk maken wat er is meegenomen en waar wij toch als college andere keuzes, andere afwegingen maken.

De voorzitter: De heer Gregório heeft een vraag.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja dank u wel, voorzitter. Dank voor de beantwoording. U zei: Toekomstvisie 2050 heb ik benoemd. Maar mijn vraag was eigenlijk specifiek of PS daar uitgebreid over geïnformeerd kan worden, over heel die Toekomstvisie 2050. En het zal best zijn dat die nog niet compleet is, maar wat we er al van hebben en wat we er als basis ook voor de POVI in meenemen, het zou fijn zijn voor PS als we dat ook inzichtelijk hebben. Dus als we daar óf volgende week óf op een iets later moment in worden meegenomen, is dat denk ik handig bij besluitvorming die wij uiteindelijk moeten gaan doen.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik ben even aan het zoeken wanneer de volgende Statenwerkgroep Omgevingsvisie na volgende week is. Maar laat ik het zo zeggen, wij gaan u daar zeker in meenemen. En er staat ook op de nieuwe voorraadagenda, ik heb hem even niet bij de hand, een behandeling van dat stuk in Provinciale Staten staat daar ook op. Dat is na de zomer, in ieder geval. Maar ook voor die tijd liggen er natuurlijk al tussenproducten, deelproducten waar u uw voordeel... 14 maart hoor ik hier, in ieder geval. We kunnen misschien dat moment ook benutten voor in ieder geval een update: waar staan we bij TV 2050, en hoe gaat dat proces verder, en waar kunt u kennismaken van tussenproducten, waar u weer uw voordeel mee kunt doen. We gaan kijken of

14 maart een handige optie is – dat weet ik nu even niet. Maar we zoeken naar een goed moment voor de zomer, en een goed moment na de zomer.

De voorzitter: De heer Van den Beucken heeft nog een vraag.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, veel vragen had ik nog niet gesteld, maar er was wel één ding dat me even bezighield. En dat ging eigenlijk over differentiëren gebiedscategorie buitengebied. Als je kijkt naar dat kolommetje Gemaakte keuzes, dan krijg je de omschrijving: 'overige buitengebied'. En als je dan in het Keuzevraagstuk kijkt, dan krijg je in algemene zin buitengebied. En het lijkt een beetje spijkers op laag water zoeken, maar ik denk dat die begripsverwarring op een gegeven ogenblik wel kan doorwerken, dat dat tot problemen kan leiden. Dus de vraag is: moet daar niet nog eens naar gekeken worden? Tweede dingetje: er werd ook over kleurtjes gesproken. En daar staat bij: 'Relatie met keuzes Rijk rood gemarkeerd'. Ik vond dat zelfs heel handig. Dus ik vond het prima dat daar kleurtjes bij zaten, want dan kon ik de samenhang nog wat beter begrijpen. Dus volgens mij was het juist de bedoeling, had ik de indruk. Dus daar is misschien een soort misverstand over ontstaan. Zou dat kunnen? – want er moet natuurlijk een vraag aan gekoppeld worden.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Dat kleurtje wel, de arceringen niet. En ten aanzien van uw eerste vraag: je hebt inderdaad nu de gebiedsindeling. Je hebt stedelijk gebied. En dan heb je buitengebied, de koepel, zeg maar; en dat is weer onderverdeeld in Natuurnetwerk, groenblauwe mantel en overige buitengebied. Maar wij kijken dus nadrukkelijk naar – in ieder geval, dat zou ons voorstel zijn – naar een nieuwe indeling überhaupt van gebieden. En dus ook van het buitengebied. En dat is onderwerp van gesprek. Maar ik snap de spraakverwarring over de verschillende hoofdcategorieën, deelcategorieën. En we zullen dat nog wat beter verwoorden.

De voorzitter: Vervolg vraag?

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, want ik dacht inderdaad dat die overige categorieën dan bleven staan. En dat dat buitengebied werd gespecificeerd. Dat de rest ongewijzigd zou zijn. En dat blijkt dus nu niet zo te zijn. Het hele stelsel gaat dan min of meer op de schop, zou op de schop kunnen gaan.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van den Beucken. Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Zou op de schop kunnen gaan. En dat leest u ook in de bijlage over de lagenbenadering, dat wij echt opnieuw willen kijken: hoe zijn die verschillende lagen nou opgebouwd. Omdat, je hebt nu 'stedelijk gebied' en 'buitengebied'. Ja, maar daar tussenin kan ook nog. Je kan ook 'mogelijk stedelijk uitbreidingsgebied'. Nou, dat zou een tussenvariant daarvan kunnen zijn. Daar waar het gaat om buitengebied, ja moet je dan alleen maar één categorie buitengebied pakken, waar ook landelijke kernen in zitten en waar alles dan onder valt? Of moet je dat uitsplitsen in dingen die echt natuur zijn, dingen die echt landbouw zijn bijvoorbeeld, en dingen die daartussenin hangen? Dat zijn de vragen die op tafel liggen. Maar uw constatering is terecht. Wij kijken echt naar een soort nieuwe opbouw van die kaart, zonder zomaar aan te nemen dat we het bestaande overleefd houden. Dus we kijken echt opnieuw: wat zou nou een goede indeling zijn. Maar de conclusie kan nog steeds zijn: het is prima zoals het is en we gaan er niks aan veranderen – dat ook voor de duidelijkheid.

De voorzitter: Goed. Ik begrijp dat u klaar bent met uw beantwoording.

Gedeputeerde Theuns: Dat meende ik wel.

De voorzitter: O, goed zo. **Dan heb ik één toezegging genoteerd. En dat is dat u de laatste versie van de POVI ter bespreking stelt aan de commissie. En dat voor 13 mei in de agendacommissie een datum wordt geprikt.**

Gedeputeerde Theuns: Even dan in de scherpte: de laatste versie van de POVI – ik zou willen zeggen dat we vóór het afsluiten van de tweede discussieperiode een bespreekmoment organiseren met de commissie LEO.

De voorzitter: Goed, staat genoteerd. Dan schors ik heel even de vergadering. Dan kan de presentatie klaargezet worden. En dan kunt u ook even naar het toilet. Bij deze. Vijf minuutjes.

[SCHORSING]

12.4 Limburgse woningbouwopgave

De voorzitter: Goed, dan kunnen we beginnen. De band loopt ook. We zijn aangekomen bij agendapunt 12.4, 'Limburgse woningbouwopgave'. Mevrouw Waajen van het CDA heeft dit agendapunt geagendeerd naar aanleiding van de algemene beschouwingen, besproken op 1 november, jongstleden. Gedeputeerde Theuns heeft toen aangegeven de dialoog hierover voor te bereiden. Dat betekent dat u nu eerst een presentatie te zien krijgt. Naar aanleiding daarvan kunt u vragen stellen. Aansluitend krijgen de fracties dan drie minuten het woord, dus ik verzoek u ook om de presentatie volledig af te kijken, en daarna geef ik u het woord voor eventuele technische vragen. Dat werd nog eventjes benadrukt door mevrouw Schoofs. De presentatie wordt door mevrouw Schoofs en de heer Jansen Schoonhoven, beleidsmedewerker op het gebied van wonen, respectievelijk senior jurist omgevingsrecht, gepresenteerd. Mevrouw Schoofs. O, we hebben al gelijk een vraag. Is het een technische vraag? Anders dan gaat het ... Oké. Mijnheer Wolters Gregório, SP.

De heer Wolters Gregório (SP): Over de presentatie. Nee, is een grapje. Het is nu een agendapunt. Er is een agenderingsverzoek gedaan. Deze presentatie is naar aanleiding van een toezegging door GS. Is dit nu vandaag geagendeerd, even voor mijn duidelijkheid, omdat de presentatie klaar was en de toezegging is gedaan dat het dan zo snel mogelijk moest komen, of is er gevraagd om de presentatie en is die gisteren nog gemaakt, theoretisch? In welke volgorde behandelen we dit nu?

De voorzitter: Gedeputeerde Theuns kan daarop antwoorden.

Gedeputeerde Theuns: Er is door Provinciale Staten zelf gevraagd om dit onderwerp te agenderen. En in het kader van die agendering, die dus op verzoek van PS zelf is, is aan GS gevraagd om een presentatie te verzorgen om de discussie in uw Staten, en het is vooral een gesprek, denk ik, tussen de commissieleden, te faciliteren met een soort technische briefing. En in dat kader heeft GS een presentatie voorbereid.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Oké, dank u wel, voorzitter. Dus de presentatie is ambtelijk voorbereid en is nu klaar? En daarom staat het nu op de agenda en niet omdat er deze week toevallig om is gevraagd om het op de agenda erbij te zetten?

De voorzitter: Oké. Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Nou, er is wel gevraagd om een zo spoedig mogelijke agendering, zeg maar, dat wel. Ja, we hadden het ook over drie maanden kunnen doen, maar dan had het geen zin meer gehad in het kader van de oproep vanuit de Staten, denk ik.

De voorzitter: Goed. Mevrouw Schoofs, u kunt starten met uw presentatie.

Mevrouw Schoofs: Ja, dank u wel. Toch nog even kort voorstellen: Gwen Schoofs, beleidsmedewerker Wonen bij het cluster Wonen en Leefomgeving. Ik ben hier inderdaad vandaag om u wat te informeren en u handen en voeten te geven voor de dialoog die u zo dadelijk wil gaan voeren. Dat gaat over wat zijn de mogelijkheden voor versnelling van kleinschalige woningbouw in het buitengebied. Ik moet nog even zoeken naar de bediening van dit dingetje, dus u moet mij af en toe excuseren als ik niet even snel heb geschakeld. De vraag die vandaag voorligt, komt eigenlijk voort uit dat we een opgave hebben op basis van de woningbouw en een opgave op basis van de landbouwtransitie. Als we die twee nu gaan combineren, zou dat dan een oplossing kunnen zijn voor beide opgaven, dit ook omdat er signalen komen vanuit de gemeente die aangeven van we wensen eigenlijk dat er meer ontwikkelingsmogelijkheden in het buitengebied mogelijk zouden kunnen worden gemaakt, maar eigenlijk is het beleid in onze huidige POVI daarin te weinig voorzienend. Er zouden te weinig mogelijkheden zijn om dat te gaan realiseren. Om bij dat laatste even te beginnen, wil ik met u samen kijken naar wat er eigenlijk staat in onze huidige POVI. We hebben een heleboel grote opgaven en uitdagingen, denk daarbij aan gezondheid en veiligheid, energietransitie, landbouwtransitie. Dat alles heeft een weerslag op de fysieke leefomgeving. Er is heel beperkt ruimte en op ieder stuk grond liggen zes claims, dus we kunnen wel zeggen dat er echt sprake is van schaarste. De ruimte die er nog is, willen we gewoon heel goed gaan benutten. Dat vraagt eigenlijk om een integrale aanpak. Die integrale aanpak willen wij in onze POVI opnemen, want daar hoort ie ook gewoon thuis. Daarmee voldoen wij eigenlijk ook aan het doel van de Omgevingswet, die eigenlijk zegt: wij staan voor een goede balans tussen het benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving, daar dient ook die Omgevingswet voor. Wij hebben in onze POVI natuurlijk wel al beleid opgenomen over hoe we willen omgaan met de herbestemming van de vrijkomende agrarische bebouwingen, ik noem het voor de rest, voor het gemak, even VAB's, en we hebben in de POVI ook al een definitie daarover opgenomen. En waar praten we dan eigenlijk over? We praten over bedrijfsruimte en bouwwerken op een agrarisch bouwvlak die leeg komen te staan na de beëindiging van bedrijfsactiviteiten ter plaatse. Dan hebben we het over VAB's. Nou, als we kijken naar wat het beleid in de POVI op dit moment zegt, dan zien we eigenlijk dat de herbestemming van die VAB's relatief beperkt is. Dat ligt aan het feit dat er een gebrek is aan kansrijke functies, de omvang en de verschijningsvorm van die bebouwing, maar ook de ligging. Waarom doen we dat? We willen voorkomen dat er criminele activiteiten ontstaan op de VAB's, met bijbehorende maatschappelijke kosten. We willen verpaupering voorkomen en achteruitgang van de landelijke kwaliteit en de leefbaarheid van het gebied. Dat willen we natuurlijk ook niet hebben, maar feit is wel dat de verwachting is dat we steeds meer te maken gaan krijgen met die leegstaande VAB's, dus we moeten er toch over nadenken. De oorzaak daarvan ligt in crisis zoals de stikstof en mest. De rijksmaatregelen, waaronder de stoppersregelingen, stimuleren natuurlijk ook agrarische ondernemers om te stoppen met hun onderneming, en dan vallen die percelen vrij, de beperkte herbestemmingsmogelijkheden waar we het net over hadden. Maar we hebben ook gewone stoppers die geen opvolging hebben. Dat is ook een reden waarom er meer VAB's gaan komen. We hebben natuurlijk al eerder bedacht hoe we daar dan mee willen omgaan. En het is ook niet dat onze huidige POVI geen mogelijkheden biedt. Die zijn er natuurlijk wel, en we stimuleren van daaruit in de eerste

plaats ook het agrarisch hergebruik. Dat hebben we ook nodig voor de landbouwtransitie. Mocht dat niet lukken, dan kunnen we herbestemmen buiten de sector. En mocht dat niet lukken, dan gaan we kijken naar sloop. Dat zou dan de nieuwe opgave zijn. We doen dat omdat we landschappelijke kwaliteit willen behouden en verrommeling willen voorkomen. Het is ook niet zo dat er dan niks mogelijk is daarbuiten, want ook nu, in onze huidige POVI, staat dat er binnen het huidige beleid ook ruimte is om herbestemming van deze locaties en gebouwen te onderzoeken. We kijken naar waar dat mogelijk is en waar het past, maar die mogelijkheden zijn natuurlijk ook beperkt door een aantal dingen, het potentieel van het vastgoed en de omgeving, en we redeneren vanuit de juiste ontwikkeling op de juiste locatie. Vorig jaar, halverwege 2024, is daar ook al een informatieve brief vanuit GS verstuurd over van wat nou het huidige beleid is, en is daar al wat meer verduidelijking uit ingegeven. Als we dan toch moeten gaan onderzoeken naar wat zijn dan die mogelijkheden, dan gaan we toch kijken naar een soort van ladder waar we dan doorheen willen, waarbij we dan toch kijken van leegstand vastgoed en onbenutte ruimtes. Die moeten we eigenlijk eerst willen benutten voordat we kijken naar het buitengebied. We willen ook kijken naar onbenutte plancapaciteit, want als er nog heel veel plannen in de voorraad zitten, dan moeten we daar misschien toch voorrang aan geven. En de kwalitatieve en kwantitatieve woonbehoefte moet leidend zijn, want we hebben uiteindelijk een woonopgave, we bouwen voor doelgroepen en we willen dat iedereen de juiste woning op de juiste plek krijgt. En eigenlijk pas als er geen mogelijkheden meer zijn binnen het bestaand bebouwd gebied, dan gaan we daarbuiten kijken. En dat doen we ook door aan te sluiten bij de relevante Limburgse principes en door recht te blijven doen aan de gebiedsspecifieke kenmerken, want niet overal kan alles. Om even terug te komen op de relevante principes, voor de Limburgse principes is meer stad, meer land, denk ik, voor deze casus de allerbelangrijkste. Daar kom ik zo nog even op terug wat we daar dan onder verstaan met elkaar. We hebben een heleboel opgaven binnen onze POVI, en we stellen daarbij een drietal hoofdopgaven. We willen een aantrekkelijke, sociale, gezonde en veilige leefomgeving voor onze Limburgers, en dat willen we in het stedelijk gebied en dat willen we ook in het landelijk gebied. We willen ook een toekomstige innovatieve en duurzame economie, inclusief de landbouwtransitie, en we werken ook aan klimaatadaptatie en de energietransitie. Als we dan gaan kijken hoe we deze hoofdopgaven willen aanpakken, dan moeten we toch gebiedsgericht maatwerk gaan leveren. We houden daarbij rekening met het karakter en de mogelijkheid van een gebied, en maken een afweging van de belangen op lokale schaal. En dat doen we allemaal met inachtneming van die Limburgse principes die we met elkaar hebben afgesproken, en daarbij is op dit moment meer stad, meer land relevant, en inbreiding voor uitbreiding. Wat verstaan we dan met elkaar eigenlijk onder meer stad, meer land? We koesteren de variatie, dat is wel belangrijk, maar we zetten wel in op duurzame verstedelijking en op transitie van de landbouw. En we willen steden en dorpen compact houden, want de stedelijke functies concentreren zich daar. Nieuwe stedelijke ontwikkelingen horen binnen het bestaand bebouwd gebied, en het landelijk gebied moet de tegenhanger zijn van de drukke stedelijke gebieden. In de vorige sessie bij de POVI is ook aan u de vraag al gesteld: hoe willen wij omgaan met de vrijkomende agrarische bebouwingen en de percelen, als gevolg van de vele stoppende bedrijven? Dat is precies de vraag die u dadelijk in de dialoog met elkaar wilt gaan bespreken. Daar horen wel nog wat onderliggende vragen bij en ook wat afwegingen die we graag met u willen delen. Onderliggende vragen zijn: welke herbestemmingen zijn dan gewenst als je kijkt naar dat gebied, of moeten we toch slopen? Maak ook onderscheid tussen de locaties, de ligging van deze percelen. Je kan niet zomaar een generiek beleid voor iedereen creëren, want dat past gewoon niet. We moeten ook kijken naar de passende rolverdeling die bij ons hoort als Provincie, want uiteindelijk is het aan de gemeente om daar toch een beslissing over te nemen. En we vragen ons dan ook in dat kader af: welk instrumentarium moeten we daar dan voor inzetten om dat goed te kunnen doen? Als we het dan hebben over het herbestemmen van VAB's en we gaan kijken naar wonen in het landelijk gebied, en je kijkt daaraan gerelateerd naar de vraag van dien ik daarmee de woningbouwopgave en de woonopgave die we hebben, dan zijn er een aantal overwegingen te

maken. Je moet je afvragen: Als ik dit toe ga staan of we gaan dit realiseren, mogelijk maken, welke behoefte ga je dan effectief dienen? Wat voor type woning ga je daar dan bouwen en voor welke aandachtsgroep? Weet dat onze opgave veelal gericht is op oudere woningen, op eenpersoonswoningen, waarvan je kan afvragen of die daar in het landelijk gebied wel passend zijn. Dien je dan de behoefte? Draagt het daadwerkelijk bij aan de maatschappelijke opgave, of bouw je niet gewoon voor de mensen die gewoon een leuke tweede woning in het groen willen? Dus dat is wel een overweging om mee te nemen, en ook de vraag over de verbetering van de leefbaarheid voor de kern. Als je wat verder afgelegen zit, is het de vraag of het effectief de instandhouding van de lokale leefbaarheid verbetert. Ook wat betreft de aanwezigheid van voorzieningen, nutsvoorzieningen, als je wat verderaf zit, is het nog maar de vraag of die er zijn. En als die aangelegd moeten worden, dan is dat vaak ook iets wat veel geld en tijd kost. Het gebrek aan voorzieningen en het voldoen aan de juiste voorzieningen maakt bijvoorbeeld voor de oudere groep gewoon al dat deze locaties wellicht niet geschikt zijn voor de opgave die we daarvoor hebben. Denk daarbij ook aan het gezondheidsvraagstuk van alles wat te maken heeft met wonen in het landelijk gebied. Denk aan geluid, denk aan geur, denk aan spuitcircels, maar denk ook aan de vraag: je bent wat meer afgelegen als je daar woont, hoe zit het met de zorg die daar wel of niet bereikbaar is, de hulpdiensten die langer onderweg zijn, en geen garantie hebben dat men daar tijdig hulp kan verlenen? En realiseer ook dat op het moment dat we dit veelal gaan toestaan, dit ook een beperking kan zijn voor andere ontwikkelingsmogelijkheden en ambities. Het kunnen dan dus ook gewoon concurrerende initiatieven zijn. Denk daarbij aan een straatje erbij of een Limburg Centraal. En als je de grond een keer vergeven hebt, dan gaat die niet meer terug naar landbouw, dan is die dus weg. En dan kom ik eigenlijk ook bij de overwegingen die ik u wil meegeven ten aanzien van het wonen in het landelijk gebied, maar dan vanuit het landbouwperspectief, waarbij als je daar wonen gaat toestaan, je een verdere functievermenging gaat krijgen. Dan krijg je een soort van hagelslagplaatsjes waar een beetje dit is en een beetje dat. Het kan ook heel belemmerend zijn voor andere actieve agrarische bedrijven in de sector. Denk eraan dat als je ergens een woning zet, dat je daar bijvoorbeeld een uitbreidingsmogelijkheid mee beperkt, maar denk ook aan het feit dat dit problemen kan veroorzaken rondom spuitzones, geur, fijnstof, geluid. Je ziet alle leuke plaatjes die we erbij hebben bedacht om een beetje levendig mee te geven wat wel iets is waar u even over moet nadenken als we dit met z'n allen willen. En, wat ik net al zei, wat betreft het verlies van landbouwgrond aan de bouwkeizers, als je ze zo gaat inrichten, dan is het dus zo dat we gewoon goede landbouwgrond gaan verliezen die we eigenlijk in het kader van de landbouwtransitie gewoon ook nodig hebben en graag willen behouden om ook gewoon goed aan onze voedselvoorziening te kunnen voorzien. Dus die grond willen we eigenlijk beschermen. Om even terug te komen bij mijn allereerste plaatje, waarin ik eigenlijk twee stellingen heb gemeend te stellen: onze POVI is beperkend. Ja, er zitten beperkingen in, maar er zitten zeker ook mogelijkheden in. Maar waar komt deze dringende vraag nou vandaan? Daar wil ik nu met u ook nog even bij stilstaan. We hebben het op dit moment inzichtelijk dat er 287 agrarische bedrijven zijn aangemeld voor de stoppersregeling. Die mensen moeten op korte termijn gaan beslissen of ze doorgaan met hun onderneming of dat ze gaan stoppen en gaan deelnemen aan de regeling. Het gaat om een directe beëindiging van de veehouderij, die gestimuleerd en gefinancierd is door de overheid, waarbij dierenverblijven en mest- en voeropslagen verplicht moeten stoppen. Meestal zit er een sloopvergoeding bij. En wij hebben het idee dat waar de vraag of de behoefte vandaan komt, te maken heeft met een ondernemer die eigenlijk heel graag toch nog wil herinvesteren om een duurzame bron van inkomsten te genereren of met de vraag van mogen we er een functiewijziging aan doorvoeren, en dan willen we er eigenlijk het liefst woningbouw op realiseren. Maar als we daarnaar gaan kijken, dan is natuurlijk woningbouw niet een duurzame bron van nieuwe inkomsten genereren. Dan hebben we het eigenlijk over een eenmalige winstopbrengst. En in dat kader zou je je ook mogen afvragen, als we kijken naar de regeling die nu aangeboden is, is dat dan ook noodzakelijk, want de deelnemers van de Lbv-plus regeling krijgen een vergoeding voor het

waardeverlies van de productiecapaciteit die bestaat uit 120% van de vastgestelde waarde per vierkante meter en ze mogen ook de overige blijvende eigendommen, zoals grond en andere locaties, behouden. Dus daar zit even de vraag van: hoe noodzakelijk is die vraag dan? Het risico dat er ook mee gepaard gaat, is dat boeren definitief stoppen en dat herinvesteren in agrarische bedrijvigheid voor onze transitie van de landbouw dan minder aantrekkelijk lijkt te worden. Daarnaast is het ook zo dat als ze niet aan deze regeling zouden deelnemen, er ook nog niet per definitie een man overboord is, want er zijn ook nog toekomstige beëindigingsregelingen. De MGB-regeling zal binnenkort door de Provincie worden opengesteld. Daar kunnen meer ondernemingen aan deelnemen. Daar zijn de voorwaarden iets minder strikt voor, dus er komen nog mogelijkheden. En je hebt uiteindelijk ook toekomstig te maken met gewone stoppers, die wellicht ook gaan zeggen van goed, wij stoppen omdat we geen opvolging hebben, maar what's in it for me? En je wilt natuurlijk eigenlijk dat iedereen een beetje over dezelfde kam gaat. Dus dat waren toch de overwegingen die ik u bij het voeren van deze dialoog wil meegeven. Om terug te komen op de inhoud van de vraag in de zin van wat zijn nou de mogelijkheden tot het versneld mogelijk maken voor deze groep: deze mensen moeten binnen zes maanden na de beschikking een keuze maken. En wat we op de korte termijn kunnen doen, is onderzoek doen op basis van ligging en per casus en dossier beoordelen wat er onder het huidige beleid van de POVI aan mogelijkheden al is en dat meegeven aan deze mensen. Mocht daar naar uw mening te weinig uitkomen, dan zou een nadere beleidsuitwerking na grondig onderzoek een mogelijke optie zijn, maar dat kost meer tijd, meer capaciteit en leidt tot een extra opdracht, die in ieder geval geen tijdswinst oplevert ten opzichte van het integrale vraagstuk wat we meenemen in de POVI-behandeling. Maar omdat we u daar toch nog over willen informeren, geef ik voor het laatste stukje en de toelichting over wat is dan die nadere beleidsuitwerking, wat houdt het in en hoe ziet het eruit, het woord graag aan mijn collega, Martijn Jansen Schoonhoven, die dat nog even aan u gaat toelichten. Dank u wel.

De heer Jansen Schoonhoven: Het voelt een beetje als mosterd na de maaltijd, Gwen, maar ik ga toch proberen om er nog iets leuks van te maken. Mijn naam is Martijn Jansen Schoonhoven. Ik ben teammanager bij het team Omgevingsrecht, algemene juridische zaken. Het ding zit heel erg in de weg. Ik ga hem iets zo doen, dan ga ik iets aan de zijkant staan. Kijken of ie werkt, ja, de nadere beleidsuitwerking. Als ik niet te verstaan ben, dan steek maar de hand op. Ja, moet ik echt naar de microfoon? Oké, dan ga ik het zo doen. Meestal schreeuw ik hard genoeg. Er zijn eigenlijk twee mogelijkheden voor een nadere beleidsuitwerking. Enerzijds zijn dat beleidsregels en anderzijds is dat echt een concretisering van het beleid zoals we dat nu in de POVI hebben staan. Dat zijn twee van elkaar verschillende instrumenten. Beleidsregels kunnen we stellen, in dit geval zal het dan GS zijn, op het moment dat aan GS een bevoegdheid toekomt dat ze een besluit moeten nemen over of er woningbouw gerealiseerd mag en kan worden in het buitengebied. Dus er hangt echt een besluit van GS onder, een bevoegdheid. Dat kan zo zijn, en dat zal ook vaak zo zijn op het moment dat een woning wordt toegestaan, dat dat met een omgevingsvergunning gebeurt, waarmee afgeweken wordt van het bestaande bestemmingsplan, omgevingsplan. Over zo'n omgevingsvergunning zal GS een advies- en instemmingsbesluit moeten nemen. Daar kom ik zo meteen nog even op terug. Dus dat zijn de beleidsregels gekoppeld aan een bevoegdheid. Als voor wonen niet direct een bevoegdheid, een besluit van GS, nodig is, en dat is bijvoorbeeld zo wanneer een gemeente de woningen mogelijk maakt via een omgevingsplan, dan zal er een nadere concretisering van beleid nodig zijn via echt een concretisering van het beleid in een beleidsstuk, bij voorkeur de POVI, want dan maak je namelijk ook een hele concrete, integrale afweging. Ik zal die twee nog heel eventjes nader duiden. Ten aanzien van die beleidsregels geldt dus dat als gemeenten een omgevingsvergunning gaan verlenen waarin wordt afgeweken van het omgevingsplan wat zij hebben, dan zullen ze daarvoor advies en instemming moeten krijgen van de Provincie. Het is op dit moment zo dat dat al vanaf één woning geldt. Dus op zo'n omgevingsafwijkingsvergunning zit onze verordening. Via de verordening geldt het

principe van meer stad, meer land. Dus op het moment dat er een woning wordt gebouwd of dat de gemeente een woning mogelijk wil maken, zal het College daarover een advies moeten verlenen en instemming moeten geven, en daaraan kunnen beleidsregels worden gekoppeld. Wat Gwen net al aangaf, dat is natuurlijk vooral een specifieke doelgroep die we hiermee zouden willen dienen, en die beleidsregels zou je dus kunnen richten ten aanzien van specifiek die doelgroep, dus niet in zijn algemeenheid, maar voor een bepaalde doelgroep waar je deze afweging voor wilt maken. Dat vraagt dus wel ook om een nadere beleidsafweging. Dus dat is niet zo van je stelt even een paar beleidsregels op en dan ben je er. Je zult dus wel heel goed moeten nadenken over wanneer wil ik dat en aan welke criteria moet dan ook worden voldaan. Dat even wat betreft de beleidsregels. Op het moment dat het zo is dat de gemeente via een omgevingsplan woningbouw mogelijk wil maken, dan geldt dus dat je ook weer voor die specifieke doelgroep nader beleid kunt uitwerken, maar dat beleid is dan echt een beleidsdocument en niet een toetsingsdocument wat je naast het omgevingsplan legt, een beleidsdocument waar gemeenten al rekening mee moeten houden bij het opstellen van een omgevingsplan en waarbij je bijvoorbeeld aangeeft in welk geval wij als Provincie vinden dat invulling wordt gegeven aan de principes uit de POVI. Een grondslag daarvoor zou natuurlijk, en dat wordt al min of meer in de huidige POVI ook wel genoemd, de maatschappelijke opgave kunnen zijn die we hebben op het gebied van wonen, maar ook op het gebied van klimaat, water, stikstof en de transitie van het landelijk gebied in zijn algemeenheid. Dus daar zou je een grondslag kunnen vinden om die nadere beleidsuitwerking, die concretisering, door te voeren, waarbij de voorkeur natuurlijk is dat je dat integraal doet, dus dat je daar niet alleen maar naar kijkt van los ik hier qua woningbouw iets mee op of los ik hier qua stikstof iets mee op, maar dat je het in zijn algemeenheid gaat beschouwen en daar dus ook een integrale afweging in gaat maken. Dan ten slotte nog even de opmerking dat ook al zouden wij als Provincie zijnde de bepaalde ontwikkelingen of woningbouw in het buitengebied of ter vervanging van die VAB's mogelijk maken, het nog steeds geen vanzelfsprekendheid is dat die woning ook op die plek gerealiseerd kan worden. Dan is het puur het provinciale beleid dat het mogelijk maakt, maar uiteindelijk zal de gemeente moeten toetsen of de woning op die plek ook toegestaan kan worden. Gwen noemde net al een paar elementen die daar een rol in spelen. Daar kan natuurlijk een gezondheidsvraagstuk een rol spelen, daar kan het geluid een rol spelen, bereikbaarheid, is het het juiste type woning, et cetera. Onder de Omgevingswet is er sprake van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties, dus die afweging moet de gemeente nog altijd maken alvorens ze een woning op een bepaalde plek kan toestaan. Die aspecten heb ik net eigenlijk al min of meer genoemd, dus ook de woonbehoefte, de ruimtelijke kwaliteit, gevolgen voor belanghebbenden, et cetera, want er kan natuurlijk ook nog naastgelegen bedrijvigheid zijn die last krijgt van een woning. Die afwegingen moeten de gemeenten dus nog maken, los van of de Provincie via beleid woningbouw toestaat. Dat was wat ik nog wilde toelichten.

De voorzitter: Dank u wel voor de presentatie. Dan zijn we bij de commissie. Zijn er technische vragen aan de heer Jansen Schoonhoven of mevrouw Schoofs? Zijn er technische vragen? Geen technische vragen? O, er is één technische vraag van de heer Wolters Gregório, SP.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel. Het zijn er eigenlijk twee. Als eerste, helemaal aan het begin van de presentatie, werd er gesproken over herbestemming buiten de sector. We hebben woningbouw bijvoorbeeld al gehoord, maar wat zijn nog meer expliciete voorbeelden die onder herbestemming buiten de sector vallen?

De voorzitter: Even naar de microfoon en even uw naam noemen, alstublieft. Het is voor de notulen.

De heer Waelen: Excuses. Mijn naam is Joost Waelen. Dan kun je onder andere denken aan recreatieve oplossingen of een verbreding van de landbouwsector, wat onder de noemer verbreden

landbouw valt, maar in principe staan ondernemers ook vrij in de verschillende ideeën die ze dan kunnen ontwikkelen, die wij vervolgens kunnen toetsen.

De voorzitter: U had nog een tweede vraag, mijnheer Wolters Gregório?

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. De tweede vraag die ik heb, staat eigenlijk in de tekst van het agendapunt zelf. Als ik het goed lees, heeft mevrouw Waajen ooit gezegd: van de gemeente begrijpen we dat onder andere onze huidige POVI daar een grote rem op is omdat er behoefte is aan woningbouw op deze VAB's. Mijn vragen zijn dan: Kunnen we ergens cijfers van inzien? Hoe groot is dat probleem nou? In welke gemeenten speelt het, zodat wij ook een beetje een idee hebben van waar we nou eigenlijk over praten? Waar moeten we ja of nee tegen zeggen? Waar voeren we de discussie over?

De voorzitter: Dat is geen technische vraag. Dat is een algemene vraag.

De heer Wolters Gregório (SP): Oké, dat is goed.

De voorzitter: Zijn er vanuit de commissie verder nog technische vragen? Mijnheer Nijskens, VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja, die zal ook wel een beetje net op het snijvlak liggen. Het kwam een beetje aan het licht bij de volgorde van stappen. Wat ik wel ooit heb gehoord van betrokkenen is van: ze hebben besloten om te stoppen, en vervolgens kloppen ze aan bij een gemeente en kunnen niet meer onderbouwen dat ze een nieuwe functie nodig hebben, terwijl als ze het andersom hadden gedaan, eerst de nieuwe functie regelen en dan stoppen, dan hadden ze wel medewerking gekregen. Wordt dit hiermee ondervangen of niet?

De voorzitter: Iemand van het cluster? Anders laat ik het aan de Gedeputeerde over. Ja, oké, dan gaan we dat ... Kunt u de vraag nog een keer herhalen, mijnheer Nijskens?

De heer Nijskens (VVD): Wat ik wel ooit gehoord heb in het veld, om het zo maar te zeggen, is dat als een stopper de herbestemming niet regelt voordat hij stopt, krijgt hij geen medewerking, terwijl als hij, dat lijkt een beetje op een onderhandelingspositie, voordat hij stopt een herbestemming regelt, wel medewerking krijgt. In hoeverre moet je eigenlijk de kaarten voor de borst houden als bezitter van een leegstaande bebouwing of toekomstige leegstaande bebouwing?

De voorzitter: Mijnheer Waelen gaat toch antwoorden. Mijnheer Waelen, aan u het woord.

De heer Waelen: Elke ondernemer maakt zijn eigen afwegingen, en daarom hebben we ook dat plaatje toegevoegd met het kopje koffie en die rekenmachine. En het Rijk doet de ondernemer in principe een aanbod: je kunt stoppen tegen deze voorwaarden. Vervolgens wordt zo'n rekensom gemaakt. Soms zit er een gat, soms zegt een ondernemer het is eigenlijk best wel lucratief om te stoppen, maar soms zitten ze ook in een bepaalde onderhandelingspositie. Misschien is het wel handig om te stoppen en daarna huizen te bouwen, of in ieder geval dat plan te ontwikkelen. Dus vanuit dat perspectief is het ook meer een economische afweging die dan wordt gemaakt. En het uiteindelijke tekenen zit vaak gekoppeld aan, nou, wat kan ik op die plek dan nog verder ontwikkelen? Maar in principe zou de regeling moeten voldoen aan het stoppen van het bedrijf, en daar ook een goede vergoeding tegenover zetten. Dus het is vaak een rekensom, zo zal ik het zeggen.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ik snap natuurlijk dat het een rekensom is, maar het beeld dat ik heb geschetst is, en die praktijkvoorbeelden zijn er gewoon, dat je wel in de positie van de onderhandeling moet kunnen komen. En dan zit er nogal wat begeleiding bij die grootschalige stoppersregelingen, en dan wordt er wel ook aan gedacht, maar er wordt wel gesteld: op het moment dat je intekent, moet je wel binnen zes maanden definitief besluiten. En het lukt bij een normale procedure al niet om dan zekerheid te hebben dat jouw ontwikkelingswens doorgaat, laat staan dat alsnog het beleid moet worden aangepast om te kunnen ... En dat zou dus kunnen betekenen dat mensen niet stoppen. En er stond net een risico van boeren stoppen toch, maar het omgekeerde kan natuurlijk ook voorkomen, en kunnen wij daar iets aan doen of is dat nauwelijks oplosbaar?

De voorzitter: Mijnheer Waelen.

De heer Waelen: Dat is een lastige vraag. Zoals gezegd, de verschillende beëindigingsregelingen, daar heeft het Rijk volgens mij wel goed aan geteld en daar zitten verschillende voorwaarden aan en ook vergoedingen. En omdat daar dan ook een vanzelfsprekende doorontwikkeling is op die locatie, is het in die regeling niet meegenomen. Dus, in principe, als je meedoet aan de Lbv-plus regeling, dan krijg je 120% voor de productiecapaciteit en daar zit de sloopvergoeding bij. Dus vervolgens is het maar de vraag of je discussie moet voeren over om, als je vervolgens alle loodsen of stallen hebt gesloopt, dan ook weer totaal wat anders te ontwikkelen. Dus zo zit ...

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, dank u. Om een praktijkvoorbeeld te schetsen, dat klinkt zo leuk, die 120%. Als het een relatief jonge ondernemer is, zwaar gefinancierd, dan is hij blij als hij met die 120% überhaupt schuldenvrij door kan. En hij heeft nog een heel leven voor de boeg voordat hij aan de pensioen- of AOW-gerechtigde leeftijd is, terwijl het pensioen ook nog in zijn eigen bedrijf zit. Dus die 120% kan voor de een ruim voldoende zijn en voor de andere niet, en er is evengoed een leven na het stoppen. Dus ik denk niet dat je zo generiek kunt stellen van het Rijk eraan heeft geteld en die 120% is voldoende om daar vervolgens op te rentenieren, terwijl een draaiend bedrijf, zwaar gefinancierd, wel een inkomen genereert. En dus ik denk niet dat uw antwoord helemaal aan iedereen recht doet. Ik zal het netjes formuleren.

De voorzitter: Dat is geen vraag. Dat is een mededeling.

De heer Waelen: Het betreft maatwerk, inderdaad.

De voorzitter: Het betreft maatwerk, inderdaad. Mijnheer Van den Beucken heeft nog een technische vraag voordat we verdergaan?

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, ik denk van wel, want in het begin van uw verhaal, tijdens de presentatie, werd er gesproken over ouderen in het buitengebied, met name ouderen in het buitengebied. En in het buitengebied heb je ook een aantal dingen die je tegen kunnen staan. Er werden dingen genoemd zoals spuitcirkels, hinder door stank et cetera. Maar we hebben in het verleden ook gezien dat er een aantal bedrijfswoningen in burgerwoningen zijn omgezet. Je kunt toch mensen die daar gaan wonen committeren aan het feit dat je in een buitengebied zit en dus niet moet gaan zeveren over een aantal zaken, zoals bijvoorbeeld stank of iets wat in het buitengebied thuis kan horen? Dus daar hoeft toch geen beperking in te zitten? Want daar leek het in de presentatie wel op dat dat een beperkende factor was.

De voorzitter: Wat is nou de specifieke vraag?

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Of ik dat goed zie? Of dat klopt? Of de gedachten die ik daarbij heb juist zijn?

De voorzitter: Dit lijkt mij meer een discussievraag voor komende stukken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Is dat een discussievraag?

De voorzitter: Ja.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Nou, misschien dat ik dan nog graag antwoord ...

De voorzitter: Ik bewaar deze voor de Gedeputeerde, dan kunt u zo beginnen. Dan dank ik het hele cluster voor hun inbreng. Dan gaan we nu naar de fracties, en dan gaan we ons met het politieke deel bezighouden. Ik begin bij de heer Hendriks van het CDA. De spreektijd is drie minuten per fractie, en dan aansluitend kan de Gedeputeerde hier nog een antwoord op geven. Mijnheer Hendriks, CDA.

De heer Hendriks (CDA): Dank u wel, voorzitter. De reden waarom dit agendaverzoek er is, is omdat als tijdstip die zes maanden is genoemd. En als je op de POVI wacht, dan moeten we nu al constateren: dat halen we nooit. Dus dat speelt natuurlijk. De indruk werd in het begin gewekt: het begrip woningbouw moet je wel een beetje kwalificeren. Wij praten graag over innovatieve woonvormen, zoals erfdelen en gemeenschappelijke woonruimtes op agrarische erven die vrijkomen, en dat zou een passende oplossing kunnen bieden, zowel voor de woningbehoeften als ook in de transitie en het voorkomen van verloedering op het platteland. Ook als je alles sloopt maar het blijft er gewoon buiten bij liggen, verdient het ook niet een schoonheidsplaatje naar de toekomst toe. Dus we hebben wel het begrip voor een straatje erbij, maar we gaan geen dorp erbij bouwen. Laat ik dat ook eerlijk zeggen, want uit de presentatie in het begin werd dat ... Het gaat voor ons om kleinschalige projecten die een vernieuwend karakter hebben. Dat was de vraag die wij graag zouden inbrengen. En welke mogelijkheden zijn er dan om een versnelling in te brengen, zodat de betrokkenen, binnen een beslistermijn die ze hebben, dit ook kunnen meenemen in hun besluitvorming? Er werd ook even duidelijk gezegd van we proberen zoveel mogelijk in de steden en dorpen te bouwen. Dat klopt, maar ook daar willen we groene zones houden en niet alles volbouwen. Dat is een druppel op een gloeiende plaat, om het zo maar te zeggen, maar ook alle druppeltjes helpen om een oplossing ... Want we hebben natuurlijk een behoorlijke woningcrisis, en we zitten gewoon op allerlei plaatsen te bouwen. Dat dat impact heeft ... Voor de duidelijkheid: we praten over de erven en niet over op het land bouwen. Dat moet duidelijk zijn. Dus het heeft voor de directe productie geen gevolgen. We beseffen ook dat dat maatwerk zal moeten zijn. Want, de beleidsregel kun je wat breder hebben, maar in het afwegingskader zul je wel moeten kijken naar dat hetgeen wat je toevoegt, niet weer een belemmering is voor andere zaken die er al spelen. Dat geldt natuurlijk voor de natuur en ook voor de agrarische activiteiten die er zijn. Als je die gaat belemmeren, dan ben je eigenlijk het paard achter de wagen aan het zetten, en dat willen we ook niet doen. En als je dan hoort dat het er 287, ik heb dat geteld, denk ik, in mijn hoofd, zijn, dan zal dat voor een aantal zaken niet opgaan, omdat er gewoon belemmeringen zijn in de breedste zin des woords, maar voor een aantal kan er een oplossing zijn. Dat je daar straks even wat specifiekere naar moet kijken, dat is logisch. En uiteindelijk, de Provincie bouwt niet. Het zijn de initiatiefnemers die via de gemeente bij de Provincie aankloppen, en dat zal het proces moeten zijn. Dat is eigenlijk hetgeen wat wij met dit agendaverzoek willen bereiken. We hadden dit natuurlijk ook bij het vorige agendapunt kunnen inbrengen, maar de POVI heeft het nadeel dat het pas aan het eind van het jaar wordt vastgesteld, en de uitwerking in de verordening gaat een

hele tijd door. Dus de vraag voor ons is ook ... Er werd eigenlijk gezegd dat de beleidsregeling een versnelling kan veroorzaken, maar we beseffen ook dat de beleidsregel ook zijn tijd vergt. Maar je zit met een termijn van zes maanden en met dat mensen een besluit moeten nemen, en dit kan helpen bij die besluitvorming.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Nijskens, VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja, het staat eigenlijk geagendeerd als een dialoog en de inbreng van het CDA roept natuurlijk een aantal vragen op. Woningbouw is een gevoelige functie, en dat heeft eigenlijk een directe relatie met het gebruik van de omliggende gronden. U noemt kleinschalig. Denkt u dan aan vierkante meters, kubieke meters of het aantal woningen? Dus het zijn wat definitievragen. Wat wil het CDA nu concreet? Willen ze inderdaad de bouwblokken, die voorheen als agrarisch gebruikt werden, gewoon volledig inzetten als woningbouwlocatie? En erfdelen klinkt leuk, vooral als je bijvoorbeeld Zuid-Limburgse boerderijen hier voor de geest haalt, met een grote binnenplaats, kun je je daar iets bij voorstellen, maar bijvoorbeeld de foto's die we net op het scherm zagen, dat is vooral een woning met een grote stal, waarvan de stal gesloopt wordt bij een stoppersregeling. Daar heb je al ruimtelijk niet direct het gevoel bij dat daar sprake is van een erf. Dus uw opmerkingen roepen weer net zoveel vragen op als dat het mogelijk tot oplossingen leidt. Vandaar ook dat wij bij het vorige agendapunt aan hebben gegeven: wij zien daar eigenlijk meer de kans van kamperen bij de boer, als het ware, en dat kun je natuurlijk veel makkelijker omschakelen naar een volledig recreatieve tak, het maakt niet uit wat voor intensiteit het gebied aan kan, of iets anders van kleinschalige bedrijvigheid wat enigszins relatie heeft met het buitengebied. En dan krijg je natuurlijk nog het lastige van, dat zei u volledig terecht, er moet wel een initiatiefnemer zijn, en er moet een gemeente zijn die het ook nog wil. En vervolgens moet ook nog de Provincie het via de eigen regelgevingen niet verbieden, zou ik bijna zeggen, want als Provincie gaan we dat inderdaad niet doen. Dus het blijft een lastige, en daarom benoemde ik hem ook bij het vorige agendapunt meer als maatwerk. Je moet het bijna casus voor casus zien. Iedereen zal zich die inspraak van Ik geloof het Ecodorp herinneren, wat eigenlijk op negen van de tien vragen een prachtige oplossing bood, maar die tiende zei alsnog nee. Is het in de gedachte van de CDA dat bijvoorbeeld zo'n Ecodorp gewoon vergund had moeten kunnen worden? Laat ik het andersom formuleren: Wat is daarvoor nodig om zoiets überhaupt mogelijk te maken? Welke wijzigingen in het provinciale beleid zijn ervoor nodig? Dus ik heb eigenlijk ook geen oplossingen geboden, maar alleen nog wat vragen toegevoegd. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Ik begrijp dat deze vragen gericht zijn aan de heer Hendriks van het CDA?

De heer Nijskens (VVD): Ja, en eventueel ... [7:00:28]

De voorzitter: De rest van de collega's. Oké. Wilt u die nu beantwoorden, de heer Hendriks. of wilt u wachten op de overige vragen? Mijnheer Hendriks

De heer Hendriks (CDA): Ja, mij om het even. Ik kan ze even verzamelen, want ik weet niet of er nog meer komen?

De voorzitter: Mevrouw Schuring.

Mevrouw Schuring (PvdA): Ja, even een punt van orde. Het is toch niet de bedoeling dat wij allemaal vragen gaan stellen aan de CDA-fractie over deze agendering, lijkt me?

De voorzitter: De heer Nijskens stelde de vragen expliciet aan het CDA, dus vandaar dat de Gedeputeerde zo iets had van ze zijn niet aan mij gericht maar aan het CDA. De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, het College of de Gedeputeerde mag die antwoorden natuurlijk ook gerust geven, maar ik formuleerde het op deze manier omdat de inbreng van het CDA ook weer aanvullende vragen oproept. Daar heb je het dus daadwerkelijk over kaderstelling, en sommige kaderstelling doen wij als Provincie en sommige kaderstelling doet de gemeente, en dat moet weer allemaal passen in de kaders die een initiatiefnemer weer voor ogen heeft. Dus het mag voor mij gerust via de Gedeputeerde gaan hoor.

De voorzitter: Dan laten we dat via de Gedeputeerde lopen. Dank u wel, mevrouw Schuur, voor het punt van orde om het helder te krijgen. Dan gaan we naar de heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): De heer Van den Beucken zou dit onderwerp eigenlijk niet doen. Dat zou mijn collega Schoenmakers doen. Maar gezien dat wij zo naar voren gekomen zijn in de agenda, zal ik er iets over zeggen. En ik ga dat ook wat korter houden dan u van mij gewend bent, denk ik. Aan de ene kant hebben we, denk ik, argumentatie gehoord waarom je dit soort ontwikkelingen zo min mogelijk zou moeten doen in het agrarisch buitengebied of het buitengebied. Dat kunnen we begrijpen. We snappen die argumentatie. Daar staan natuurlijk ook een aantal zaken tegenover. We hebben natuurlijk ernstige woningbehoeften. En op het moment dat daar kleinschalig een invulling aan kan worden gegeven op een erf, dan hoeft iemand niet meer op een andere plek te wonen. Daar kun je dan één woning weer schrappen. En daarbij krijg je natuurlijk ook nog dat een stukje **verhandeling [7:02:49]** en een stukje verloedering tegengegaan wordt. Het biedt voor het buitengebied meer perspectief. Dan moet je dat natuurlijk, denk ik, wel zodanig doen dat dat landschappelijk karakter niet te erg verandert, en ook daar kun je natuurlijk op verschillende manieren tegenaan kijken. Ik denk dat dat ook vooral maatwerk is bij de gemeente. Soms heb je de Provincie nodig bij een buitenplanse afwijkmogelijkheid. Ik begrijp al dat er wel versneld kan worden als het nodig is. Even kijken. Ja, wat is natuurlijk aantasting van het landschappelijk beeld als je daar drie reusachtige windturbines neerzet of een paar mensen die daar op erven wonen? En wat is er mis met oudere mensen die in het kader van wonen gewoon achter wonen bij hun ouders of bij goede bekenden? Alleen moet je dan niet klagen dat je alle voorzieningen niet in de buurt hebt. We spreken er ook niet over dat we complete kolonies gaan plaatsen. Woonkolonies bedoel ik.

De voorzitter: Nee, dat snap ik.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Het is gewoon één, twee of drie woningen op erven. En ik vond de suggestie van mijnheer Nijskens ook best een aardige: kamperen bij de boer. U bedoelt dan in dit kader wonen bij de boer?

De heer Nijskens (VVD): Ja.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Oké, dan heb ik dat helder.

De heer Nijskens (VVD): Recreatief, hè.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Nou, we hebben wat informatie gekregen. Dat moet ik nog op me laten inwerken, dus ik houd het kort. Ik laat het hierbij. Dit was eigenlijk een hele globale beschouwing voor mijn doen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Hoks, PVV.

De heer Hoks (PVV): Dank u wel, voorzitter. Een aantal vragen die wij hadden, zijn al gesteld door mijnheer Nijskens van de VVD, dus ik kan het ook iets korter houden dan ik van plan was. We zijn in Limburg nog altijd bezig met de Woondeal, en naar aanleiding van de CDA-vraag zijn wij natuurlijk ook benieuwd of de gemeenschappelijke woonruimtes en erfdelen ook meedoen voor de Limburgse aantallen? En over de aantallen gesproken, wat is de huidige tussenstand? Zou de Gedeputeerde daar misschien een antwoord op kunnen geven? En misschien is het ook verstandig om deze tussenstanden ook terug te laten komen in de Voorjaarsnota en de Najaarsnota, als dat mogelijk is, dan hoeven wij er niet meer om te vragen. Het bespaart weer wat vragen tijdens de Voorjaarsnota. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Schuuring, PvdA.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik snap de aanleiding om dit op de agenda te zetten. Het is natuurlijk logisch dat er een grotere discussie landt in de POVI, maar als er nu ontwikkelingen zijn waar je bij aan moet sluiten, dan kan het zijn dat we daar niet op kunnen wachten. Ik zou er wel bij willen opmerken dat ik het op deze manier wel een beetje een vreemde discussie vind in de commissie, omdat er natuurlijk niet een soort stuk ligt waar we het over hebben. Ik vond het een heel interessante presentatie, maar dat voelt meer als een soort informatiesessie waar we dan opeens ook een politiek debat over moeten voeren. Ik merk dat ik dat wat ingewikkeld vind. Ik wil eigenlijk wel aanzetten bij een van de dingen die vrij vroeg in de presentatie ook opgemerkt werden. Wat de PvdA betreft is het echt onwenselijk om tweede woningen of villa's in het buitengebied bij te gaan bouwen. We willen dus ook eigenlijk heel terughoudend zijn, ook met kleinschalige woningbouwinitiatieven in dat gebied. Het is lastig om voor het hele buitengebied één lijn te trekken. Ik denk dat de meesten van ons wel een voorbeeld kennen van een oude carréboerderij, waar nu vier mooie woningen in zitten, en soms inderdaad de heel sympathieke initiatieven zoals het Ecodorp, wat al genoemd werd, of plekken waar een aantal tiny houses tijdelijk neergezet kunnen worden. Dus in die zin is het ook lastig om te zeggen: we doen het nooit, maar ik kan me ook heel veel plekken voorstellen waar ik het totaal niet passend zou vinden. En over het algemeen zijn wij wel van mening dat functievermenging in het buitengebied iets is waar we terughoudend mee om moeten gaan. Ik kan me wel voorstellen dat we inderdaad zeggen dat mensen die besluiten om deel te nemen aan een stoppersregeling, maar die op een bedrijfslocatie willen wonen of daar eventueel een ander type bedrijf willen starten dat past in het buitengebied, ook op een overheid moeten kunnen rekenen die meedenkt om te kijken wat mogelijk is. Maar inderdaad, de heer Nijskens zei het ook al, veel vrijkomende agrarische bebouwing is niet direct heel inspirerend dat je denkt van o, dan ga ik een schuur ombouwen tot woning, of iets dergelijks. Dus ik ben daar iets minder enthousiast over, in algemene zin.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Stone, D66.

De heer Stone (D66): Dank u wel, voorzitter. D66 kan zich vinden in de woorden van de PvdA. D66 is vooral benieuwd naar in welke mate er behoefte is aan wonen in het buitengebied? Zoals net ook besproken, we hebben te maken met veel schaarste en ruimte, en als we alles in onze provincie zouden willen doen, dan hebben we wel een veel groter Limburg nodig. We moeten dus keuzes maken. En als er ruimte in het buitengebied over is, dan zou D66 liever andere keuzes willen maken dan een woonbestemming. D66 is denk ik vooral benieuwd hoe GS daar tegenover staat. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Erkamp, 50PLUS.

De heer Erkamp (50PLUS): Dank u wel. Eerst dank aan de duidelijke presentatie. En ik heb bij het volgende punt al over woningbouw gesproken, dus dat ga ik nu niet meer doen. Ik heb wel kamperen bij de boer. Dat is een mogelijkheid die momenteel zeer in trek is, maar dat betekent, zeker bij die dorpen, dat er ontzettend veel overlast kan komen door kamperen bij de boer, de weg, campers en noem maar op. En verder had ik de vraag van hoeveel meter van die spuitzone mag er gebouwd worden? Is dat tien meter, twintig meter of meer? En verder zou ik in mijn eigen fractie nog eens mee willen praten over die hele presentatie. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Boven, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Dit verhaal horende, denk ik eigenlijk dat in de toekomst in de huidige POVI een heleboel zaken die wij belangrijk vinden zijn verwoord en die ook heel logisch klinken. En het lijkt dat daar met maatwerk mogelijkheden zijn om in sommige situaties toch te bouwen onder specifieke voorwaarden. En dat is denk ik wat wij ook willen, dus ik zie niet in waarom we op dit moment iets zouden moeten veranderen. En ik wil nog aansluiten bij de opmerking over vakantiewoningen of tweede woningen. Dat is een beetje hetzelfde, want die worden dan vanzelf ook verhuurd en al dat soort zaken. Daar zijn wij ook geen voorstander van. Ik denk niet dat dat de leefbaarheid van het platteland verhoogt. En tenslotte de opmerking van de heer Van den Beucken. Heel vaak is het zo dat iemand ergens gaat wonen en denkt van weet je, ik vind het allemaal prima in deze omstandigheden, dat kan ik hebben, maar tien jaar later kan de wereld veranderd zijn, en daar moet je dus ook rekening mee houden. Je kan ziek worden, en dan blijkt ineens dat je nergens meer naartoe kan, en dan is het zo ineens toch heel vervelend dat je op een grote afstand woont. Dus dat wil ik ook meegeven, dat iets kan veranderen, dat als je ergens gaat wonen, dat je behoeften gaan veranderen en dat je daar ook rekening mee moet houden.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken wil hierop reageren.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, voorzitter, ik vind dat ook. Alleen, realiseert u zich dat dat natuurlijk bij iedereen kan gebeuren. Men gaat ervan uit dat men nog een x aantal jaren daar op goede basis kan wonen. En dat wat u aangeeft, over tien jaar kan dat anders zijn, dat kan altijd en overal. Ik denk dat je het daar best even over mag hebben, maar ik denk niet dat dat echt richtinggevend hoeft te zijn voor het debat.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Volgens mij mag dat helemaal niet bij een rondvraag.

De voorzitter: Nee, het is geen rondvraag. Het is een discussiepunt.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Het is een dialoog, oké. Weet u, wat ik vaak zie, is dat mensen dan toch andere eisen gaan stellen, dat ze denken dat ze ergens wonen en dan begint het ze wel te irriteren. En dan is die stank ineens wel een issue geworden, en dan worden er, bij wijze van spreken, procedures gevoerd, omdat die stank ze begint te irriteren. Dat is wat ik probeerde te zeggen.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, nu is het even voor mij ook helder, want ik dacht even dat u het toespitste op dat mensen op een gegeven moment een andere

gezondheidssituatie krijgen. Het kan er wel mee te maken hebben, maar dat is ook precies wat ik aangaf. Als je ervoor kiest om daar te gaan wonen, dan heb je de voordelen van landelijk wonen, ruimte, groen. Die moet je ook combineren met eventuele nadelen. En als dat is wat u bedoelde, dan zitten we natuurlijk wat dat betreft op één lijn.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Wat leuk, ik mag nog wat zeggen. Wat betreft de zorg, daar wil ik dan toch wel even op terugkomen. Als iemand ziek wordt, dan is er niks zo ingewikkeld voor de zorg als thuiszorg leveren in het buitengebied. Dat is echt ontzettend duur. En als diegene die daar woont eenmaal zorg nodig heeft, dan wil hij ook niet verhuizen, want dat is zijn huis geworden, dus dat heeft ook wel maatschappelijke consequenties.

De voorzitter: Goed, dank u wel. Dan ga ik naar de heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter, en ook dank voor de presentatie. Meerdere collega's gaven al aan dat dit agendapunt meer vragen oproept dan dat er blijkbaar vooralsnog duidelijkheid kan worden gegeven. Want een vraag die ik al heb gesteld is: wat is dan precies de behoefte om hier op de allerkleinste schaal juist te gaan bouwen? Die krijg ik eigenlijk niet mee. Dus er wordt gesuggereerd van we horen van de gemeente dat die behoefte er is, maar dan had ik die graag in kaart gebracht. En mijnheer Nijskens kwam er als eerste op terug, afgelopen september hebben we in Weert precies zo'n erf afgewezen voor kleinschalige, natuurinclusieve woningbouw. Valt dat voorbeeld dan ook in zo'n nog op te stellen beleidsregel? Want dan hebben we het niet over erfdeling, maar dan heb je het meteen wel over een straatje erbij, dus daar kunnen de meningen ook over verschillen over of je het dan wel of niet zou moeten doen. En de presentatie wilde aangeven dat dit geen toekomstbestendig verdienmodel betreft, erfdeling voor een nieuwe tweede woning, maar een eenmalige winstuitkering, waardoor we het volgens ons ook daarom al zouden moeten laten voor wat het is. Want bij de stoppersregeling kijken we vooral naar we gaan ons focussen op de blijvers, dus hoe kan iemand de transitie maken naar natuurinclusieve landbouw of een ander soort verdienmodel dat wel toekomstwaarde heeft en dan niet zeg maar het erf in tweeën opknippen en eenmalig daar winst uit halen. Welke voorwaarden hangen er dan in erfdelen, heb ik opgeschreven, want bij gedeeld wonen met een zorgfunctie, of kamperen bij de boer werd al aangehaald, kan ik me nog iets voorstellen, maar wordt met zo'n beleidsregel dan een erf bijvoorbeeld in twee gedeeld, drie, vijf of tien wooneenheden gedeeld om dan maar te gaan verkopen? Dus welk beeld moet ik daarbij hebben? Tot hoever gaan we daarin? En als laatste heb ik opgeschreven: bij het momentele gebrek aan visie en noodzaak hierin is mijn voorstel dat we gewoon naar de herijkte POVI toewerken en dit verder niet meer afzonderlijk proberen op te lossen, maar gewoon in zijn geheel zeg maar voor het buitengebied meenemen.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens, VVD.

De heer Nijskens (VVD): Om een voorbeeld te schetsen van wat bijvoorbeeld heel goed zou kunnen: een stoppende ondernemer, dus die met de veehouderijtak stopt, bouwt een x aantal wooneenheden, eventueel voor de verhuur, en die stelt zijn grond juist beschikbaar voor extensivering aan de boeren rondom hem heen, en hij is bijvoorbeeld zodanig gehecht aan zijn plek dat hij er wil blijven wonen. Dat is denk ik een voorbeeld van hoe sommige boeren zeg maar de rest van hun leven willen leiden. En dan zullen er ongetwijfeld bij zijn die de snelle winst pakken, en die gaan wel in het dorp op een appartement zitten als zij qua gezondheid eraan toe zijn, maar die optie die ik net schetste, is een mogelijkheid. Hoe kijkt u naar die optie?

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Sinds vandaag wacht ik netjes op de voorzitter om problemen te voorkomen. Dat deed ik normaal ook al, maar ik heb vandaag genoeg voorbeelden gezien van hoe het niet moet. Ik denk dat ik me wel kan inleven in zo'n situatie, dus daar zie ik verder ook niet echt een probleem in. Waar het me meer om gaat, is we hebben het nu bijvoorbeeld over erfdeling in een tweede woning. En ik hoor mijnheer Nijskens nu zeggen van we verpachten de grond aan omliggende agrariërs om daar gebruik van te maken, en ik wil er zelf blijven wonen. En op het erf zet ik dan, twee, drie, vijf, tien woningen voor de verhuur. Maar dan bouwen we eigenlijk meteen een straatje erbij in plaats van dat we het specifiek over erfdeling hebben. En mijn vraag aan de Gedeputeerde is dan: gaan we voor dit specifieke punt dan nu een beleidsregel maken om te kijken naar de hoeveelheid woningeenheden? Tot hoever gaan we dan in die opknipping daarvan, of nemen we dat gewoon netjes op in het POVI-proces, waar je niet alleen dat erf pakt, maar ook zeg maar de hele maatschappelijke omgeving eromheen? Dus zijn er voldoende voorzieningen? Komt de bus er voor oudere mensen die in die huurwoningen komen wonen die misschien geen auto hebben om naar de stad te rijden? Dat soort dingen spelen dan ook allemaal mee. En ik denk als je nu een beleidsregel hierop gaat maken, dat je een aantal dingen overslaat waardoor de kwaliteit van die beleidsregel, het effect ervan, minder zal zijn dan wanneer je het fatsoenlijk in die POVI gaat verankeren.

De voorzitter: Gaat u verder met uw betoog. O, u bent klaar.

De heer Wolters Gregório (SP): Dat was hem. Dank je wel.

De voorzitter: Dank u. Dan kom ik bij de BBB, de heer De Loijer.

De heer De Loijer (BBB): Voorzitter, dank u wel, en de ambtenaar ook nog bedankt voor de presentatie. In tegenstelling tot D66 kunnen wij ons wel voorstellen dat mensen willen wonen in een buitengebied. Als BBB juichen wij functies in het buitengebied toe, zeker ook voor wat betreft de vrijkomende agrarische locaties, de VAB's, waar we het net over hadden. Ook in de aangenomen motie 3077, 'Nijenhuis c.s. inzake Plattelandseconomie en leefbaarheid', riepen wij op om de leefbaarheid op het platteland te borgen. In een eerdere bijdrage bij het beleidskader 'Leefbare steden en dorpen', haalde ik al aan dat we in het kader van een vitaal platteland moeten denken aan een boerenerfje erbij, waarbij leegstaande bebouwing wordt vervangen of omgebouwd naar woonruimte. Dit alles kan natuurlijk alleen onder bepaalde randvoorwaarden. Zo mogen bijvoorbeeld andere omliggende actieve, agrarische functies, bijvoorbeeld voor de voedselproductie, daarvan niet de dupe worden. Ook heeft het onze voorkeur dat er wordt gekeken naar een combinatie met een economische invulling, omdat dit juist de basis is voor het behoud van de leefbaarheid op het platteland. En tenslotte moeten we voorkomen dat er overal nieuwe stedelijke ontwikkeling gaat plaatsvinden. En ik wil dan ook benadrukken dat wij het hier hebben over kleinschalige woningontwikkeling. Zoals wij net ook in onze bijdrage over de aanscherping van de POVI benoemde ...

De voorzitter: Mijnheer De Loijer, mevrouw Schuurring heeft een vraag voor u.

Mevrouw Schuurring (PvdA): Ja, want u benadrukt dat u het heeft over kleinschalige ontwikkeling. Er was net een soort discussie over wat dan de definitie van kleinschalig is. Zou u iets meer toe kunnen lichten over wat u daarmee bedoelt?

De voorzitter: De heer De Loijer.

De heer De Loijer (BBB): Zeker, dat kan ik. Zoals ik net ook aangaf, nieuwe stedelijke ontwikkeling, er is al een term waar volgens mij de grens op elf of twaalf woningen zit. Dat zien wij dan in die zin als een grens en als een kleine ontwikkeling.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer De Loijer (BBB): Ja. Waar was ik? O ja, zoals wij net ook in onze bijdrage voor de aanscherping van de POVI benoemde, moeten we terughoudend blijven met solitaire woonfuncties in het buitengebied, maar zien wij voor wat betreft de functie wonen wel mogelijkheden in de nabijheid van de bestaande kernen. We willen dan ook meedenken met het voorstel van het CDA, aangezien, in tegenstelling tot het straatje en het wijkje erbij, het boerenerfje erbij niet ten koste gaat van de landbouwgronden. Verder heb ik het net al een aantal keer voorbij horen komen dat we het hier hebben over maatwerk, maar ik wil ook meegeven dat er inmiddels in Limburg ook gemeenten zijn waar het aantal stoppers zo groot is dat we hier niet meer spreken over uitzonderingen, maar waar de impact zo groot zal zijn dat de leefbaarheid onder druk komt te staan. Dan heb ik tot slot nog twee vragen. Eentje is eigenlijk net ook gesteld door de SP tijdens de presentatie. Welke gemeenten hebben al aangegeven waar gaat het om? We willen gewoon de getallen, de cijfers, zodat we ergens over kunnen spreken. En de tweede vraag, die is volgens mij net ook al door de VVD gesteld, is: welke belemmeringen zijn er in de huidige POVI die deze grote rem zullen veroorzaken op dit soort ontwikkelingen? Dank u wel.

De voorzitter: De heer Nijskens heeft een vraag.

De heer Nijskens (VVD): Ja, een vraag. Ik neem aan dat u met name het dorp Venray of de gemeente Venray bedoelt met het aantal stoppers, dat je daar per stopper tien of elf woningen op de erven toevoegt. De stoppers zelf hebben al een grote impact op de gemeenschap qua verloren werkgelegenheid. Welke economische binding hebben die mensen die op die erven gaan wonen dan met het betreffende dorp, waardoor de leefbaarheid in stand blijft? Heeft u daar ideeën voor, en is het niet beter dat je dan ook moet nagaan of er nieuwe bedrijvigheid mogelijk is in Venray, om het zo maar te noemen, waar die mensen dan ook daadwerkelijk werk kunnen vinden om die economie een plus te geven?

De voorzitter: De heer De Loijer.

De heer De Loijer (BBB): Bij de randvoorwaarden, die ik net ook al aangaf, gaf ik ook aan dat wij de voorkeur hebben voor een combinatie, in ieder geval voor een invulling zoals in de motie 3077, 'Nijenhuis c.s. inzake Plattelandseconomie en leefbaarheid', die ik ook aanhaalde, dat we in ieder geval wel ook een economische functie zien, zodat je niet alleen de leegloop hebt en de woningen in het buitengebied, weliswaar in de buurt van de bestaande kernen, maar dat daarbij ook de werkgelegenheid komt kijken.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, normaal, een agrarische bouwkaavel is één of, misschien met een uitzondering, anderhalf hectare. Dan mis je de ruimte. Dus of je zet niet op iedere kavel elf wooneenheden of doet het toch op de landbouwgrond eromheen. Hoe wilt u dat inkaderen? Want, je zou natuurlijk ook kunnen besluiten om ook de kavels op te kopen en die te gaan verplaatsen, dat je

daar ook een soort bebouwingsrecht in het leven roept, zodat je de bebouwing wel kunt concentreren op een compacter gebied. Dan gaat in dat compactere gebied zeg maar het wijkje erbij, om de term te gebruiken, waardoor de kavels daadwerkelijk worden gesaneerd. Ziet u dat als een oplossing, een soort ruimte voor ruimte, maar dan ook daadwerkelijk het agrarisch bouwblok ook echt saneren? Want het zit bij ruimte voor ruimte ook niet overal. Hoe ziet u dat?

De voorzitter: De heer De Loijer.

De heer De Loijer (BBB): Als het gaat om de individuele agrariërs, dan laat ik de beslissing daar. Ik begrijp de vraag van de VVD wel, maar ik ben ook wel nieuwsgierig naar het antwoord van de Gedeputeerde op die vraag over wat daar de mogelijkheden zijn.

De voorzitter: Dank u. Dan gaan we naar de Gedeputeerde. U heeft maximaal een kwartier voor de beantwoording. Ga uw gang.

Gedeputeerde Theuns: Dat moet ruim voldoende zijn, voorzitter. Ja, het is natuurlijk een beetje een bijzondere setting. In die zin dat dit onderwerp niet door ons is geagendeerd. Het onderwerp is door uw Staten zelf geagendeerd. We hebben gemeend, met een presentatie van de ambtenaren, waarvoor dank, want die hebben daar veel werk in zitten, om dat goed te faciliteren. En dan even terugkomend op een aantal dingen die ik in de dialoog hoor. Dan probeer ik toch even in herinnering te roepen, wat volgens mij ook de aanleiding voor deze agendering is geweest of de aanloop daarnaartoe. Er zijn een tweetal moties in de Staten ingediend, inderdaad de motie 3077 van de heer Nijenhuis, die werd net al genoemd door de heer De Loijer, en vorig jaar de motie 3082 van mevrouw Waajen. Dat ging dan specifiek over het NOVEX-gebied. En eigenlijk riepen beide moties op om te kijken: kun je niet iets ruimer omgaan met herbestemming of met stoppers in dat buitengebied, kijkend naar de transitie die erin nodig is. Dat was in ieder geval steeds ook de ondertoon van die vragen, zo heb ik die gehoord. Daar komt vervolgens deze agendering, naar aanleiding van een debatje bij de begrotingsvergadering, achteraan. En wat we eigenlijk met de presentatie in ieder geval hebben gemeend in beeld te brengen, is de vraag die er steeds onder zat, namelijk: kunnen wij, gelet op de urgentie die er is omdat er een aantal stoppersregelingen lopen, al iets vooruitlopen op het POVI-proces? Mijn afdronk van de presentaties is in ieder geval: ja, dat kan allemaal in theorie, maar je wint er eigenlijk in de tijd helemaal niks mee. En dat is in ieder geval wat mij betreft ook de kern van het verhaal, wat vandaag in de toelichting ook is neergezet. Dus een hele hoop van de vragen die gesteld zijn, bijvoorbeeld de heer Wolters Gregório heeft gezegd maar hoe zou je dat dan kunnen doen, zijn allemaal relevant, alleen daar kun je dus op dit moment bijna niks mee winnen. En dat zijn dus afwegingen die Provinciale Staten kan maken in het kader van het POVI-proces, waar we het bij het vorige agendapunt over hebben gehad. Maar eigenlijk de vraag die eronder zat, namelijk kunnen we die ondernemers helpen door extra perspectief te bieden, dat is echt wel een actuele vraag. Er werd ook nog gevraagd: hebben we die cijfers en zo? Heel veel van die cijfers zijn ook nog gebonden aan allerlei geheimhouding, AVG en noem maar op. Dus we kunnen hier niet op dat niveau gaan praten met elkaar, maar er is echt wel in een aantal gemeenten met een groot aantal stoppers een serieuze vraag, omdat een gedeelte van die ondernemers zich gewoon meldt met bijvoorbeeld ook woningbouw. Dus dit is zeker een actuele vraag, maar ik denk dat de mogelijkheden die net in de presentaties geschetst zijn, voor nu in ieder geval niet een soort snelle quick and dirty way out zijn, dat je daar echt wel een integralere afweging moet maken. En bijvoorbeeld de optie die de heer De Loijer inbrengt, zou daar een goede invulling van kunnen zijn, maar dan wel als onderdeel van een integrale weging in het POVI-proces, en niet via een beleidsregel even snel daaraan voorafgaand, omdat je er gewon ook in de tijd eigenlijk niks mee wint en dat ook allerlei andere vragen oproept die je dan eigenlijk niet goed hebt afgewogen. Ik heb nog een paar technisch-inhoudelijke vragen gehoord van

de PVV. De heer Hoks vroeg nog: hoe staat het met de stand van zaken van de Woondeal, dan hoeft u dat niet bij de Voorjaarsnota uit te doen? U heeft aan het einde van vorig jaar ook weer de Woonmonitor gekregen. En ik heb het even voor u opgezocht, op bladzijde 132 staan alle cijfers. Ik ga ze nu niet allemaal zitten voorlezen, maar dan heeft u een heel uitgebreid overzicht. En dat krijgt u elk jaar, dus u hoeft nooit meer die vraag te stellen bij de Voorjaarsnota, maar dat mag uiteraard wel.

De voorzitter: Mijnheer Hoks.

De heer Hoks (PVV): Dat vind ik fijn om te horen. Dan hebben we weer extra spreektijd over in de Najaarsnota en de Voorjaarsnota. Dank u wel.

Gedeputeerde Theuns: Graag gedaan.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: En uiteraard zijn wij zeer benieuwd. De heer Erkamp vroeg nog hoe het precies zit met de spuitzones. Het punt is, daar is niet een soort vastgesteld beleid voor. Dat zit nog in jurisprudentie, maar die jurisprudentie die op dit moment geldend is, houdt een afstand van 50 meter aan. Maar het Rijk is op dit moment ook bezig om na te denken van kunnen we daar een soort algemene kaders voor ontwikkelen. Maar, in ieder geval, 50 meter is de grens die op dit moment wordt aangehouden vanuit uitspraken van de rechtbank die er al zijn. Dat waren volgens mij de enige twee inhoudelijke vragen. Inderdaad, ik word er terecht op geattendeerd dat dat vooral wel een gemeentelijke aangelegenheid is, dus in die zin heeft de Provincie daar weinig mee te maken. Verder heb ik een heel aantal overwegingen gehoord. Maar, nogmaals, er is nu niet vanuit GS een voorstel wat op tafel ligt, en wij zijn ook niet voornemens om een van de routes te gaan bewandelen die in de presentatie zijn voorgesteld. Wij zouden echt willen voorstellen om dat echt in het kader van het POVI-proces te doen, en daarbij zijn denk ik alle dingen die u net heeft aangestipt de relevante afwegingen. Tot zover, denk ik, voorzitter.

De voorzitter: De heer Hoks heeft nog een vraag.

De heer Hoks (PVV): Dank u wel, voorzitter. Mijn vraag was eigenlijk tweeledig, natuurlijk in de vorm van wat de tussenstand is, maar ook of in dit geval de gemeenschappelijke woonruimtes en erfdelen ook voor de Limburgse aantallen meetelden? Daar heb ik geen antwoord van u op gekregen.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik zal het nog even nagaan. Ik zie dat er ja wordt geknikt, maar het gaat inderdaad om zelfstandige wooneenheden. En als dat dan opgesplitste woningen zijn en het is een zelfstandige wooneenheid, dan telt dat mee.

De voorzitter: Goed, u bent ook klaar?

Gedeputeerde Theuns: Nu ben ik klaar.

De voorzitter: Goed, dan gaan we verder. Dank u wel, mijnheer Theuns. Ik stel vast dat dit agendapunt hiermee voldoende is besproken.

- 12.5.1 Rondvraag**
- 12.5.2 Mondelinge mededelingen portefeuillehouder**
- 12.5.3 Actualiteiten IPO**

De voorzitter: Voor de agendapunten 12.5.1, 12.5.2 en 12.5.3 is er geen input ontvangen, dus die slaan we verder over.

13 Sluiting

De voorzitter: En daarmee kom ik tot de sluiting. Ik dank iedereen voor de aanwezigheid, de pers, de mensen van de presentatie, de mensen zelf. Ik wens u een fijn weekend en ik sluit de vergadering om 17.32 uur.

(De vergadering eindigde om 17.32 uur)

Vastgesteld in de vergadering van 21 februari 2025,

De commissiegriffier,

De voorzitter,

Van Birgelen-Droog

Depondt-Olivers / Goossen